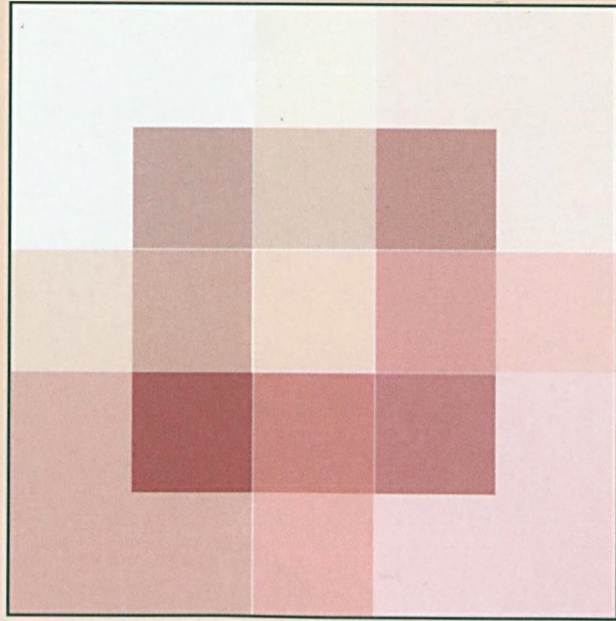

Közös Ügyeink

Állampolgári részvételi modell az
Alsómocsoládi Körjegyzőségben

Alsómocsoládiak Baráti Köre

**A „Közös Ügyeink” program az EGT/ Norvég Finanszírozási
Mechanizmus és az ÖKOTÁRS
Alapítvány és partnerei támogatásával valósult meg.**

PL
10026

Közös Ügyeink

**Állampolgári részvételi modell az
Alsómocsoládi Körjegyzőségben**

Csorba Győző Könyvtár

B 0 0 0 0 4 9 5 9 5 8

Alsómocsoládiak Baráti Köre

H 5078

Írta, szerkesztette: Fekete Katalin

Kiadja az Alsómocsoládiak Baráti Köre
7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 21.
E-mail: abkncta@gmail.com
www.alsomocsolad.hu
(Községünk menü/civil szervezetek)

Felelős kiadó: Bódog Antal elnök

ISBN 978-963-08-0576-6

Tördelés: Lugio-press Bt., Szekszárd
Nyomdai munkák: Böcz Sándor, Szekszárd
Megjelent 2010-ben 2000 példányban

A kiadvány az EGT/ Norvég Finanszírozási Mechanizmus és az
ÖKOTÁRS Alapítvány és partnerei támogatásával jelent meg.

Tartalom

Bevezető	5
A projekt bemutatása	7
Miért kellene állampolgári részvételt erősítő programok?	7
Miben más ez a program?	11
A projekt hosszú távú célja	11
A projekt közvetlen, rövid távú céljai	11
A projekt célcsoportjai	11
Terv és megvalósítás	12
A projekt előkészítése	14
Toborzás, a résztvevők bevonása	15
Települési munkacsoportok megalakítása	16
Civil szervezetek alakulása, fejlesztése	18
A szervezetek működésének, további fejlődésének támogatása	19
Jövőkép- és programtervezés	22
A tapasztalatok megosztása	25
Zárókonferencia	25
Dr. Pallai Katalin előadása	25
Váradi Monika Mária előadása	34
Vercseg Ilona előadása	39
Halmai Gáborné hozzászólása	43
Civil vezetők hozzászólásai	46
Kommunikáció	52
A projekt értékelése	52
Eredmények	52
Negyedéves értékelések	53
Záróértékelés	53
Folytatás	54
Összegzés	54

Útmutató	56
Tréning- és workshop-vázlat minták	56
Tanácskozás, konferencia programok	61
Közérzetfelmérő kutatás	63
Esetleírások	66
Települési- és térségfejlesztési tervek	70
Együtt a Közös Úton — egy helyi újság hiteles története	81
A projektről megjelent újságcikkek	83
Képek a projekt életéből	102
A projekt résztvevői	109
Együttműködő partnerek	110
Utószó helyett	111

*„Az életnek értéket csak a szolgálat adhat,
amellyel az emberek ügye felé fordulunk.”*

Márai Sándor

Bevezető

Nem először jártam 2008 tavaszán Alsómocsoládon, de ez volt az első alkalom, amikor „csak úgy”, mondhatnánk véletlenül vetődtem a Dél-dunántúli Régió földrajzi középpontjában fekvő, festői szépségű kistelepülésre. Régi szakmai kapcsolat fűzött Dicső László polgármesterhez: számtalan képzésen, konferencián találkoztunk – szinte mindenhol, ahol társadalmi részvételről, fejlesztésekről esett szó. Ha a beavatkozás szintjei felől közelítünk, őt a komplex fejlesztési folyamatok, engem a szereplők érdekeltek jobban. Úgy is mondhatnánk: ő egy egész település, térség fejlesztéséért dolgozik, én az átlampolgárok, szervezeteik, és a szektorok közötti együttműködésért.

Egész pályámat az egyén, a partnerség, a közösség fejlesztése iránti elkötelezettségem határozta meg, függetlenül attól, hogy milyen munkakörben dolgoztam. Tudatosan jártam végig az önkormányzati, a civil és a gazdasági szektor területeit, hogy különböző beosztásokban tapasztalatokat szerezzek a működési sajátosságokról, a hiányosságokról és a fejlődés lehetőségeiről. Szerencsés voltam, hiszen mindig nagyon jó partnerekre találtam ebben. Olyan vezetőim, megbízóim voltak, akik nyitottságukban, személetükben megelőzték korukat, lehetőségeket adtak innovatív kezdeményezéseimnek. Kísérletezhettem integrált neveléssel óvodai csoportban; civil szervezetek fejlesztésével, diák-önkormányzati képviselők képzésével a tolnai művelődési házban; kommunikációval a Tolna Megyei Önkormányzatnál, a részvételi demokrácia fejlesztésével Pakson; cégfejlesztéssel a szekszárdi Alisca Bau Kft-nél; kommunikációs tanácsadással, szervezet-, projekt-, település- és térségfejlesztéssel, képzési programok, tréningek tervezésével, vezetésével családi vállalkozásunkban, a PRO-Tolna Bt-ben. Vezetőim, ügyfeleim sok esetben komoly ellenállást küzdöttek le, hogy teret adjanak új, ismeretlen utaknak, módszereknek. Köszönöm bátorságukat és bizalmukat, mint ahogy mindazokét, akikkel együtt dolgoztam az évek során.

A Közös Ügyeink Program gyökerei a CTF Alapítvány DEAL projektjéből erednek, két szempontból is. Egyrészt az 1999-ben meghirdetett meghívásos pályázatnak két győztese volt: Alsómocsolád és Paks – innen a közös múlt. Másrészt az első kísérlet tapasztalatai sokat jelentettek a későbbi módszer-

tan kidolgozásában. A 2000-ben megvalósított jövőtervező projekt párhuzamosan zajlott a Pakshoz tartozó Dunakömlőd településrészen és Alsómocsoládon. A legnagyobb eredménye Pakson a településrészi önkormányzat megalkakulása, a hivatali szolgáltatások egy részének kihelyezésével a kömlödi ügyfélszolgálati iroda létrehozása volt. A projekt helyi vezetőjeként szerzett tapasztalatok és élmények újabb és újabb programok kidolgozására és megvalósítására sarkalltak: Dunaszekcsőn, Bogyiszlón, Ócsényben és Sárpilisén terveztem, vezettem közösségi részvételen alapuló településfejlesztési folyamatot a 2001 és 2008 közötti időszakban.

Amikor 2008 tavaszán Alsómocsoládon jártam, éppen túl volt első évén az előző év januárjában öt település részvételével létrejött körjegyzőség. A folyamatos fejlődéséről, számtalan díjáról neves faluban az előző év nyarán egyetemi hallgatók töltötték gyakorlatukat, hogy az öt településről részletes kutatást készítsenek. Ennek nyomán Dicső László polgármestert az kérdés foglalkoztatta, hogy mit lehet tenni a települések fejlesztéséért. Az Alsómocsoládiak Baráti Köre, mint a térség legrégebbi, a demokratikus átalakulásban meghatározó civil szervezete elkötelezett volt a térség fejlesztésében. Összetelälkozott tehát a három legfontosabb tényező, ami a részvételi demokráciát erősítő programhoz szükséges: a nyitott vezetés, az elkötelezett szervezet és a szakmai tapasztalat.

A programot az Alsómocsoládi Körjegyzőség településeinek sajátosságaira, huszonkét hónapra terveztem. A 97 595 euró költségvetésű projekt 79 595 eurót nyert a Norvég Civil Támogatási Alap pályázatán, amihez a Baráti Kör 8 495 euró önrésszel és 9 305 euró értékű önkéntes munkával járult hozzá, amiből a megvalósítás 27 hónapjában egyre többen vették ki részüket Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalatkak lakóiból.

Köszönöm a bizalmat, a támogatást és együttműködést valamennyi település vezetőinek, lakóinak, a körjegyzőségi hivatal, az önkormányzati intézmények dolgozóinak, a civil szervezeteknek, a projekt megvalósításában közreműködő szakembereknek, és a DemNet munkatársainak.

Köszönöm az Alsómocsoládiak Baráti Körének, hogy befogadtak. Nagy tisztelettel és hálával tartozom Bódog Antal elnöknek és Bódog Antalné vezetőségi tagnak, akikre mindig számíthattam, ha segítségre, megértésre, támogatásra volt szükségem. Hosszan sorolhatnám még név szerint azokat, akik nélkül semmire sem jutottam volna: a program résztvevőit, elsősorban azokat az „elsőket”, akik megértették a projekt lényegét és magukkal hívták a helyi embereket.

Végül köszönöm minden minden partnernek, szakmai közreműködőnek és támogatónak azt, hogy együttműködésükkel megvalósulhatott a Közös Ügyeink program az Alsómocsoládi Körjegyzőségben.

Fekete Katalin
projektvezető

A projekt bemutatása

Miért kellenek állampolgári részvételt erősítő programok?

Az elnyomó társadalmak uralkodó osztályának alapvető érdeke, hogy akadályozza az öntudatos állampolgárrá válást, a társadalmi felelősségvállalás szempontjából gyermeki tudatban hagyva az ország lakóit, ezzel elejét véve az ellenállásnak. Nem történt ez másként Magyarországon sem, ahol az állam gondoskodásában generációk nőttek fel úgy, hogy egyáltalán nem, vagy csak korlátok között vállalhattak felelősséget. A saját sorsuk alakulását befolyásoló társadalmi döntésekbe csak látszólagos beleszólást engedélyezett a hatalom, jogaikat meghatározott keretek között gyakorolhatták. Közösségi életet irányítottan, megfelelő kontroll alatt élhettek, amelynek színterei a települési művelődési házak voltak. Itt volt lehetőség klubok, szakkörök létesítésére, ezek azonban kizárólag a hivatalos kultúrpolitika keretei között kaphattak működési teret. Nem véletlen, hogy két évtizeddel a rendszerváltozás után hazánkban a mai napig is jelentős többségben vannak a kulturális, oktatási, szabadidő, hobbi és sportcélú szervezetek a civil szektorban, miközben a közel ötvenezer civil szervezet 11,3%-a foglalkozik településfejlesztéssel, 3,6%-a gazdaságfejlesztéssel és mindössze 2,3%-a jogvédelemmel.

A fentiekben leírt jelenség hatványozottan igaz a vidék Magyarországra, különösen az aprófalvas térségekre, ahol vagy egyáltalán nem működnek civil szervezetek, vagy az elmúlt rendszer művelődési közösségei alakultak egyesületté, alapítvánnyá és végzik tovább nagyon fontos értékmegőrző, értékteremtő munkájukat. Alig vannak azonban olyan szervezetek, amelyek akarják és képesek is betölteni a hatalmi kontroll funkciót.

Az egyetemi hallgatók által 2007-ben végzett kutatás azt mutatta, hogy az Alsómocsoládi Körjegyzőség településein jelentős különbségek voltak a civil szektor fejlettségét illetően: míg Alsómocsoládon a projekt tervezési időszakában számuk elérte a tizenhármat, addig a körjegyzőség további négy településén összesen öt szervezetről tudtunk, a ténylegesen működő szerveze-

tek aránya azonban nem érte el az 50%-ot sem. Annak ellenére, hogy az Alsómocsoládi Baráti Köre a rendszerváltozást követő évtizedben jelentős szerepet vállalt a helyi demokrácia fejlesztésében, részt vállalt a település fejlesztésében, a lakosságnak nyújtott szolgáltatásokban, továbbra sem talált megoldást arra, hogy miként lehetnek az állampolgárok és az őket képviselő civil szervezetek aktív részesei a település, a térséget érintő döntéseknek? Hogyan tölthetik be a civil kontroll szerepet, mi lehet az önkormányzat és a civil szektor hatékony együttműködésének módszere? A Közös Ügyeink projekt célja az volt, hogy erre a két kérdésre választ találjon. Mielőtt azonban megismerjük a projektet lépésről lépésre, elemeznünk kell az adott társadalmi környezetet. A következtetések csak részben vonatkoznak az öt érintett településre, többségükben az egész magyar társadalmi helyzetet tükrözik.

Az állampolgároknak nem tudatosultak a jogaik és lehetőségeik.

Az emberek nem értik az önkormányzatiság mibenlétét, nem ismerik fel, hogy ők a hatalom gyakorlói és ez nem pusztán abból áll, hogy négyévente képviselőket választanak maguknak. A település vezetőit, élén a polgármesterrel, a hatalom letéteményeseinek gondolják, akiknek joguk van őket érintő döntéseket hozni, ők pedig elszenvet, vagy haszonélvezői ezeknek. Elégedetlenségüknek informális csatornákon keresztül adnak hangot, személyi konfliktusok formájában jelenítik meg a hivatal és a képviselő-testület működésével kapcsolatos problémáikat. Általános jelenség, hogy önkormányzat alatt valójában képviselő-testületet ért úgy az állampolgár, mint a képviselő. Egyrészt ismerethiánynak, másrészt az előző rendszernek tudható be, hogy az emberek szelektíven kezelik a felelősség kérdését: miközben minden problémára a döntéshozóktól várnak megoldást, nem veszik tudomásul, hogy a legfőbb döntéshozók ők maguk, amikor négyévente delegálják a hatalmat választott képviselőiknek.

Az embereket nem érdeklik a közügyek.

Az Alsómocsoládi Körjegyzőség településein élő emberek energiáját – eltérő mértékben – a mindennapi megélhetésért folytatott küzdelem veszi el. Van olyan település, ahol a munkanélküliség meghaladja a 30%-ot, állandóan veszélyeztetett a megélhetés, alacsony az iskolázottság, míg más településeken magas az időskorúak aránya, nincs helyben munkahely, nem jelenik meg szükségletként a közösségi lét, a társas kapcsolatok iránti igény.

A kistelepüléseken ismerik egymást az emberek. Kapcsolataikat, így egymás elfogadását is elsősorban a személyes attitűdök határozzák meg, fokozottan érvényre jut a szimpátia a település vezetőinek kiválasztásában. Mind

az öt település négyszáz fő alatti. A kistelepüléseken hatványozottan érintik a konfliktusok a mindennapokat, a családi, rokonsági kapcsolatokat, barátságokat, ezért sokszor nem mernek, nem akarnak hangot adni eltérő véleményüknek az emberek.

Az egyéni érdek fontosabb a közösség ügyeinél.

Ez a probléma nem kistelepülés-specifikus, mégis más hangsúlyokkal jelenik meg a kisebb falvakban – az előzőekben említett átláthatóság miatt –, legfeljebb nehezebb felvenni a harcot ellene. Tovább súlyosbítja a jelenséget az előző rendszerhez kötődő “közös” és “társadalmi” szavak tartalmának értelmezése is. A közös ügyek helyett az egyéni érvényesülés került előtérbe, a személyes ambíciók és sikerek elismerésre méltóbbak, mint a közösség boldogulása. Tény azonban, hogy a kistelepüléseken még nem olyan mértékű ez az értéktorzulás, mint a nagyvárosokban, köszönhetően a személyességnek. Egyre inkább csökken azonban a kapcsolattartás a kistelepüléseken élők között is, eltűnőben van a jó-szomszédság, magukra zárják az emberek az ajtót, nehezen mozdulnak ki a megszokott környezetből.

Nem működnek hatékonyan a civil kerekasztalok.

Több helyen, több alkalommal kapcsolódtam be a civil kerekasztalok működését tanulmányozó kutatásokba, tapasztalatcserékbe, közös gondolkodásokba (különböző fórumokon), sőt a gyakorlati működésükbe is, és az alább felsorolt akadályokkal szembesültem:

1. Rövid a rendelkezésre álló idő a képviselő-testület döntés-előkészítési folyamataiban való részvételhez.
2. Nincs minden területnek szakértője a kerekasztalokat alkotó szervezetek között, külső szakértők igénybe vételére sem a forrás, sem az idő nem elegendő.
3. Az egyes döntéseket a részletek felől tudják megközelíteni, mert vagy nem vettek részt a településfejlesztési stratégia kidolgozásában, vagy egyáltalán nincs a településnek saját maga által kimunkált jövőképe és programja (ez utóbbi a jellemzőbb). A külső szakértők által kidolgozott anyagok véleményezéséhez szintén vagy a szakértelem, vagy az idő hiányzik.
4. A civil kerekasztalok tagjai egy-egy szervezet képviselői. Ahhoz, hogy egy-egy döntésben állást foglalhassanak, egyeztetniük kell(ene) saját szervezeteikkel, ellenkező esetben a civil kerekasztal ugyanúgy közvetett demokrácia-alapon működik, mint a képviselő-testület. Ez a leképezés alapjaiban kérdőjelezi meg a közvetlen részvétel gyakorlását, így ebben a formában többnyire csak arra alkalmas, hogy a civil kerekasztal delegált képviselőjének véleményét tükrözze.

Az emberek csalódottak, kiábrándultak.

Ennek a jelenségnek különböző szintjeivel találkozhatunk: vannak, akik a rendszerváltozásban csalódtak, nosztalgiával gondolnak a régi biztonságos időkre, és nem tudják feldolgozni a változásokat. Vannak, akik kezdetben nagy lendülettel fogtak munkához, de az első akadályok, majd kudarcok után elfordultak a közélettől. Vannak, akik magukra maradtak azért, mert nem képesek az együttműködésre, vagy azért, mert elmaradoztak a támogatók. Vannak továbbá, akik kiégtek, de még a helyükön vannak, teszik a dolgukat, de már nem képesek a megújulásra. Végezetül vannak olyanok, akik igénylik a közösséghez tartozást, közös gondolkodást, csak nem tudják hogyan kezdjenek hozzá.

A pályázati program visszaadja az egyes ember önmagába és a közösségbe vetett hitét, elkötelezi a települések lakóit egy közös jövőkép megvalósítása mentén, települési és térségi identitást épít és kidolgozza az állampolgárok és szervezeteik részvételének egy új, a gyakorlatban működtethető modelljét a döntéshozatalban, a civil kontroll gyakorlásában.

A probléma összegzése

Nincs, vagy rendkívül alacsony szintű a részvételi demokrácia Magyarországon, különösen vidéken, a hátrányos helyzetű kistételepüléseken, és térségekben. A közösségi felelősségvállalás és részvétel a túlélés kulcsa: a helyi összefogáson alapuló kiutkeresés, a partneri együttműködés azonban hiányzik ehhez, mert nincs hozzá megfelelő ismeret, szemlélet, módszer és minta.

Magyarországon 1700 az ezer lakos alatti önálló települések száma. A kistételepülések többsége ún. jövőkép nélküli: hiányos erőforrásokkal (természeti, gazdasági, humán), az alapszolgáltatások megszűnésével és kötődési problémákkal (elvándorlás, ill. kényszerű maradás). Ahhoz, hogy a kistételepülések kiutat találjanak a reménytelenségből, vagyis képesek legyenek a fejlődésre, közösségi összefogásra van szükség. A település fejlesztése nem valósulhat meg a három szektor (állami, gazdasági, civil) szereplők együttgondolkodása, partneri együttműködésen alapuló aktív cselekvése nélkül. Ehhez az említett településeken részben vagy teljes egészében hiányoznak a gazdasági és a civil szektor szereplői, a meglévők változtatási potenciálja igen alacsony. A program segítséget nyújt a leszakadó településeknek a kiút megtalálására, a települési, térségi, országos és nemzetközi együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázására úgy, hogy a helyi erőforrások fejlesztésével, a civil szervezetek szerepének erősítésével megteremti a cselekvési aktivitást a helyi társadalomban. A program során olyan alkalmazható és továbbadható tudások és készségek birtokába jutnak a résztvevők, amelyeket megoszthatnak valamennyi, hasonló problémákkal küzdő kistételepüléssel és térséggel.

Miben más ez a program?

1. A fejlesztésre irányuló beavatkozást az egyén szintjén kezdi, akik közösségekké formálódnak – civil szervezeteket hoznak létre, az „alvó szervezetek” újjáélednek.
2. Új módszertant dolgoz ki az önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködésére, a civil kontroll gyakorlására.
3. A résztvevő civil szervezetek képesek lesznek a módszer folyamatos fejlesztésére és továbbadására térségi, régiós és országos szinten.

A projekt hosszú távú célja

A civil szervezetek szerepének, az állampolgárok tudatosságának és aktivitásának fejlesztése települési és térségi szinten a hátrányos helyzetű, leszakadó térségekben.

A projekt közvetlen, rövid távú céljai

1. Új módszertan kidolgozása a civil szervezetek részvételére a települést és a térséget érintő döntésekben az előkészítéstől a megvalósításig.
2. Civil szervezetek létrehozása, a meglévők fejlesztése az Alsómocsoládi körjegyzőség öt településén.
3. Térségi és régiós identitás, együttműködési készség fejlesztése és partnerség-építés az Alsómocsoládi Körjegyzőség településein.
4. Civil szervezetek felkészítése aktív szerepvállalásra a térség fejlesztésében.

A projekt célcsoportjai

Közvetlen célcsoport: Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalatnak települések lakossága, ezen belül is a civil szervezetek, amelyek száma Alsómocsoládon 13, Gerényesen 1, Kisvaszaron 1, Köblényben 1, Szalatnakon 2 volt a projektet megelőző időszakban. A közvetlen célcsoport körébe tartoznak még az állampolgárok: Alsómocsoládon 376 fő, Gerényesen 276 fő, Kisvaszaron 362 fő, Köblényben 288 fő, Szalatnakon 401 fő, összesen: 1703 fő.

Az érintett települések 2007. január 1-jétől körjegyzőséget alkotnak, melynek székhelye Alsómocsolád. Összefogásuk hátterében annak felismerése állt, hogy a hasonló adottságú települések közül Alsómocsolád minden területen lényegesen jobb mutatókkal rendelkezik a település forrásteremtő képességének köszönhetően. Alsómocsolád – a térségben egyedülálló mértékű – fejlődésnek indult, míg az érintett települések, hasonlóan az ország többi kis-településéhez, az életben maradásért küzdenek. Az eltérések oka elsősorban

a szemlélet- és tudásbeli különbségekben rejlik: míg a humán erőforrások fejlesztésének köszönhetően Alsómocsoládon hatékonyan alkalmazzák a modern menedzsment ismereteket, addig a másik négy település vegetál, vagy mérsékelten halad. A különbségeket érzékletesen mutatja a településeken működő civil szervezetek száma is, működésük hatékonysága is. Az Alsómocsoládiak Baráti Köre küldetésének tekinti a térségi civil kapcsolatok fejlesztését, amely a megvalósult programoknak köszönhetően jól működik régiós szinten, a körjegyzőséghez újonnan csatlakozott településeken azonban első lépésként a civil szektor erősítésére, a szervezetek megalakulásának és fejlődésének segítésére van szükség. A civil szervezetek részvételének erősítésére az önkormányzati és térségi döntésekben a projekt indulása előtti időszakban nem sikerült megfelelően hatékony módszert találni.

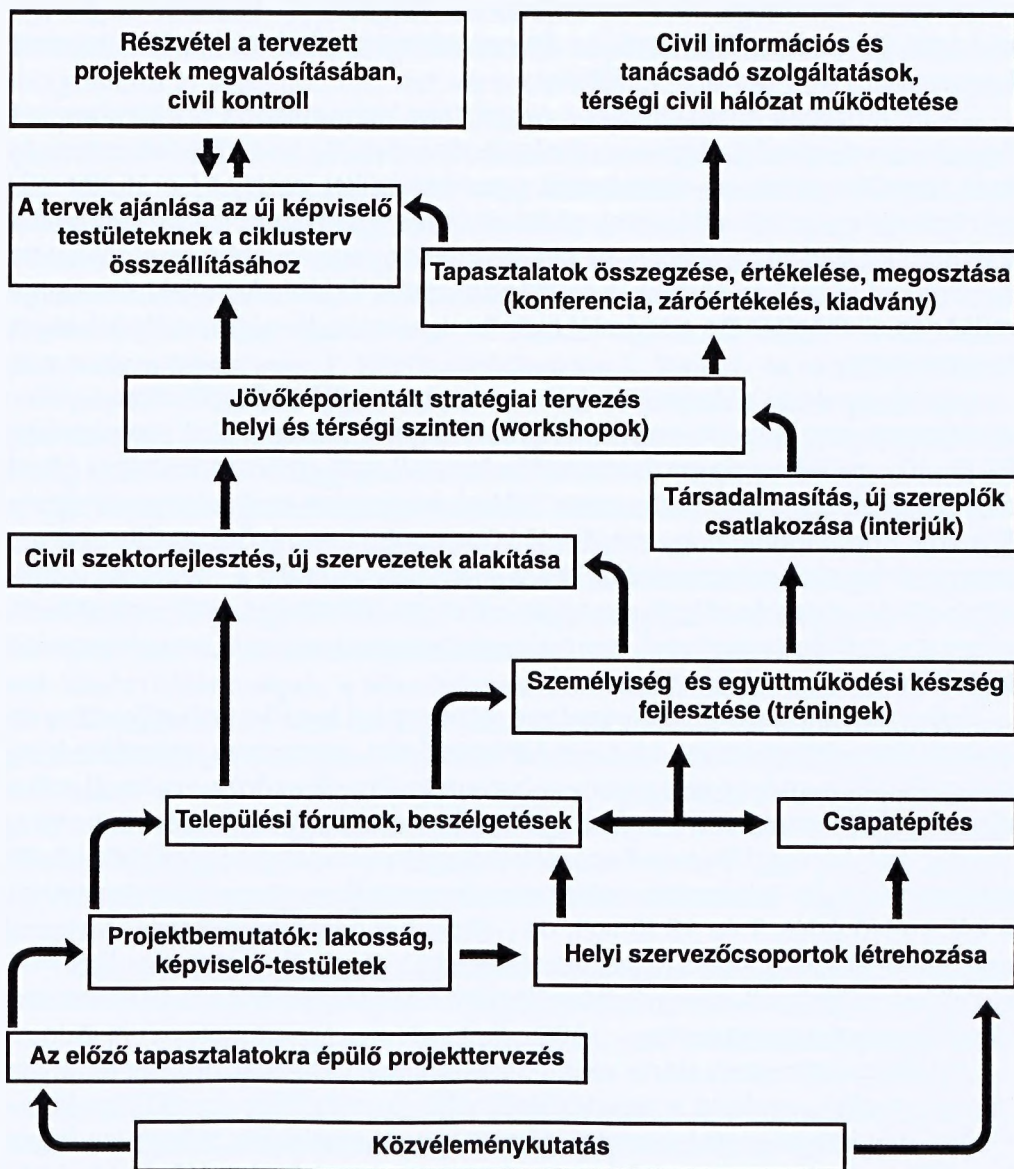
Terv és megvalósítás

Ebben a fejezetben a projekt eredeti tervét és a megvalósítást, ezek eltéréseit mutatom be és megosztom az egyes tevékenységek tapasztalatait az olvasókkal. Azért tartom ezt fontosnak, mert a teljes projekt megvalósíthatósága múlt azon, hogy mennyire sikerült a célokat és az adott helyi viszonyokat, igényeket összehangolni. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a projekt belebukhat a rugalmatlanságba. Az öt település mindegyikén mások a helyi sajátosságok, másként reagálnak az emberek, hiszen a csoport alakulása véletlenszerű, amelyben az emberek érdeklődése, nyitottsága az egyetlen motivációs erő. Az egyes települések eltérő tapasztalatai fakadhatnak egyrészt a helyi sajátosságokból, másrészt a résztvevők személyiségéből. Itt az utóbbi volt a meghatározó, vagyis az egyes emberek állampolgári tudatosságának szintje összegződött csoportszinten, ehhez igazítottuk az ütemezést és a módszereket is. Így történhetett meg, hogy míg az egyik településen már az első félévben civil szervezet alakult, a másikon csak a projekt 25. hónapjában, harmadik nekifutásra jutottunk el idáig.

Két alapvető változás történt a projekt első félévében: egyrészt a résztvevők bevonására tervezett előkészítő időszak (3 hónap) rövidnek bizonyult, másrészt a két településen is civil szervezet alakult a felkészítő tréningeket (2x2 nap) követően, a helyi csoport kezdeményezésére. Emiatt két fő projekt-elemet: a közösségi tervezést és a civil szervezetek fejlesztését felcseréltük. A projekt komplex fejlesztésre irányult, amelynek három fő dimenziója a részvételi demokrácia, a civil szervezetek szerepének erősítése a térségfejlesztésben, és a közösségfejlesztés. Bármelyik területre vált éretté a helyi csoport, abba az irányba kellett haladni, hiszen a módszer lényege az igénygenerálás, a követés és támogatás. A folyamat irányítójaként az a dolgunk, hogy jól egyensúlyozzunk ezek között, mert csak így szerezhetjük és tarthatjuk meg a

csoport bizalmát, együttműködési szándékát. Enélkül bármit tudunk, bármit akarunk, semmire sem megyünk.

A projekt megvalósítását a folyamatábra lépésenként és összefüggéseiben mutatja be:

A projekt előkészítése (2008 szeptember)

Ebben a szakaszban az volt a legfontosabb teendőnk, hogy kialakítsuk a főállású projektvezető és a koordinátor alkalmazásának, folyamatos munkavégzésének feltételeit. Alsómocsoládon a Faluházban kaptunk az önkormányzattól irodát, a Teleháztól pedig számítástechnikai eszközöket (a saját beszerzésig) és internet hozzáférést.

Szeptemberben felkészítettük a projektben közreműködő szakembereket és önkénteseket a feladatra, az alkalmazottakat pedig integráltuk az egyesületbe: tagokká váltak, és kialakítottuk a munkakörüket, amely a Baráti Kör működésével kapcsolatos feladatok ellátását is jelentette egyben. Az integráció a szeptember 6-ai közgyűlésen, az elnökségi üléseken, továbbá az elnökkel és a pénzügyi vezetővel történt konzultációk során történt. A projekt és a napi működés elkülönítésére alszámlát nyitottunk a banknál, a könyveléssel céget bízunk meg.

A feltételek kialakítása során két szempontot vettünk figyelembe: 1. Nem sérülhetnek az egyesület hagyományosan végzett feladatai; 2. A projekt elkülöníthető, szabályos és professzionális kereteit meg kell teremtenünk. Mivel az egyesület még nem alkalmazott főállású dolgozókat, szükséges volt arra is figyelmet fordítanunk, hogy megfelelő környezetet teremtsünk a változáshoz, amely a feladatok pontos elkülönítését jelentette, valamint a vezetőség adminisztratív tehermentesítését. Az együttműködés kialakítása csak alap volt, az alkalmazottak és önkéntesek munkájának összehangolására nagy hangsúlyt fektettünk a teljes folyamat során.

A projekt kommunikációját, továbbá a toborzást is előkészítettük ebben a szakaszban. Szeptember 13-án a körjegyzőség valamennyi településének delegációját meghívtuk a projektterv bemutatására, itt azonban már cél volt a résztvevők bevezetése a megvalósítás módszereibe. A találkozóra a polgármestereket, képviselőket, civil vezetőket és véleményvezéreket vártuk, 15-20 főt falvanként. Az öt település küldöttsége létszámában nagy szórást mutatott: a két szélső érték 2 és 18 fő volt, de mindenholnan érkezett polgármester, egy településről döntési jogkörrel felruházott alpolgármester. A részvételi aktivitás is eltérő volt, az egyik település 5 fős csapata ebéd után hazament, a többiek egész nap maradtak.

A találkozó annyiban elérte célját, hogy a hírmondók hazavitték személyes benyomásaikat, továbbá a jelenlévők döntöttek arról, hogy az előzetes kutatásban megfogalmazott lakossági igényre reagálva a körjegyzőség havilapot hoz létre, ennek neve is együttes munka eredményeként lett Közös Út. A főszervezői és a szervezői feladatokat a projektvezető és a koordinátor önkéntes munkában vállalta. A találkozó eredménye kettős volt: az újság megszületése és pozitív viszonyulás kialakulása a projekthez.

Toborzás, a résztvevők bevonása (2008 szeptember-október)

Az eredeti elképzelés szerint harmincfős csoportok létrehozását terveztük egy-egy településen úgy, hogy a szeptember 13-ai körjegyzőségi napon elköteleződött emberek és a polgármesterek, képviselő-testületek tagjainak támogatására is számítottunk. Azt vártuk a települések vezetőitől, hogy felismerjék a közös érdekeket és értékeket, amelyek mentén együtt tudunk dolgozni a tervezett közel két év során. Ezzel a szándékkal bemutatkozó látogatást tettem a polgármestereknél, hogy kialakuljon a személyes kapcsolat, megalapozzuk a további együttműködést. Ezt követően a képviselő-testületi üléseken mutattam be a projektet, azokat a várható eredményeket, amelyek egyértelműen a falvak fejlődését szolgálják három területen is: 1. A képviselő-testület, az állampolgárok és a civil szektor együttműködése – a részvételi demokrácia fejlesztése; 2. Közösségfejlesztés 3. Terület- és vidékfejlesztés.

A projekt különböző fogadtatásra talált az öt település mindegyikén a polgármesterek és a képviselők körében egyaránt. Ezzel egyidejűleg a Közös Út újság szervezését is megkezdve azt tapasztaltam, hogy úgy a projekt, mint az újság helyi kapcsolattartójára vonatkozó kérésre két település vezetése formálisan megbízott ugyan valakit, akinek amúgy is sok feladata között ez volt a legkevésbé fontos. Minden településen volt a testületekben kisebb-nagyobb ellenállás, amely vagy kisebbségi vélemény, vagy passzív ellenállás formájában öltött testet. Általánosságban azonban már itt is jelentkeztek a települések közötti különbségek: a település-vezetés hozzáállása változó volt, a tőrtől a támogatottig minden megnyilvánulás jelentkezett, sőt a falvakban kulcspozíciót betöltő személyek részéről is inkább ellenállás, semmint támogatás volt tapasztalható. Összegezve az arányokat: 2 település vezetősége többségi döntést hozott az együttműködésről, egy településen csak a polgármester támogatta, egy településen elfogadták, de nem vettek részt a folyamatban, egy településen pedig megtűrték, de semmit nem tettek az együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázásáért.

A különböző fogadtatások hátterében személyes meggyőződések, a polgármesteri és képviselői szerepfelfogás, az újjal szembeni bizalmatlanság, a kívülről jött szakemberrel szembeni ellenállás, valótlan híresztelések, a múltból hozott személyes sértettségek álltak.

Ennek ellenére szinte minden településen elértük, de legalább megközelítettük a projektindító, a folyamatot és a munkakultúrát bemutató workshopon kitűzött harmincfős részvételt. Ezekkel a demo-tréningekkel terveztük megalapozni azt a bizalmat, amelyre szükségünk volt a közös munka folytatásához. A találkozón bevezettük az új munkakultúrát: elhelyezkedés (körben ülünk), együttműködési normák, bemutattuk a projektet (prezentáció), és kiscsoportos munka keretében összegyűjtöttük a falu erősségeit és gyengesé-

geit (értékeit és hiányosságait), majd prezentáltuk és összegeztük azokat. A workshop jó hangulatban, ellenállás nélkül zajlott le minden településen, a résztvevők pozitív visszajelzéseket adtak a módszerről, értékelték, hogy megkérdeztük őket.

Két településen a képviselő-testület tagjainak többsége és a polgármester, egy településen csak a polgármester, további két településen pedig sem a polgármester, sem a testület tagjai nem vettek részt a munkában.

A workshop előkészítése, a lakosság és a képviselők bevonását célzó toborzás alatt kiderült, hogy a projekt legnagyobb kihívása az emberek megnyerése. A kommunikációs csatornák nagyon kis hatékonysággal működtek (meghívók, plakátok, hírlevelek, újság), csak a szóbeli kommunikáció vezetett eredményre. Azonban szóban is nehéz volt megfogalmazni a projekt céljait, úgy kódolni az üzenetet, hogy a célcsoport érdeklődését felkeltse, pedig szinte lehetetlen volt. Kulcskérdés volt elérni, hogy legalább egyszer eljőjenek az emberek, hogy személyes tapasztalatuk alapján döntsenek a részvételről, hívjanak magukkal másokat is. Hiábavaló vágy megértetni valamit, amit még soha nem tapasztaltak a kistelepülések lakói, ezért Alsómocsolád kivételével (ahol rendszeresek a tréningek, workshopok, konferenciák), minden településen az működött hatékonyan, ha legalább egy ember bizalmát sikerült elnyerni, akinek a hívó szavára eljöttek a többiek. Az egyik településen azonban nem sikerült erre vállalkozó helyi vezetőt találni. Akik eljöttek a bevezető-ismerkedő találkozóra, azok jó élményekkel távoztak. Az értékelő-záró körben elmondták, hogy már hosszú idő óta nem volt részük beszélgetős, közös gondolkodásban és várják a következő találkozót időpontját.

Települési munkacsoportok megalakítása (2008 október-2009 január)

A tervezett cél az volt, hogy mind az öt településen legyen egy 30 fős aktív csoport, akit felkészítünk a projekt helyi szervezésére és működtetésére. Erre 4 alkalmat szántunk, amelyből két találkozón a személyiség alkalmassá tételével, két alkalommal pedig csapatépítéssel foglalkoztunk.

Az eddigi programok tapasztalatai azt mutatják, hogy nehezebb volt az emberek bevonása, mint benntartani őket. Viszonylag könnyen elköteleződnek közösségi célok mentén, a felszín alatt azonban személyes ellentétek, belső feszültségek, egyéni problémák húzódnak meg, amelyek a tervek megvalósítása során konfliktusokat okoznak. A közösség előtt ezek az ellentétek nem kerülnek felszínre, nem merik vállalni őket, ezért sokan inkább kimaradnak a programból egy „alkalmas” pillanatban, és el sem jutnak a közös célok megvalósításáig. Ugy terveztem, hogy ezt a programot az egyes ember szintjén kezdjük: a személyiség alkalmassá tételével, a résztvevők szemléletének formálásával. Ettől kisebb arányú lemorzsolódást, másrészt fejlettebb konfliktus-

kezelést vártam a program során. A csoport közösségé válását, az együttműködés kultúrájának és szabályainak kidolgozását a második két tréningnapra terveztem. A toborzás során azonban egyértelművé vált, hogy a csoporton belüli bizalom megteremtése nélkül nem foglalkozhatunk az egyén fejlesztésével, ezért a megvalósítás során ezt a két elemet felcseréltük.

Nehéz volt megfelelő időpontot találni a munkához, hiszen hétvégén ekkor még nem akartak erre időt áldozni az emberek, ezért hétköznapi délután-este dolgoztunk, az időkeretek folyamatos nyújtásával. Eleinte még a 17-20 óráig terjedő időtartam is ellenállásba ütközött, később már ők maguk kérték a korábbi kezdést és egyre tovább maradtak. Törekedtünk arra, hogy egy-egy településen mindig ugyanazon a napon legyenek a foglalkozások – ezt a résztvevők igényei alapján alakítottuk ki. Csütörtöki, pénteki, és szombati napokon dolgoztunk, egy-egy településre két-három hetente került sor (lásd: Útmutató 56. oldal).

A csoporttá válást követően áttértünk tehát a személyiségfejlesztésre önismeret, egyéni életstratégia témákban, az Identity pszichológiai társasjáték¹ alkalmazásával. A "játék" lényege, hogy 4-6 fős csoportokban dolgoznak a résztvevők, a dobókocka értékei szerint haladnak, különböző mezőkbe lépve. A mezőkhöz kártyák tartoznak, melyeket kihúzva megoldják a rajtuk lévő feladatokat. A **teremtés** kártyákon lévő feladatok segítségével a világban való helyük és életfeladatuk megtalálásához kerülnek közelebb a játékosok. A **lélekerő** kártyák önbizalom erősítő és önértékelést javító kérdéseket tartalmaznak. A **szeretet** kártyák a legfontosabb belső erőforrás, a szeretet erősítéséhez járulnak hozzá. A **megoldás** kártyák a probléma-megoldásban és a döntési folyamatokban vannak a résztvevők segítségére. Az **öröm** kártyákon lévő feladatok az egyéni örömforrások tudatosítását, az örömatélő képesség fokozását segítik; a **visszajelzés** kártyák közvetítésével a játékosok egymásról mondanak véleményt a különböző kérdések kapcsán. A **bölcsesség** kártyákon lévő idézetek lehetőséget nyújtanak arra, hogy mások kiérlelt bölcsességéből tanuljanak a résztvevők, és azokat a saját életükre vonatkoztatva, új nézőpontból tekinthessenek a problémáikra.

Más-más okozott nehézséget az egyes településeken. Nem volt jelentős lemorzsolódás, ebben nem volt különbség sem az eddigi programok tapasztalatai, sem az öt település között. A bevonásuk viszont két falut kivéve nagyon nehéz volt, az egyik faluban például háromszor kellett új időpontot találni a kezdésre, amely végül átcsúszott januárra. Így nagy időbeli eltérések voltak a haladásban: amíg az egyik településen már befejeződött az előkészítő szakasz, a másikon még el sem kezdődött. Egy településen pedig nem valósult meg az előkészítő szakasz harmadik és negyedik alkalma, mert a második

H5048

tréningen azt mondták, hogy ők nem akarják értelmetlen „játékokkal” tölteni az időt.

Az Identity játékot annak megalkotója, dr. Füzesi Györgyi vezette, a program elején, egy négynapos tréning keretében felkészített játékvezetők segítségével. Mivel itt 4-6 fős csoportokban játszottunk, minden csoportban szükség volt egy hozzáértő vezetőre, aki ügyelt a keretek és szabályok betartására, biztonságos légkört alakított ki, amely segítette a résztvevőket a megnyílásban, egymás elfogadásában (lásd: Útmutató 57-58. oldal). Elenyésző volt azoknak a résztvevőknek a száma, akik elzárkóztak, legfeljebb különböző mélységben tudták beleengedni magukat a folyamatba. A négy településen mindössze 5 olyan csoporttag volt, aki nem vett részt: el sem jött, vagy elment a játék közben.

A résztvevők 90%-a örömmel vett részt a játékban, megnyílt a csoport előtt. A zárókörben nagyon pozitív visszajelzéseket kaptunk. Volt, aki már ekkor is vásárolt játékot a családjának, mások a folytatás iránti igényüket fogalmazták meg, ezért a projekt utolsó hónapjában egynapos felkészítést és minden szervezetnek egy-egy játékot biztosítottunk a közösségfejlesztési tevékenység folytatásához. Így már nincs akadálya annak, hogy minden településen Identity klub működhessen a személyes és a közösségi fejlődés érdekében.

Civil szervezetek alakulása, fejlesztése (2009 február-június)

Az eredeti projektterv szerint erre az időszakra terveztük azt a részvételi folyamatot, amelyben a helyi közösségek megtervezik a település jövőképét, ki-tűzik középtávú céljaikat, elemzik a jelenlegi helyzetet és programokat terveznek a célok megvalósítására. A folyamatot követően az öt település munkacsoportja összeveti a terveket, kiválasztják és összehangolják a közös pontokat és a hangsúlyozandó helyi sajátosságokat, illetve az egymást kiegészítő elemeket. A folyamat eredményeként települési és mikro-térségi programok születnek. Az előkészítő szakasz viszont több mint két hónapos csúszásban volt, és abban a faluban, ahol a legjobban, akadálytalanul haladtunk, az ötödik találkozón a csoport tagjai mondták ki, hogy együtt szeretnének maradni, egyesületet akarnak létrehozni a munka további folytatására. Ott helyben, azonnal megtartottuk az alakuló ülést, és a projekt két elemét felcserélve megkezdtük a szervezetfejlesztési folyamatot.

Ez a példa jól mutatja, hogy a folyamatot szükséges előre megtervezni, de nagyon fontos a rugalmasság, a helyi igényekhez alkalmazkodás is. A civil szervezetek megalakítása, fejlesztése a projektterv része volt a közösségi tervezést követő időszakban, mint a programok megvalósításának, a közös célok elérésének nélkülözhetetlen feltétele. A folyamat azonban úgy alakult, hogy a közös cselekvési vágy megelőzte a klasszikus módszertant, így

izgalmas kísérlet volt megnézni, hogyan működik másként, mint eddig bármikor.

Más szempontból is eltért ez a projekt az összes előzötől és az előzetes várakozásoktól is: azok az emberek is lelkesen és elkötelezetten vettek részt a folyamatban, akiknek alapvető életfeltételei sem voltak biztosítottak, mégis fontosnak tartották, hogy a gyermekeik, a lakóhelyük jövőjéért önkéntesen dolgozzanak. Két településen is megfigyelhető volt ez, az egyikén úgy jelent meg szükségletként a közösségi életben való részvétel igénye, hogy látszólag semmi problémát nem okozott, a másik településen a folyamatosság, a kiszámítható részvétel sérült. Ezért azon a településen mindössze 3 aktív, biztos résztvevőre lehetett számítani, a többiek személyben és számban is változtak attól függően, hogy éppen milyen nehézségeik, lehetőségeik voltak. A halmozottan hátrányos helyzetűek részvételének segítésére biztosítottuk a gyermekek felügyeletét szállással és teljes ellátással, amennyiben erre igény merült fel. Több workshopon, találkozáson, tréningen hozták magukkal a kicsiket azok a szülők, akik nem tudták megoldani elhelyezésüket, de az sem volt ritka, hogy az ellátás volt az erősebb motiváció.

Ebben a projektszakaszban sorra alakultak a civil szervezetek: az Együtt Gerényesért Egyesület, az Alsómocsoládi Sport Egyesület, a Kisvaszari Községért Egyesület, a Szalatnakért Egyesület és a már 3 éve működő Köblényi Autósport Egyesülettel, valamint az Alsómocsoládiak Baráti Körével kiegészülve valamennyien egy egész hétvégét töltöttek bentlakásos szervezetfejlesztéssel. Ennek keretében megtervezték a szervezet jövőképét, küldetését, 3 éves stratégiáját, éves tervet és költségvetést készítettek, valamint döntöttek a feladatok megosztásáról is (lásd: Útmutató 59. oldal). Ebben az időszakban pénzügyi és jogi tanácsadót alkalmaztunk önkéntes foglalkoztatásban, ők segítették a szervezetek megalakítását és a működés alapjainak lerakását.

A szervezetek működésének, további fejlődésének támogatása (2009 július-folyamatos)

A szervezetek megalakulását követő fél évben az elindulással, működési problémákkal kapcsolatos válság- és konfliktuskezelés, tanácsadás töltötte ki az idő jelentős részét. Az első programok, rendezvények felvetettek személyi konfliktusokat, amelyek több esetben lemondáshoz, feloszláshoz vezettek. Sok energiát igényelt a tanácsadás, a coaching (egyéni és csoportos), közben mi sem kerülhettük el a változással járó problémákat: másodszor maradtunk projekt koordinátor nélkül. Ez az időszak válságos volt úgy a saját szervezetünk, mint az újonnan alakultak szempontjából is. A létrejött civil szervezeteknek meg kellett küzdeniük elfogadásukért a saját településükön, a rivali-

zálással a vezetőség tagjaival és a településen esetleg már működő szervezetekkel (ez egy faluban okozott olyan mértékű konfliktust, amelynek végül feloszlás lett a vége még az egyesület bejegyzése előtt).

Tapasztalatcsere

Iregszemcsén, a Bartók Béla Művelődési Házban a közösségsszervezést, a helyi összefogással megvalósított közművelődést néztük meg egy, a művelődési ház által szervezett, helyi amatőr szereplőkkel bemutatott előadáson. A Csárdáskirálynő című operett előadásának körülményeiről, a helyi kulturális alapítvány szerepéről az intézmény igazgatójával és a település polgármesterével beszélgettünk.

Mivel a nagy rendezvények szervezését is többnyire a helyi civil szervezetek vállalják a településeken, részt vettünk a velemi gesztenye fesztiválon is, ahol a megye kulturális menedzserének segítségével tekintettük át egy hagyományos rendezvény fejlődését a születésétől napjainkig. A tapasztalat távlatokat nyitott a résztvevők gondolkodásában, segítséget nyújtott a kezdeti kudarcok feldolgozásában.

Az Állampolgári Részvétel Hetének nyitórendezvényén Szekszárdon vettünk részt, kimondottan azzal a céllal, hogy 2011-ben már mi is szervezzünk hasonló akciót szeptember utolsó hetében. Hétköznapi lévén négy településről tudott eljönni egy-két résztvevő, akikre számíthattunk a program megszervezésében, a települések civil szervezeteinek mozgósításában.

Térségi Civil Információs Központ

2010 januárjában, az eredeti projekttervnek megfelelően megkezdte szolgáltatásait a Térségi Civil Információs Központ. A szolgáltatási paletta biztosította a már meglévő és az új szervezetek számára is a képzési, tanácsadási, pályázatfigyelési és -írási, jogi és pénzügyi szolgáltatásokat. Minden új szervezet adminisztrációjában, vagy működési nehézségeinek megoldásában segítséget adtunk, hiszen fő célunk a stabilizálásuk volt annak érdekében, hogy a közösségi tervezés részvételi folyamatára a lehető legjobban felkészüljenek a partneri együttműködésre. NCA pályázatokat és beszámolókat készítettünk elő, egyesületi bejegyzéseket, változási kérelmeket adtunk be, feladatellátási szerződést készítettünk elő a gerényesi önkormányzat és az egyesület között, saját egyesületünk pedig egy nyertes pályázatnak köszönhetően egy szervezetfejlesztési programban vett részt a Dél-dunántúli Régió 32 civil szervezetével együtt.

Tanácskozás

Ebben a projektszakaszban térségi civil tanácskozást szerveztünk, amelynek két fő célja volt: 1. Egymás megismerése, kapcsolatépítés; 2. Ismeretbővítés a civil szektorról (programját lásd: Útmutató 61. oldal). A tanácskozás végén a jelenlévő szervezetek képviselői kifejezték azt az igényüket, hogy térségi szintű szövetséget alakítsanak a hálózati együttműködés kiépítésére. Tekintettel azonban arra, hogy az együttműködő partnerek között nem bejegyzett szervezetek is voltak (nyugdíjas klub, énekkar, foltvarró klub) a közösség úgy döntött, hogy „Közös Út” néven egyesületet alapít, amelynek tagjai a civil szervezetek vezetői lesznek.

Rendezvények

Egymás megismerése a 2009. május 1-jén első alkalommal rendezett Körjegyzőségi Napon kezdődött, ahol „Civil Sziget” programot szerveztünk, bemutatkozó tablókkal. Ez azonban csak arra volt jó, hogy tudjanak egymásról a szervezetek, élő kapcsolat még csak csírájában volt, elsősorban személyes ismeretség, közös hobbi mentén. A második „Civil Sziget” program 2010-ben már sokkal felszabadultabban zajlott, közös civil májusfa állítással, tevékenységet bemutató tablókkal. Időközben egy workshop keretében kidolgoztuk a „Közös Út” Térségi Civil Egyesület alapszabályát, majd május közepén megtartottuk az alakuló ülést. Az egyesület vezetőségébe minden település egy-egy szervezetének képviselőjét választottuk, így is biztosítva a kiegyensúlyozottságot, az egyenlő esélyeket.

Kisvaszaron 2010 május utolsó vasárnapján gyermeknapot szerveztünk egy helyi csoporttal, akiket Kisvaszari Gyermekbarátoknak hívtunk és arra készültek, hogy egyesületet alapítsanak. A nagy lelkesedéssel szervezett rendezvény eredményes volt, az egész falut megmozdították: adományt gyűjtöttek, sokszínű programot szerveztek, mégsem sikerült együtt maradni, személyes konfliktusok miatt. Elhatároztuk, hogy a Közös Út Egyesülettel nyárbúcsúztató tábortüzet rendezünk a gyerekeknek, amelyet konfliktusok nélkül megtartottunk. Azt tapasztaltuk, hogy ha nem helyi a szervező, az emberek jobban értékelik, amit kapnak, ezért úgy döntöttünk, hogy Kisvaszaron alapítványt hozunk létre a gyermekek esélyeinek növelésére, életkörülményeik javítására. Két magánalapító azonosult a célokkal: Dicső László és Günter Löffler száz-százezer forinttal létrehozta a Kisvaszari Gyermekekért Alapítványt, amelyet ünnepség keretében jelentettünk be szeptember 26-án.

A szervezetek egymás rendezvényein is egyre nagyobb számban és egyre gyakrabban vettek részt. Bár a körjegyzőség települései között közúton elég nagy a távolság, nem riadnak vissza a földesúton közlekedéstől azért, hogy egy-egy kiemelkedő jelentőségű eseményre elfogadják a meghívást. Jó

együttműködés alakult ki így az Együtt Gerényesért Egyesület, a Köblényi Autósport Egyesület, az Alsómocsoládi Sport Egyesület, a Szalatnakért Egyesület, a Kisvaszarért Egyesület, az alsómocsoládi Nyugdíjas Klub és az Alsómocsoládiak Baráti Köre között.

Képzések

2009 nyarán ötnapos nonprofit alapmenedzsment tréninget szerveztünk, amelyen minden civil szervezet képviseltette magát. Mivel hétköznapiakon tartottuk a képzést, a diákok, munkanélküliek és nyugdíjasok vettek részt a teljes képzésen, a többiek feladatkörüknek megfelelően felosztották a napokat maguk között (tematikáját lásd: Útmutató 60. oldal).

2010 májusában két egymást követő hétvégén négynapos civil ügyintéző képzésnek adtunk otthont, melyen minden egyesület adminisztrációért, gazdálkodásért felelős tagja részt vett. A szekszárdi IFU NCA pályázaton nyert képzési programját Alsómocsoládra hozta, amely kiváló lehetőség volt a környezetszervezeteinek fejlesztésére is.

További képzéseket tartottunk forrásteremtés (pályázatírás, adományszervezés, saját bevételek generálása) és civil vezető témakörökben 2010 novemberében. A képzéseket igényfelmérést követően, vidéki helyszíneken, bentlakásos formában szerveztük.

Jövőkép- és programtervezés

Az első év végére jutottunk el odáig, hogy megteremtődtek a közösségi tervezés feltételei. Ekkorra már ismerték a programot a települések lakói a Közös Út című újságból, a résztvevők elbeszéléseiből, és érzékelték a változást abból is, hogy a civil szervezetek megkezdtek a munkát: rendezvényeket szerveztek, újabb tagok csatlakoztak hozzájuk. Az új civil szervezetek és a szervezetfejlesztésen átesett régebbiek minőségi változást hoztak: új rendezvények születtek, megnőtt a tagok aktivitása, újak is csatlakoztak hozzájuk. Mozgósító erejükre azonban eltérő mértékben számíthattunk, az írásos kommunikáció hatékonysága pedig erősen megkérdőjelezhető volt, ezért költségvetési átcsoportosítással megteremtettük a feltételeit egy közérzet felmérő kutatásnak.

Közérzet felmérés

2009 novemberében minden háztartást felkerestünk egy személyes beszélgetésre, amelynek keretében a közösségfejlesztés módszertanából ismert 5 alapkérdést tettük fel: 1. Milyen itt az élet? 2. Mivel elégedett? 3. Mivel elégedetlen? 4. Mi az, amin változtatna? 5. Mit tudna adni, mivel tudna hozzájárulni a változáshoz?. A lekérdezésnek az is célja volt, hogy társadalmasít-

suk a programot, bevonjuk a közösségi tervezési folyamatba azokat is, akik addig nem vettek részt a programban (a kutatásról részletesebben az Útmutató 63. oldalán olvashat).

Közösségi tervezés

A tervezési folyamat első workshopját „Közösségi beszélgetés”-nek hívtuk, és minden faluban a kutatási eredményeket dolgoztuk fel: értelmeztük, csoportosítottuk és kiegészítettük a válaszokat, ezzel gyakorlatilag elkészítettük a helyzetelemzést (SWOT analízis), felkészültünk a programtervezésre.

A második workshopon a települések jövőképét készítettük el. A felhangoló múltidéző beszélgetést követően 4-6 fős csoportokban dolgoztunk, színes újságokból montázst készítve arról, hogy milyen lesz a falu 30-50 év múlva. A tervezők maguk dönthették el az időtávot, amiben gondolkodtak, így volt olyan település, ahol a saját életükön túlmutató időszakra fogalmazták meg vágyaikat, de volt olyan falu is, ahol – megértve ugyan a távlati gondolkodás szükségességét – csak rövidebb időkeretben akartak tervezni. Mint mindig, ebben az esetben is az önkéntes részvételt, a szabad véleménynyilvánítást és a saját döntést támogattuk. Érdemes itt megemlíteni, hogy a projekt munkakultúrája egyben minta is, amely a személtváltást segíti akkor is, ha konkrét cél érdekében dolgozunk együtt. A workshopok, tréningek, minden közös megmozdulás azokat az alapértékeket közvetítette, amelyek a projekt távlati célját, a tudatos állampolgárrá válást, a demokratikus kultúra fejlődését szolgálják.

A harmadik workshopon a jövőképhez vezető utat terveztük meg: azaz program- és projektötleteket vázoltunk fel kiscsoportokban, majd kifejtettük, bemutattuk azokat.

A közösségi tervezésben két településen részt vett a képviselők többsége. Volt olyan település, ahol a hatból öt képviselő a teljes programban, az előkészítéstől az értékelésig. Egy településen a képviselők nem, de a polgármester mindvégig a csoport tagja volt, két településen pedig sem a polgármesterek, sem a képviselők nem kapcsolódtak be a programba, a közösségi tervezés fázisában sem. Úgy terveztük, hogy az elkészült településfejlesztési javaslatokat a képviselő-testületek elé visszük konzultációra, és döntést kérünk a következő négy évre vonatkozóan.

Települési és térségi célok egyeztetése a képviselő-testületekkel

A települések fejlesztésére vonatkozó közösségi javaslatokat közmeghallgatás keretében terveztük feldolgozni a települések mindegyikén. A közmeghallgatásnak egyetlen napirendje a terv megtárgyalása és elfogadása volt. A levezetés módszertana rendhagyó volt: a projektben szokásos workshop-vezetést alkalmaztuk úgy, hogy a polgármesterek a megszokott módon

megnyitották a testületi ülést, majd átvettük a terepet, körbe ültettük a lakosságot a képviselőkkel együtt és megkezdtuk a munkát a keretek és a hozott anyag bemutatásával, majd közös tervezésre hívtuk a csoport tagjait.

A tervezéshez kávéház módszert használtunk: az előzőleg már csoportosított problémáknak megfelelő témaköröket jelöltük ki egy-egy asztalhoz (általában 5-8 témakörben). A 4-6 fős kiscsoportok minden asztalnál 15-20 percet töltöttek el az adott témakörön belüli projektek kitalálásával, majd tovább mentek egy asztallal, amíg körbe nem értek. Az asztalokon nagy csomagolópapírokra táblázatot készítettünk a következő kérdésekkel: Mit?; Kivel?; Mikor? – amely a projekt céljára, a megvalósító(i)ra és a fontosságára kereste a választ. Így minden csoport minden témakörben tervezett, ha már nem volt újabb ötlete, kiegészítette, árnyalta az előző csoportok által megfogalmazott projektet, vagy akciót, továbbá ily módon kialakultak a prioritások is.

A körjegyzőség öt településéből kettőn valósult meg a közmeghallgatás, két településen nem jött el annyi képviselő, hogy határozatképes legyen az ülés, egy település polgármestere pedig nem volt partner a közmeghallgatás összehívásában, helyette falufórumot javasolt. Ő maga nem vett részt azon, de a képviselő-testület tagjai igen. Minden településen megbeszélték azonban a lakossági javaslatokat, a döntést a következő képviselő-testületre bízta azzal, hogy a terveket átadjuk, és a ciklusterv elkészítéséhez figyelmükbe ajánljuk.

A közmeghallgatás új módszertana (esetleírást lásd: Útmutató 67. oldal) különböző reakciókat váltott ki a résztvevőkből. Azok, akik együtt dolgoztak velünk és ismerték a munkakultúrát, nagy segítségünkre voltak, mert alkalmazkodtak hozzájuk az újak. Sokan csalódtak, mert az elmúlt húsz év gyakorlata alapján jogosan hitték, hogy panasznapra jönnek, a képviselők kiülnek az asztal mögé, a lakosság leül a „nézőterre” velük szemben és rájuk zúdítja a kérdések, panaszok, bírálatok áradatát. Azon a két településen, ahol ezt várták, voltak kisebb-nagyobb ellenállások, a jelenlévők mintegy egyötöde el is ment, mondván: nem játszani jött.

Ezek az ellenállások arra voltak jók, hogy megbeszéljük a közmeghallgatás funkcióját, új tartalommal töltsük meg, új személetet alakítsunk ki. A résztvevők túlnyomó többsége megértette, hogy panaszkodás helyett megoldásokat keresünk, egy lényegesen hatékonyabb módszerrel, amely lehetőséget ad arra, hogy viszonylag rövid idő alatt sok ötlet, javaslat szülessen és a résztvevők létszámától függetlenül mindenki hozzátegye a saját gondolatait. A folyamat végén könnyen született megegyezés, hiszen munka közben mindenkinek volt alkalma megismerni és megbeszélni az összes javaslatot. A településfejlesztési terveket mindenhol konszenzusos döntéssel fogadták el a résztvevők.

A térségi tervezőműhelyt 2010. június 19-én tartottuk. A települések 8-12 fős delegációi szabad műfajban bemutatták falujuk jellegzetességeit, majd a

településfejlesztési ötleteik közül megfontolásra ajánlották azokat, amelyeket közös térségi ügyeknek gondoltak. Összesen 46 ilyen projektötletet talált a hatvan résztvevő közös megvalósításra alkalmasnak, ezek közül ötletpontozással választották ki azokat, amelyeket kiscsoportokban kidolgoztak. A egyes csoportok összesen 15 közös megvalósításra alkalmas programot dolgoztak ki és fogadtak el. (A települési és térségi fejlesztési ötletek az Útmutató 70. oldalán olvashatók.) A javaslatokat a körjegyzőséget alkotó települések polgármesterei egyeztetik és döntenek a fejlesztési elképzelések megvalósításáról. Úgy a településfejlesztési, mint a térségfejlesztési tervek megvalósításához a 2010. január 1-jén, Alsómocsoládon indult TÁMOP Projektiroda nyújt szakmai segítséget a jövőben.

A tapasztalatok megosztása

Zárókonferencia

Térségi konferenciát szerveztünk 2010. október 29-én Alsómocsoládon azaz a céllal, hogy bemutassuk a projekt módszereit, eredményeit, megosszuk tapasztalatainkat és élményeinket a térség polgármestereivel, civil szervezeteivel, közösség- és térségfejlesztő szakembereivel.

Délelőtt a projekt három dimenzióját jártuk körül meghívott előadók segítségével, akik a részvételi demokrácia, a civil szervezetek részvétele a térségfejlesztésben, és a közösségfejlesztés területén értékelték a projektet, hasonlították össze hazai és nemzetközi jó gyakorlatokkal (a konferencia programját lásd: Útmutató 62. oldal).

Az alábbiakban az elhangzás sorrendjében, elsőként dr. Pallai Katalin, önkormányzati szakértő előadását olvashatják.

DR. PALLAI KATALIN: Miért szeretem ezt a projektet?

„Arról szeretnék beszélni, miért tartom kiválónak ezt a projektet. Össze fogom hasonlítani saját tapasztalataimmal és azokkal a projektekkal, amiket megismertem nemzetközi munkáim során az elmúlt a 20 év alatt.

Azért tartom borzasztóan fontosnak ezt a projektet, mert nagyszerű módszert talált arra, hogy életet leheljen a helyi demokráciába, értelmet adjon neki. Olyan lépéseket tett meg, amik mérhetetlenül fontosak voltak ezeknek a közösségeknek, és fontosak mindannyiunknak, akik hisznek abban, hogy működnie kell a demokráciának Magyarországon, és mind jobban kell működnie a helyi demokráciának.

Mit tudok én hozzátenni ehhez a gyakorlathoz a rendezők felkérése alapján? Megpróbálom azt, amit önök itt véghezvittek, röviden néhány alapvető politikai és szakmai alapelvhez kötni, és csak nagyon röviden, inkább anekdotaszerűen beszélni egy-egy híres gyakorlatról, más települések kezdeményezéseiről. Személyes tapasztalataimból választottam, mert azokról tudok a leghitelesebben beszélni, és utalni fogok egy nagyon híres dél-amerikai példára, amiről azt gondolom, hogy olyan mintát állít, amiből mindannyian tanulhatunk. Azért beszélek más települések példáiról, mert azt gondolom, hogy az is erősíti a bizalmat abban, hogy nagyon jó, amit csinálunk, ha másokkal összehasonlítjuk saját gyakorlatunkat.

Kezdjük röviden az elvekkel. A helyi demokrácia szempontjából az egyik fontos egyezmény Európában az Európai Tanács által kidolgozott Európai Önkormányzati Charta. 1985-ben készült el ez az egyezmény. Nemcsak tartalma miatt, hanem azért is fontos, mert nagyon kevés olyan nemzetközi egyezmény van, ami mögé minden ország oda tudott állni. Mindössze San Marino, Monaco és Andorra nem írta alá az Önkormányzati Chartát, de mivel mindhárom kistépülés méretű ország, nem kérdés, hogy azért nem jegyezték, mert nincs dolguk önkormányzatokkal. Az összes többi ország aláírta ezt a Chartát. Ez azt is mutatja, hogy az önkormányzatiság egy elfogadott európai norma.

Kiemeltem három mondatot a Chartából, ami szerintem nekünk, önöknek fontos a projekttel kapcsolatban. Az Európai Charta azt mondja, hogy az állampolgárok ügyekben való részvételének joga egyike az Európai Tanács által elfogadott demokratikus elveknek. A részvételt, azt, hogy a polgárok aktívan részt vesznek a helyi ügyek intézésében, nem csak polgármestert és testület választanak, ez a Charta hivatalosan is egy európai alapelvnek minősíti. A másik nagyon fontos gondolat az, hogy az önkormányzatokat a Charta aláírásával, ratifikálásával minden ország elfogadta, mint a helyi ügyek intézésének legfontosabb szervét. Még hozzá teszi ez a Charta, amit szintén minden ország elfogadott – Magyarország is –, hogy az önkormányzat, önkormányzás célja az, hogy hatékonyan intézhessük a helyi ügyeinket, hogy azt csináljuk, amire szükség van, arra koncentráljuk. Fontos intézmény a saját életünkkel kapcsolatban, hogy jobban éljünk és gyermekeink és unokáink jobban éljenek – pontosan azt mondja, mint amivel a projektvezető megnyitotta ezt a konferenciát.

Én ennél a pontnál megállnék egy pillanatra. Érdemes elgondolkodni, hogy amikor az ember kimondja, hogy önkormányzat, önkormányzatiság, mi jut eszébe a magyar embernek? Mi jut eszébe önöknek? Bürokrácia, polgármester, harc a helyi hatalomért – hát igen. Érdekes, hogy – tapasztalatom szerint – amikor Magyarországon ezt a kérdést felteszi az ember, és előtte nem beszél az önkormányzás értelméről, csak az önkormányzatokat említi, akkor általában inkább a bürokrácia, és hatalom a válasz. Az önkormányzat, a politikai

csatározások, a hivatal jut az emberek eszébe. Az önkormányzást nagyon ritkán említi valaki. A részvétel, az önkormányzás ritkán érkezik válasznak. Vagy az, hogy bele lehet szólni a helyi ügyekbe, hogy az önkormányzat meghallja az ember szavát. Az önkormányzatról ritkán jutnak ezek a dolgok az emberek eszébe. Sokszor, mikor önkormányzatiságról gondolkodunk, az embereknek az első dolog, ami eszükbe jut az, hogy van egy önkormányzat, van egy hivatal, négyévenként választás: gyakorlatilag hatóságként fogják fel – és fogadják el – az önkormányzatot. Igen, elmegyünk négyévente és megválasztjuk az önkormányzatot. Már, ha a polgár elmegy. Sajnos gyakran el se megy. Ha választott, úgy érzi megtette, amit tehetett és utána reménykedik, hogy valami jó fog történni, ami az ő életének is fontos. Ez a kultúra, az átlag kultúra, amiben élünk.

Kontrasztként olvassuk el, mi van a magyar Alkotmányban az önkormányzásról! Az Alkotmány IX. fejezete az önkormányzatokról szól. Ezt írja: „A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”; majd később: „A választópolgárok a helyi önkormányzást az általuk választott képviselő-testület útján, illetőleg helyi népszavazással gyakorolják.”

Miért idéztem ezt a két mondatot? Mert szeretem. Húsz éven keresztül, amíg külföldön Magyarországról beszéltem a magyar önkormányzati gyakorlatról, mindig büszkén tudtam erről beszélni. Szerintem a magyar Alkotmány még sokkal szebben fogalmaz az önkormányzatiságról, mint az Európai Charta. Nem azt írja, hogy önkormányzat van, hanem azt, hogy van egy község, és a községnek kell önmagát kormányoznia. Azt gondolom, hogy mindenkit büszkeséggel tölthet el, hogy ilyen Alkotmányunk van. Egy ilyen keret határozza meg a mi munkánkat.

Az általános hazai önkormányzati gyakorlat azonban sajnos nem tölti ki ezt a nagyszerű keretet, amit az Alkotmány biztosít. Most érdemes visszatérnünk ahhoz a címhez, amit ennek az előadásnak adtam. „Miért szeretem ezt a gyakorlatot?” Azért szeretem, amit két-három év alatt véghezvittek, mert úgy érzem, hogy ez egy 27 hónapos út volt önöknek a község felélesztése és az önkormányzás felé. Azon dolgoztak, hogy felélesszék azt a közösséget, aki képes arra, hogy magáról, jövőjéről gondolkodjon, és így képessé válik arra, hogy elkezdje irányítani az ügyeit, és ezzel elkezdje saját magát kormányozni. Ez egy hihetetlenül fontos és nehéz folyamat.

Mint ígértem, összehasonlításként kitekintünk Európára, meg a szélesebb világra.

Először nézzük, hogy mit mond a nemzetközi tapasztalat. A 90-es években nagyon népszerűvé vált a társadalmi részvétel támogatása. A nagy nemzetközi szervezetek és vezető gondolkodók, mind borzasztó lelkesen támogatták

a közösségi részvétel megszervezését a települési tervezésben és a helyi ügyek intézésében. Gyönyörű, lelkes periódus volt ez. Nagyon sokan hittek abban, hogy ha részvétel van, akkor van helyi demokrácia, és ha részvétellel születnek a döntések, akkor jó döntések fognak születni és minden rendben lesz. A tapasztalat azonban azt mutatta, hogy a jószándékú kezdeményezések nem okvetlenül működtek, gyakran kevesebb hasznot hoztak, mint amit a kezdeményezők reméltek. Több olyan eset is volt, ahol egyenesen káros volt a részvétel – ezekben az esetekben – a rosszul szervezett részvétel. Az ezredforduló táján egyre nagyobb viták indultak, hogy miért történt meg sokszor, hogy a részvétel ellenére sem sikerült jó döntéseket hozni. Mára sok fontos gondolat körvonalazódott a tapasztalatok alapján a részvétellel kapcsolatban. Egy következtetés mindenképpen kikristályosodott a vezető gondolkodók között: hosszú az út a helyi választástól a demokráciáig. Sok olyan ország van, ahol megkérdőjelezhetetlenül korrekt választásokat tartanak, és mégis messze vannak a demokráciától – hála Istennek nem Magyarországra utalok.

Magyarországgal kapcsolatban csak annyit akarok mondani, hogy kétségtelen, hogy nálunk korrekt módon folynak a választások és nem kérdés, hogy van demokrácia. Sajnos azonban kevés településen élnek aktív polgárok. A nemzetközi tapasztalat azt mutatja, hogy a választás az első feltétel a demokráciához. A demokrácia jó működéséhez azonban aktív polgár is kell. Akkor kezd el egy olyan rendszer formálódni, ami igazán az emberek elvárásaihoz tudja illeszteni az önkormányzatokat, amikor ők nyomon követik, mi történik és részt vállalnak a helyi ügyekben. Ekkor alakul ki az önkormányzás, ekkor lesz értelme a helyi demokráciának. Azt is szokták mondani komoly források, hogy nagyon sok posztkommunista országban (furcsa dolog, hogy húsz évvel a rendszerváltás után még élhet ez a kifejezés) érdekes hasonlóságokat lehet felfedezni. Bár az egyik ország gyorsabban, a másik ország lassabban, mégis mind alapvetően átalakult gazdaságilag. Ezzel szemben sok helyen azt lehet látni, hogy a civil önbizalom alapvetően gyenge. Mit értek civil önbizalmon? Azt a polgári hitet, hogy én hatni tudok a közös ügyekre, hogy az önkormányzás az én önkormányzásom. Ez a civil önbizalom úgy tűnik, hogy a gazdaságnál lassabban formálódik. Ha igazi, működő demokráciát és helyi önkormányzást akarunk, akkor ez az, amiben sok dolgunk van még az elkövetkezendő években. (Persze már nem nevezhetjük magunkat posztkommunistának. A kifejezést csak egy tipikus állapot és út megjelölésére próbáltam használni.)

Ezután a rövid gondolatsor után nézzük a konkrét eseteket. Három olyan példát hoztam, amivel azt akarom bemutatni, hogy más helyeken is mennyire jó és fontos volt a közösségbe életet lehelni és elindulni azon az úton, amit önök is választottak. Mennyire fontos volt pozitív tapasztalatokat adni az embereknek a közös gondolkodás és cselekvés értelméről, mennyire fontos volt építgetni a civil önbizalmat. Amelyekről beszélni fogok, azok nem pont olyan

települések lesznek, mint az önök települései, de az üzenetnek lesz tanulsága.

Az egyik esetet Boszniából hoztam. 2004-ben dolgoztam Boszniában, mindannyian hallottak a boszniai háborúról és a Daytoni békeszerződésről. Én majdnem 10 évvel utána dolgoztam Boszniában. Biztos hallották, hogy a Daytoni szerződés olyan államigazgatást alakított ki Boszniában, ami alapvetően nem működik. Azt eredményezi, hogy továbbra is egymással harcolnak az etnikumok, de most a közigazgatáson belül. Ez a harc dominálja a döntéseket, és nagyon erős a küzdelem horvátok, szerbek és bosnyákok között, hogy ki tudja az állam ügyeit befolyásolni, mely közösség érdekei tudnák a döntéseket dominálni. Akkor miért érdemes Boszniáról beszélni? Úgy tíz év telt el ebben a patthelyzetben úgy, hogy temérdek szervezet próbált Boszniának segíteni – mind a saját gyakorlatát exportálva. 2004-ben az ENSZ Emberi Fejlődés Jelentésének a kidolgozását vezetem Boszniában, aminek során több nemzetközi szervezettel és donorral² dolgoztunk együtt, amikor kialakult egy olyan gondolat, hogy talán mégsem a kívülről hozott gyakorlatokat kellene erőszakolni. Jugoszláviában volt egy sajátos helyi intézmény, az ún. MZ (helyi közösségek). Ezek a jugoszláv időkben jól működtek. Nagyobb önkormányzatokon belül alakítottak ki kisebb területi egységeket, amelyek hasonló problémákkal küzdöttek. Ezek az MZ-ék helyi szervezetek voltak jogi személyiséggel. A szervezetek Tito alatt, a régi Jugoszláviában egyre több szerepet kaptak a közigazgatásban. Időnként költségvetési támogatásokat kaptak, saját forrásokat gyűjthettek, döntéseket hozhattak, hogy meg tudják valósítani azokat a kisebb projekteket, amelyek annak a kis területi egységnek fontosak voltak. Eldönthették, hogy mi fontosabb: utat szeretnének építeni, járdát, vagy szeretnének egy vizesblokkot a kultúrházukhoz. Gyakran kevés volt a forrás, de legalább döntenie lehetett. Hogyha tudtak, akkor az önkormányzati forrás mellé rakhatták saját forrásaikat. Jól működtek ezek a kis közösségek, de sajnos széthulltak a háború alatt. Tovább rontotta a helyzetet, hogy a háború nagyon nagy lakosságcseréket is eredményezett. Sok település etnikai színezte teljesen átalakult. Tíz évvel Dayton után, 2004 körül alakult ki az a gondolat a nemzetközi szervezettek között, hogy vissza kéne nyúlni ezekhez a szervezetekhez a helyi közösségek felélesztése, vagy megteremtése érdekében. Az lehet a megoldás, ha ahhoz nyúlnak vissza, ami ott volt, aminek megvannak a nyomai, emlékei és ezen keresztül, ugyanúgy, mint ahogy azt önök csinálták, életet lehet lehelni az aktuálisan nem működő közösségekbe.

Persze ez nem elég Boszniának. Ezekről a helyi kezdeményezésektől és működő gyakorlatoktól még nem változik meg az egész államigazgatási rendszer, az állami szint. Az sokkal hosszabb folyamat lehet csak. Mégis azt lehetett látni, hogy a közös tevékenységek helyi szinten nagyon sokat jelentenek.

Amikor az emberek leültek és együtt eldöntöttek valamit – például azt, hogy hol legyen járda – valami nagyon fontos dolog történt. Ez tudott segíteni az embereknek, hogy – etnikai szétválasztás helyett – újra együtt tudjanak gondolkodni, közös tevékenységeket csinálni, és a tevékenységeken keresztül megbékélni, újra megismerni egymást, újra kialakítani azt a biztonságérzést, hogy ez itt a mi helyünk. Fantasztikus élmény volt számomra, milyen eredménye van a közös cselekvésnek, azoknak a dolgoknak, ami közöttünk megtörténik a mindennapi életben. Végül az Emberi Fejlődés Jelentésben is fontos szerepet kapott ez a gondolat.

Egy másik ilyen nagyon híres példa Macedónia. Biztosan hallottak róla, 2001-ben polgárháború tört ki. Személyes élményem volt, hogy boldogan álltam egy ilyen pulpituson, egy nagy konferencián, ahol néhány nemzetközi kollégámmal a kormány és önkormányzatok képviselőivel tárgyaltunk, amikor megérkezett a hír, hogy Szkopje mellett – a főleg albánok lakta Tetovóban – harcok indultak. Drasztikusan átalakították ezek a harcok a kommunikációt. Miről is szólt Macedóniában a polgárháború? Macedóniában egymás mellett életek a macedónok, akik ortodoxok és az albánok, akik muzulmánok. Nem csak vallási különbség volt, hanem etnikai különbség, kulturális különbség is, ami részben egy hosszú macedón dominancia és a két csoport közötti gazdasági különbség eredménye is. Ez a két csoport nem tudott megegyezni közös ügyeik intézésében.

Az Ohridi Egyezmény 2001-ben zárta le a polgárháborút. Nemzetközi segítséggel (és nyomásra) egyeztek meg a korábban harcoló felek. Alkottak egy új alkotmányt, ami már nem csak a macedónok országává tette Macedóniát, hanem az albánokévá is, hiszen Macedóniában 20% az albán népesség és dinamikusan növekszik az albánok aránya. Mi történt megint? A béke megteremtődött. Az élet újra elindult, alkottak új törvényeket. Lassan mégis kiderült, hogy a szerződés és törvények nem elegendőek. Magukban nem igen lehet őket megvalósítani. És megint mi történt? Évekkel a békemegállapodás után, amikor nagyon nehéz volt a formális szabályok szerint élni, néhány helyen megpróbáltak a helyi közösségekhez visszanyúlni. (Hiszen Macedónia is része volt a titói államnak és ott is működtek a korábban említett helyi közösségek / MZ-ék.) Ahol visszanyúltak a példához, újraélesztették ezt az együttműködést és elkezdtek helyi szinten, a kis közösségekben kitalálni azt, hogy mit jelenthet, amit Ohridban egyszerűen csak úgy fogalmaztak meg, hogy mindenütt legyen nemzetiségi oktatás, vagy úgy, hogy legyen arányos képviselete a különböző nemzetiségeknek. Ahol működni tudtak ezek a közösségek, hozzá tudtak járulni ahhoz, hogy kialakuljon az, ami működik. Így évekkel egy meghozott döntés után a közösség volt az, aki magáévá tudta tenni a rendszert, aki élettel tudta kitölteni. Ez is fontos tanulság a közösség erejéről, és arról a képességről, hogy ki tudja munkálni a helyben megvalósítható megoldásokat.

Utolsó példa, amiről beszélni szeretnék: Porto Alegre. Messze van tőlünk, Dél-Amerikában, ahol a helyi demokrácia építésében világhíres dolgok történtek. Sok mindenben Dél-Amerika problémákkal terhes régió. Nem világszínvonalú, de helyi demokráciában nagyon fontos dolgokat alkotott. Sok szakértő szerint ez az eset alapvető minden részvétellel foglalkozó ember számára. Mi történt Porto Alegreben? Porto Alegre egy kikötőváros Brazíliában. Van gyönyörű tengerparti része, van ronda leromlott középosztálybeli része, volt környezetszennyezése és voltak az ún. favelák, nyomortelepek. Egy nagyon szétszakadt társadalom, ami 20 éven keresztül katonai diktatúrában élt. Mi történt ebben a városban, amikor a katonai diktatúra véget ért? Volt egy kezdeményező vezetés, aki azt mondta, hogy részvételt akar. Azt akarja, hogy az emberek beleszóljanak a helyi ügyekbe.

Eldöntötték, hogy mindenkinek megpróbálják megadni a lehetőséget arra, hogy elmondja mire vágyik, mi zavarja, mit szeretne. Ehhez persze el kellett menni a favelára is. Hiszen amit az ott lakó tud, azt biztosan nem tudja az, aki máshol lakik. Aki nem ismeri a nyomortelep lakójának életét, az nem tudja eldönteni, hogy neki mi a fontos. A városvezetés elkezdte megszervezni a kis helyi közösségeket, hogy segíteni tudja őket abban, hogy végiggondolhassák és eldönthessék, hogy mire van leginkább szükségük. Ösztönzőként kijelölt forrásokat arra, hogy a közösségek elképzelései valósulhassanak meg. Ugyan csak a városi költségvetés 15%-át adta oda az egész városnak szétosztva a kis területegységekre, de ebben a városban ez a pénz is elég volt arra, hogy valamit elindítson. Az ösztönző és a szervezés elindította a gondolkozást és a döntési folyamatot. Ez a rendszer lett az, ami részvétel alapú költségvetés tervezésként vonult be a szakirodalomba és köztudatba. Nagyon sok gonddal küszködött Porto Alegre, de mára, majd húsz év után Brazília legjobb életminőségi mutatóival rendelkezik.

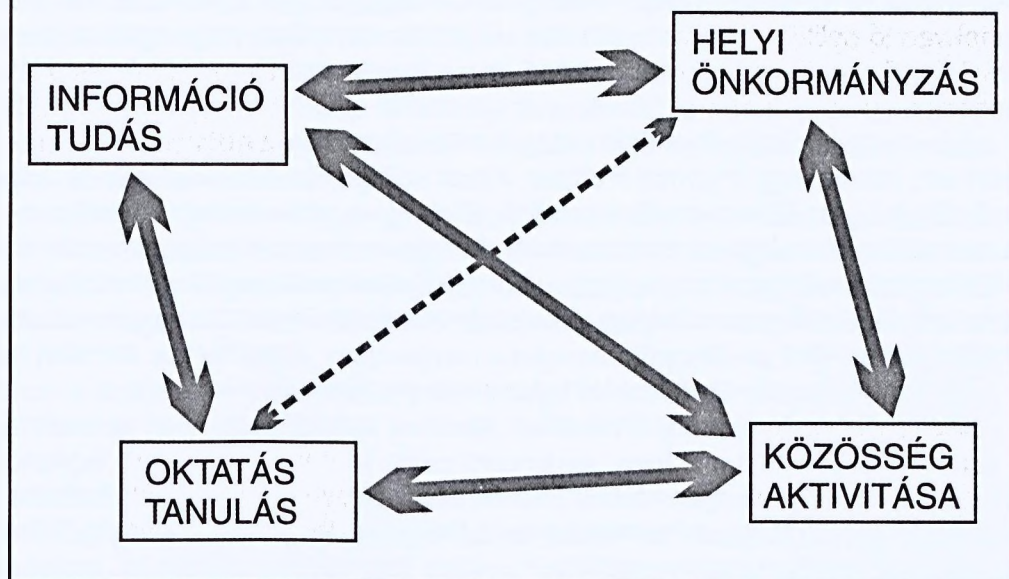
Miért beszéltem Porto Alegréről? Mert bizonyos szempontból hasonlót tett, mint amit itt, ebben a térségben önök elindítottak. Porto Alegre kis közösségekre osztotta a várost, mert ezeken a közösségeken belül tudott szerveződést indítani. Önök a kis településeken kezdték ezt. Először a különböző településeken szerveződtek, gondolkoztak. Hasonlóan Porto Alegrehez, amikor a kis egységekben alakulni kezdett valami, amikor a gondolatok körvonalazódtak, akkor kezdték őket térségi szinten összerakni és összehangolni. Pontosan ugyanígy építették a nagyobb rendszert Porto Alegreben is. Ott 4-5 évig tartott, amíg megtanulták az emberek, hogy lehet egymással megbeszélni dolgokat, és megszilárdult a rendszer. Persze fontos volt az ösztönző is a megegyezéshez, de a lényeg az, hogy kialakult az egyeztetés és megegyezés kultúrája és városi szinten is kialakult egy olyan rendszer, amiben egész évben különböző lépésekben gondolkodnak, egyeztetnek, egyezkednek a szereplők. Néhány év alatt eljutottak oda, hogy átfogó kérdésekről is tudtak beszélni, stratégiáról, mint ahogy önök is tették.

Porto Alegreben egy olyan rendszert tudtak kiépíteni, amiben mára 150 ezer ember vesz részt. Persze nem egyszerre. Van, aki a településrészen vesz részt, van aki a költségvetési egyeztetésen, vagy az oktatási vitában. A lényeg, hogy a településvezetés úgy érzi, hogy neki az a dolga, hogy karmesterként koordinálja, vezesse a rendszer működését, és ezt úgy tegye, hogy az emberek benne maradjanak. Több mint 20 évvel vagyunk a kezdetek után, és azt mondják Brazíliában, hogy Porto Alegre az életminőségben abszolút a csúcsra került. Sokat javultak a favelák. Jelenleg Porto Alegreben nincs olyan hely, ahol ne lenne folyóvíz és nagy részén van csatorna. Erről szó nem volt 89-ben. Hatalmas fejlődésen mentek keresztül. Nagyon-nagyon lentről, pici lépésekkel és nagyon demokratikusan. Miért beszéltem Porto Alegréről, annak ellenére, hogy nagyon mesze van? Azért, mert a lényegre mutat. Arra, hogy a helyi önkormányzás nagyon függ attól, hogy milyen a helyi közösség. Hisz az önkormányzat sem tud jól kormányozni, ha nincs hozzá egy közösség, aki részt vesz a kormányzásban. Porto Alegre azt is mutatja, hogy közösség és kormányzat nem két külön dolog. Egymással mélyen összefügg (ugyanazon érem két oldala). Egymást alakítják és fejlesztik. Valakinek el kell kezdenie, de utána ezért a folyamatért mindkét fél felelős.

De nézzük egy kicsit tovább a Porto alegrei példát! Több éve zajlott már az egyeztetési ciklus, amikor – 1994-ben – rájöttek arra, hogy még valami kelle-ne ahhoz, hogy mindenki úgy érezze, érdemes részt vennie a helyi közügyek intézésében. Belevágtak egy új projektbe, csináltak egy tudásatlaszt Porto Alegréről. Az emberek, akik már részt vettek a közösségi folyamatokban, elkezdtek feltérképezni, hogy ki mit tud arról a területről, ahol él, vagy dolgozik. Ezzel párhuzamosan megpróbáltak további csoportokat bevonni a folyamatba. Összegyűjtötték, és megbeszélték mindazokat a dolgokat, amit a szereplők ismertek: az un. helyi tudást – a nem hivatalos álláspontokat. E mellé illesztették azt a tudást, amit a bürokrácia már korábban is tudott. Végül ezeket a tudásokat elkezdték összedolgozni két okból: egyrészről azért, hogy a bürokrácia is tudja azt, amit az emberek tudnak, mert akkor jobban tud működni, másrészről azért, hogy az emberek is tudják mindazt, amit csak néhányuk tud, meg azt is, ami a „hivatalos tudás”. Olyan formába öntötték mindezt, hogy az emberek is használni tudják, és érezzék, hogy van miből dolgozniuk, gondolkodniuk. Miért tették ezt? Mert tudták, hogy az együtt gondolkodás csak úgy tud értelmes, gazdag lenni, ha tudás is van benne. Ha kialakul a közös tudás, nem csak az információ lebeg valahol, hanem kialakul az is, ahogy mi megértjük mindazt, ami a képekben, tevékenységekben, pontosan megfogalmazott gondolatokban van.

Negyedik lépése is volt annak, amit Porto Alegreben kitaláltak. Ők azt mondják, hogy mindez akkor fog élni, ha eljut az iskolákba is. Amikor a gyerekek az iskolákban azt tanulják, hogy hol élnek, mi fontos és mi a dolguk ezzel kapcsolatban. Ez a Porto alegrei rajz. Ők így rajzolják le az összefüggéseket:

RÉSZVÉTEL ÉS TUDÁS A PORTO ALEGREI MODELL

Mit jelent ez? Akkor van helyi önkormányzat, ha van egy olyan helyi közösség, akinek tudása és stratégiája van. Ez akkor lehet, ha együtt dolgoztuk ki. Szakértői tanulmány sosem lesz a közösség tudása, se stratégiája. A tudás és tapasztalat akkor fog fennmaradni, ha beleépül a gyerekeink tanulásába is, és mindannyiunk állandó tanulásába.

Akkor miért is választottam ezt a címet az előadásomnak? Miért szeretem az önök folyamatát? Mert azt látom benne, hogy kialakultak a közösségek, a beszélgetéseken keresztül tudás fejlődött, majd érlelődött, és ez a tudás része lett a közösségnek. Végül összekapcsolódott a közszerével. Élet lett az önkormányzásban. Nem tudom megítélni, hogy egészen pontosan mi történt itt, de ez a folyamat kívülről úgy néz ki, hogy értelmes önkormányzást indíthat. Ezt nagyszerűnek tartom és hasonlónak ahhoz, amit a legjobb nemzetközi tapasztalatokból tanultam.

Zárásnak: mik a tanulságok? Az első tanulság az, amire ez a projekt épül, hogy az emberek felébreszthetőek, a közösségek feléleszthetőek. Magyarországon is kialakulhat a tapasztalat és tudás arról, hogy ha részt vesznek az emberek a helyi ügyek intézésében, akkor képesek lehetnek arra, hogy a tevékenységeket a saját igényeikre, hasznukra formálják. Természetesen egy ilyen kultúraváltás lassan alakuló folyamat. Önök még „csak” 27 hónapot töltöttek el benne. A közösségfejlesztésben, az önkormányzás kialakításában ez rövid idő. Porto Alegreből 20 éves folyamatról beszélünk. A helyi közösség

építése lassan alakuló folyamat, de fontos, mert csak ez eredményezhet javulást, biztonságot, bizalmat. És nem utolsó sorban, csak ilyen folyamat során épül fel az az aktív polgár, akinek biztosan jó politikusa lesz.

Magyarországon sokan arra panaszkodnak, hogy gyengék a politikusok. Azt mondom rá, amíg gyengék a polgárok, addig gyengék a politikusok is. És ahol van jó politikus, ott van jobb élet. Jó politikusnak lesz jó igazgatása, kevésbé bürokratikus önkormányzása és sok-sok pozitív eredménye. Hát tessék dolgozni rajta!

Ez egy projekt volt, de akkor volt igazán értelme, ha ez nem csak egy projekt volt, hanem egy folyamat indítása. Akkor volt igazán értelme, ha önök úgy tekintik, hogy ez a kezdet volt, az első lépések. Ha ez abba marad, akkor keveset ért. Meg kell találni az új motorokat, akkor is, amikor már a projekt nincs itt. Szerencsére ez egy olyan projekt volt, ami kiépítette azt, ami tovább tud élni, és az önök kezében van a láng, és az a tudás és elkötelezettség, amivel ezt tovább lehet vinni.

Jó munkát és sok szerencsét kívánok a folytatáshoz!

Köszönöm szépen a figyelmüket!

A civil szervezetek részvételéről a térségfejlesztésben Váradi Monika szociológus, a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutató Központjának munkatársa beszélt.

VÁRADI MONIKA MÁRIA:

Töprengések vidékek és közösségek fejlesztéséről

„Szociológus kutatóként és különböző térségi dokumentumok, valamint pályázatok elkészítésében közreműködő szakértőként elsősorban aprófalvas kistérségekben szereztem tapasztalatokat; többek között a Sásdi kistérségben is³. Ma Önöknek arról tudok beszélni, hogy munkám során milyen sikeres, eredményes és kudarcos, kevésbé sikeres próbálkozásokkal találkoztam a térség- és közösségfejlesztő szervezetek, gyakorlatok, programok tekintetében. Példáimat az ország aprófalvas vidékeinek gazdasági, társadalmi vo-

3 A Sásdi kistérségben az MTA Regionális Kutatások Központja Térségfejlesztési Kutatások Osztálya, amelynek munkatársa vagyok, a térség felzárkóztatási valamint közszolgáltatás-fejlesztési programját készítette el. Az Osztály több eredményes pályázatot is írt a térség szereplői számára, velük együttműködve, legyen szó iskola-felújításról (Mindszentgödisa), óvodai fejlesztésről (Kisvaszar), munkaerő-piaci projektekről (Gerényes, Tormás). A térségben (a részben a mi közreműködésünkkel) megvalósult projektek némelyikéről elmondhatjuk, hogy fontos, korábban nem is tervezett változásokat indítottak el a településen, pl. hozzájárultak civil szervezetek megalakulásához, újabb projektek elindítását eredményezték. A Sásdi kistérséghez kapcsolódik, az itt élő emberekről szól a Hegyháti portrék (Coda Kft. Budapest 2008) című kötetünk is, amelyben többek között a civil élet szervezésében aktív hegyháti polgárok is megszólalnak.

natkozásban egyaránt szélső pólusairól hozom, Önök azután eldönthetik, helyzetük, problémáik, szervezeteik tevékenysége alapján melyikhez érzik közel(ebb) magukat.

A Zalaszentgróti kistérségben működik az országosan ismert és elismert nonprofit szervezet, a Zala-KAR Térségi Innovációs Társulás. A társulás, amelyet 1993-ban néhány falu polgármestere hívott életre, ma egy több nonprofit fejlesztő szervezetet összefogó, működtető hálózat központi szereplője (2004 óta azonos a többcélú kistérségi társulással), s ez a hálózat az elmúlt majd' két évtizedben öt-hatszázmillió forint értékű fejlesztési forrást vonzott ebbe az aprófalvas kistérségbe.

Közhelyes kijelentés: egy-egy civil, nonprofit szervezet működését jelentős mértékben meghatározza az, hogy milyen társadalomba ágyazódik. Zala megye az ország hagyományosan polgárosultabb nyugati vidékéhez tartozik, s noha a megyét, s benne a Zalaszentgróti kistérséget is az aprófalvas szervezet jellemzi, azt láthatjuk, hogy ugyan a népességfogyás, az elöregedés e tájakon is sújtja a településeket, de nem, vagy csak szórványosan jelent meg a gettósodás helyi társadalmak szövetét roncsoló folyamata. A zalai vidék közösségei nem szenvedtek el olyan traumákat, mint a második világháborút követő kitelepítés és népességcsere, amely erősen sújtotta például Mágocs és a környező falvak sváb falvait. Ott, ahol épe(bbe)n marad egy-egy helyi társadalom, könnyebb közösséget építeni. Nem lehet véletlen, hogy Zala megyében, a nyolcvanas évek végén, amint erre az enyhülő politikai klíma lehetőséget teremtett, az elsők között alakultak meg a civil szervezetek.

A Zala-KAR kezdettől önfenntartó szervezatként működött, vagyis munkatársai bérét pályázati forrásokból fedezte, s emellett alapítóként kezdeményezője volt más szervezetek létrehozásának, amelyek a szociális földprogramot, a közfoglalkoztatási programokat bonyolítják a térség településein, vagy a turisztikai fejlesztések koordinálására jönnek létre. Az, ami az Önök projektjében érintett öt település között elindult, a hálózatosodás, a Zala-KAR életében közel húsz éve zajló, folyamatos építkezésen és forrásszerzésen alapuló gyakorlat. Az általa létrehozott, illetve vele partneri kapcsolatban álló szervezetekkel (pl. a Zalai Falvak Egyesülete, Vöröskereszt Megyei Szervezete, CELODIN Zalai Alapítvány, Ökorégió Alapítvány) való hálózatos együttműködés a kapacitásokhoz és a mindenkor pályázati lehetőségekhez igazodva a lehető leghatékonyabb forrásszerzést teszi lehetővé. Vagyis: konzorciumokba szerveződnek, amelyeknek mindig más a gesztorszervezete, a többiek partnerként kapcsolódnak a projektekhez, de így többen és többé-kevésbé folyamatosan hozzáférnek a különböző pályázati forrásokhoz. Meddig lehet eljutni közel húsz év során? A térségi szereplők működésük egyik legfontosabb hozadékának azokat a projekteket tekintik, amelyek a képzett fiatalokat igyekeznek a térségben tartani, munkahelyet teremtve számukra az önkormányzatoknál és a különböző civil szervezeteknél. A Hazatérés Programból nőtt ki az

érintett fiatalok által létrehozott Zalai Hazatérők Egyesülete, amely ma már önállóan szerez forrásokat, s amelyhez tartozni ma már közös identitás alapját jelenti (a fiatalok között házasságok kötöttek és már megszülettek az első „hazatérés-gyerekek” is), s egy olyan generáció megjelenését, amelyik képes lesz átvenni a ma már középnemzedékhez tartozó térségi fejlesztő szakemberek szerepét.

Ahány település, annyiféle közösség – egy újabb közhelyes kijelentés. A Zalaszentgróti kistérség kistelepülése Sümegcsehi, egy olyan falu, amely egyedülálló a maga aktív civil életével, értéktartó és erős közösségeket teremtő helyi társadalmával⁴. Olyan faluról van szó, amelynek közössége képes volt a szocializmus időszakában óvodát teremteni-kiharcolni magának, amely eredményesen küzd és dolgozik kisiskolája megtartásáért; amelynek jószerivel nincs olyan nemzedéke, családja, amely ne tartozna egyik-másik civil szervezethez, informális közösséghez; amelyben a közösség élete ma is bizonyos magától értetődő hagyományok, értékek mentén szerveződik úgy, hogy közben a falu nem fordul és zárkózik önmagába.

Több tényező együttállása kellett ahhoz, hogy e kistelepülés társadalma önmagából építkezve, önmagára támaszkodva teremje s tartsa fenn civil közösségeit. Ez a színmagyar katolikus (uradalmi) falu ma is viszonylag ép és tagolt társadalmat tudhat magáénak. A szocializmus időszaka sem roncsolta szét annyira a szerkezetét, hogy kedvezőtlen demográfiai és társadalmi folyamatok induljanak el benne, mi több, a kínálkozó keretekhez alkalmazkodva a csehiiek tartalmas közösségi életet tudtak teremteni. Akkortájt éppen a KISZ teremtette meg a közösségi aktivitás lehetőségeit, s a fiatalok klubéletük költségeinek fedezetét a téveszben végzett munkával teremtették elő. Természetesen mindez nem érintette a vallásgyakorlás hagyományos formáit.

A csehi „modell” másik forrása az a körülmény, hogy emberöltőkön (negyven éven) át szolgált a faluban két olyan ember, egy katolikus pap és egy kántor-tanító majd igazgató, akik életükben és haláluk után is, máig hatóan mintát, modellt, igazodási pontot jelentenek a sümegcsehiiek számára, világnézettől, pártállástól függetlenül. Szükség van mintaadó személyiségekre.

S még egy mozzanat érdemel említést. Sümegcsehi befogadó falunak tudja és mondhatja magát: befogadta a hatvanas években érkező néhány cigány családot is, majd húsz év múltán egy lakásotthont, állami gondoskodásban élő gyermekekkel. Látnunk kell azonban, hogy mindig csak addig a mértékig volt a falu társadalma befogadó, amíg az újonnan érkezők nem veszélyeztetették a meglévő struktúrákat, rendszereket, amíg nem sértették meg, hanem elfogadták a közösség életét szabályozó értékeket, gyakorlatokat és határokat. Ebben a faluban a civil szféra és az önkormányzat mind a személyeket, mind

4 A zalai példáról bővebben lásd a Kistelepülések lépéskényszerben című kötet (Új Mandátum, Budapest, 2008, szerk. Váradi Monika Mária) utolsó blokkját.

a mindennapi gyakorlatot tekintve szétválaszthatatlan egymástól, nehéz eldönteni azt például, hogy egy képviselő e minőségében, civilként vagy éppen vállalkozóként tartja magától értetődőnek, hogy részt vesz az iskola udvarának és kertjének kiépítése körüli munkálatokban. A faluban mindig is jellemző volt s maradt a közért végzett „társadalmi munka”.

Az ország másik szegletében, a Csereháton más világban járunk; nem véletlen, hogy e több statisztikai kistérségből álló, s a komor adatok mögött korántsem homogén vidék a hazai közbeszédben a mélyszegénység, az előrehaladott és egyre kiteljesedő gettósodás foglalatává vált. Ebben a térségben nyílt alkalmunk arra, hogy lezárulta után két évvel, megnézzük, milyen eredményeket hagyott maga után egy nagy ívű, komplex program, melynek egyik legfontosabb célkitűzése a mélyszegénység kezelése volt. Mivel e hatásvizsgálat eredményei nem jelenhettek meg nyilvánosan, a program megnevezése nélkül szeretnék néhány általánosabb érvényű tapasztalatról beszámolni, mindenekelőtt a közösségfejlesztés vonatkozásában. E program az elszegényedett, nem egyszer romák és nem romák közötti súlyos konfliktusokkal szabdalt településeken is életre hívni, illetve megerősíteni szándékozott olyan szervezeteket, köztük is kitüntetetten roma szervezeteket, amelyek alkalmassak úgy az érdekérvényesítésre, mint fejlesztési források lehívására. A bejegyzett vagy éppen a program idején életre segített szervezetek, közösségek a program keretében pályázhattak kisösszegű támogatásra, ami sok esetben rendkívül fontos hiányokat volt képes pótolni. A pályázatok elkészítéséhez, lebonyolításához, a felmerülő helyi konfliktusok kezeléséhez, a civil szervezetté formálódáshoz a helyiek külső segítséget kaptak a mentorok személyében. A programra szánt pénz azonban, ahogy ez lenni szokott, elfogyott, a mentorok is elmentek a térségből. Amikor mi odaérkeztünk, azt tapasztalhattuk, hogy a már korábban is (jól) működő, megfelelő kapacitásokkal és/vagy szakmai-támogatói kapcsolatrendszerrel bíró civil szervezeteket a program megsegítette, másként fogalmazva: e folyamatosan pályázó, dolgozó, építkező szervezetek élni tudtak a program kínálta lehetőségekkel is (ahogy bármely lehetőséget és forrást igyekeznek megragadni, megszerezni). A tartós munkanélküliségtől, újratermelődő szegénységtől, etnikus konfliktusoktól sújtott falvakban életre hívott/kelt roma civil kezdeményezések azonban nem voltak képesek talpon maradni. Akiknek nincs munkahelye és állandó jövedelme, azok nem tudnak civil szervezeteket működtetni, egyszerűen nincs miből, tagdíjat ilyen közösségekben nem lehet elvárni a mégoly lelkes tagoktól. Hiába került bejegyzésre egy szervezet, ha arra sem futja, hogy bélyegzőt vásároljanak, hiszen ahhoz be kéne utazni a városba, arra pedig nincs pénz. Bevételt lehetne talán szerezni úgy, ha bált rendez a cigány szervezet, ám az önkormányzat – amelynek jellemzően nincsenek roma képviselői – csak bérleti díj fejében adná oda a kultúrház nagytermét. A kör bezárul.

A szegénységben élő helyi társadalmaknak szükségük van a közösség fejlesztésére, megerősítésére is, s ehhez szükség van projektekre és külső segítőkre is. A projektek azonban lezárulnak, s nagy a veszélye annak, hogy folytatás híján, a segítők eltűntével a közösségek nem csak magukra maradnak, de a csalódás, a kudarc nagyobb károkat szülhet, mintha nem történt volna semmi.

Az is igaz ugyanakkor, hogy az ilyen projektek eredményei búvópatakként élhetnek tovább, hogy akár évekkel később is feltörjenek.

Ahol nagy a szükség, ott nehéz közösséget építeni, s nem lenne szabad magukra hagyni a formálódó kis csapatokat. Nincs szabály arra, hogy mennyi időt és segítséget igényel egy-egy közösség megerősítése, van, ahol elég egy kis szakmai és pénzügyi megerősítés, másutt évekig küszködve sem lehet eredményeket elérni. A közösségépítés folyamatos munkát, figyelmet és többé-kevésbé rendszeres segítői-szakértői jelenlétet igényel.

Meggyőződésem, hogy a térségfejlesztés nehezen képzelhető el közösségfejlesztés nélkül. Immár és végül a Sásdi kistérségben szerzett tapasztalatainkra térve, látnunk kell, hogy a térségen belül sajátos módon oszlanak meg a civil szervezetek, kapacitások. Alsómocsolád természetesen e tekintetben is kivétel a maga hosszú évek óta zajló, sikeres fejlesztő munkájával, profi csapatával. A mágocsi mikrotérséget, talán a sváb hagyományoknak is köszönhetően, sokszínű és aktív közösségi élet jellemzi. A tendencia mégis az, hogy civil és nonprofit szervezetek a székhelytelepülésen, Sásdon valamint a mikrotérségi központokban működnek nagyobb sűrűséggel és intenzitással. Az aprófalvakban, ha vannak egyáltalán, a civil szervezetek, informális kezdeményezések jellemzően a polgármesterek személyéhez kötődnek. Nagyon szép példáit láthatjuk a faluvezetők – érdekes módon (?) polgármester asszonyok – templom-, hagyomány- és közösségépítő munkájának, de talán nem szükséges felhívni a figyelmet arra, milyen sérülékennyé teszi a helyi társadalom közösségi szöveteit, ha a polgármester a falu egyszemélyes nélkülözhetetlen mindenese. A polgármesterek egy másik markáns csoportja a civil szervezeteket amolyan „kis színes”-ként kezeli, akiktől nem is vár el mást, mint hogy kiegészítő forrásokat hozzanak a falunak, a helyi közéletben nem vár és kér tőlük túlzott aktivitást. Ahol pedig mintának, modellnek tekintett, „profi” közösség-, s tegyük hozzá, falufejlesztő munka folyik (mint Alsómocsoládon), ott a munkatársak idejét és energiáit a forrásszerzés folyamatos kényszere köti le.

Azt tapasztaltam a Sásdi kistérségben, hogy a sok jó civil kezdeményezés, a viszonylag nagyszámú szervezet nem tud hálózattá szerveződve megerősödni. Voltak erre kezdeményezések, amelyek feléleszthetők is, de a kapacitások igen eltérő ereje és egyenlőtlen (területi) megoszlása éppen úgy nehezíti az együttműködést, mint az átfogó forráshiány.

Az Önök elmúlt évek alatt végzett munkája, amely, remélem, nem szakad meg e projekt lezárultával, modell lehet más térségi falvak és mikrotérségek (körjegyzőségek, önkéntes kis társulások) számára. Azt példázzák ugyanis, hogy a helyi közösségek megerősítése és a hálózatépítés, az együttműködés kéz a kézben járhatnak egymással. Ehhez a munkához külső szakértelmet, okos, értő és (együtt)érző segítséget kaptak, amely nélkül nehezen indultak volna el. Kívánom, hogy további munkájukat, építkezésüket ne akadályozza, az eddigi eredményeket ne tegye semmissé a források jelenlegi elapadása – pályázzanak, sajnos, anélkül nem megy –, ahogy azt is, hogy segítőjük távozása ideiglenesnek bizonyuljon!”

Vercseg Ilona ELTE oktató, a Közösségfejlesztők Egyesületének tiszteletbeli elnöke zárta a délelőtti programot előadásával.

VERCSEG ILONA: Közösség és részvétel

„Tisztelt Résztevők!

Köszöntöm Önöket „Közös ügyeink” közösségfejlesztő programjuk zárókonferenciáján!

Igazán örülök, hogy ilyen szép és érdemes munkát csináltak. Tudom, mert közösségfejlesztőként egész életemben ezt csináltam, hogy rengeteg akaráss, hihetetlen konokság és szorgalom kell ahhoz, hogy saját hajunknál fogva kihúzzuk magunkat a bajból. Azt is tudom, hogy egyenlőtlenek az erőviszonyok és hogy kevés a segítség. Tudom, hogy nagyobbnak kell lennie a mi akarássunknak és hitünknek, mint amennyivel mások jobb helyzetbe tudnának hozni bennünket. A közösségek fejlesztésének ügye nehéz ügy. Tudom, hogy amikor befejeződik egy ilyen hosszú program, a próbálkozások, nekilendülések és visszaesések, majd ismét meglódulások után új helyzet keletkezik, amiben megint csak fel kell találnunk magunkat. S nem biztos, hogy már elég erős ehhez az a civil akarat, amit a program során önök felfedeztek magunkban. Pedig jó lenne, ha olyan erős lenne, hogy további teret kérjen magának, cselekvési teret, mert ez a lényeg! Ha még nem elég erős, önöknek további programokat kell kifejleszteniük.

A cselekvés terén Magyarország rosszul áll. Engedjék meg, hogy ezzel kapcsolatosan röviden bemutassam Csepeli György és munkatársa, Prazsák Gergely legfrissebb kutatási eredményeit! Az Európai társadalmak című összehasonlító vizsgálatában a „cselekvők”, a „lázadók” és a „szenvedők” megoszlását vizsgálták az egyes európai országokban.

E sorban Magyarország – Görögország előtt – az utolsó előtti helyen áll, 65,9 % „szenvedővel”, 23,5 % „lázadóval” és 10,6 % „cselekvővel”, szemben a 25 ország közül első helyen álló Svédország 6,9%-nyi „szenvedőjével”, 18,2%-nyi „lázadójával” és 74,9 %-nyi „cselekvőjével”.

Csepeli György a közösségfejlesztők 2010-es, VII. szakmaközi nyári egyetemén mutatta be vizsgálati eredményeit, mely részletesen a Parola c. lapban olvasható! (Csepeli, 2010)

A magyar közösségfejlesztés több mint 30 éves történelme során a civil társadalom erősítését, az önszerveződést és önirányítást, önszerveződést jelölte ki a maga számára fő beavatkozási területként – vajon miért? Ez a kérdés az önszerveződéssel, sőt, a szervezetlenség és szervezettség kérdésével van összefüggésben a kezdetektől, a passzív, szenvedő magatartás helyett kíváncsi cselekvő magatartás kiépítésének szükségességével.

A rendszerváltás előtt is jól érzékelhető volt a közügyek iránti passzivitás, s nem véletlenül, hiszen a társadalmi részvétel, a kulturális, szabadidő és sport területén létrejövő aktivitások támogatása mellett az államhatalom korlátozta a politikai részvételt, a civil aktivitást. A rendszerváltás után megnyílt a szabad közéleti mozgáster, a civil társadalomé. A kezdeti szerveződési hullám után stagnálni kezdett a bejegyzett szervezetek száma, s bár a tiltakozás (aláírásgyűjtés) és nyomásgyakorlás (tüntetés, sztrájk) szinte a mindennapjaink részévé vált, a civil társadalom cselekvő részvétele és felelősségvállalása a mindennapi életben máig nem törte át a szenvedők és lázadók falait, mint azt a fenti, 2010-es vizsgálat oly ékesen bizonyítja.

Ezt a szekeret kell nekünk előre haladásra bírni, s el kell érünk, hogy nálunk egyre kevesebb passzív, szenvedő ember legyen és sokkal több cselekvő! Nem szabad tehát abbahagyniuk ezt a munkát, nem szabad hagyniuk elapadosni!

Napjaink sorsdöntő kérdése, hogy meg tud-e gyökerezni az új kultúra. Befogadja-e a mi talajunk és felnöveszti-e a demokrácia, a civil társadalom növényét – vagy ezen a talajon nem lehet ilyen új kultúrákat termesztetni?

A segítői szerep sem igazán része még a kultúránknak, még akkor sem, ha a hiányok, amelyekre válaszol, egyértelműen kimutathatók. Miért kellene egyáltalán segítő foglalkozások? Miért kell kívülről jött ember? Nem az a természetes, ha a család, a rokonság, a szomszédsági kapcsolatok, a közösség, a társadalom és intézményei ellátják a bajba jutott embereket? Hiszen ha a család, a rokonság, a szomszédsági kapcsolatok, a közösségek jól működnének ...!

Korunk az állandósult változások kora, s egyik jellegzetessége, hogy időnként szükségessé teszi a szakemberek általi közvetítést. Az életviszonyokat erőteljesen formálják az intézmények, a média, az új technológia, miközben a mindennapok során begyakorolt és megbízható hagyományok törékennyé, gyakran alkalmazhatatlanná váltak. Az elidegenedés és a terjeszkedő anómia (normahiányos állapot) mértéke rávilágít arra, hogy korunk embere jobbára elveszítettnek érzi magát, nehezen igazodik el az életében, nem látja át tisztán az önmagát meghatározó viszonyokat, az információdzsungelben nehezen tájékozódik a választási lehetőségek között, így döntései esetlegesek.

A közösségfejlesztői beavatkozás hatására – vagy spontán módon – a közösségekben fokozódó bizalom, sokasodó kapcsolatok, újonnan kialakuló szokások és szerveződési formák, a szerveződő szolidaritás és együttműködés – tehát az erősödő civil társadalom – csökkenti a fenti válságtüneteket és segít abban, hogy a közösség tagjai otthonosabban érezzék magukat a saját világukban és annak maguk is alakítóivá váljanak. Ehhez időnként nélkülözhetetlen a közösségfejlesztői közvetítő bevonása, azé a szakemberé, aki összeköti a helyi világot a távolabbi világokkal, s aki – a helyi közösségi aktivistákkal együtt – képes a közösség tagjait tapasztalataik megosztására és új, közös tapasztalatok szerzésére, közös cselekvésre, s ezen keresztül tájékozódásra, tanulásra, új belső és külső kapcsolatok szervezésére bírni. A közvetítő – esetünkben a közösségfejlesztő – bekapcsolódása döntő lehet abban, hogy a mindennapi élet megértett, reflektált tevékenységgé váljon és az önrányítás minél tágabb teret foglaljon el.

Lényegileg csak akkor beszélhetünk közösségfejlesztésről, ha maguk a közösség tagjai, szervezetei és intézményei fejlesztik a saját közösségüket. Nem a közösségfejlesztő fejleszti tehát a közösséget, hanem a közösség fejleszti önmagát. A közösségfejlesztő „csak” katalizálja és szakmailag segíti a folyamatot. A közösségfejlesztő azért kezdeményez, hogy a közösség átvégye tőle a kezdeményezést és elinduljon a problémák közösségi megoldásának útján, melyhez a közösségfejlesztő a képessé tétel változatos eszközeivel járul hozzá.

A jó közösségfejlesztési folyamat helyi mozgalom, amelyben a folyamatosan aktivizálódó lakosság keresi a maga hozzájárulási lehetőségeit a közösség életminőségének javításához, létrehozza saját intézményeit és együttműködési struktúrákat alakít ki. A közösségi fejlesztésben folytonosan újabb és újabb egyének és csoportok aktivizálódnak a folyamat kritikájaként vagy alternatívájaként, s a közösségi szereplők állandóan új helyzeteket teremtenek, megváltoztatva a tervezési, döntési és kontroll-mechanismusokat. A mozgalom kifejezést az önszervező közösségi munka értelmében használjuk, mely állandóan mozog, változik, él, cseréli hangsúlyait és a megvalósítók köre is állandóan változik. Van, amikor a mozgalom is elfárad, majd valamely külső stimulus hatására újjáéled.

A közösségi szerepteljesítők nem mindig tartják „hálásnak” szerepüket, panaszozzák, hogy megszólják őket, irigyeik támadtak, féltékenykednek rájuk, hátsó szándékokat tulajdonítanak nekik, konfliktusaik keletkezhetnek a családban is stb., de a közösségi szerep mindenképp növeli önbizalmukat, tehát fontosság-tudatukat és közösségi beágyazódottságukat, s talán ezért sem mondanak le róla. Emberi történések zajlanak minden egyes folyamatban.

A sikeres cselekvés a legfőbb motorja a közösség általi fejlesztésnek. Pozitívan befolyásolja az önértékelést és a közösségi elfogadottságot is, s ennek fontosságát nem lehet eltúlozni akkor, amikor a marginalizálódás, a kirekesz-

tés, vagy „csak” az iskolai és munkahelyi kudarcok a gátlásosságot, az önbecsülés hiányát, következésképp a közösségi élettől való visszahúzódást építették ki. Minél rosszabb helyzetben van egy közösség, annál fontosabb, hogy megtapasztalja magáról: maga is képes hozzájárulni a változásokhoz.

A sikeres cselekvések közé sorolható a közösség tagjai által elfogadott és méltányolt tett a közjóért, pl. valamely szervezet, közösségi vállalkozás, közösségi szolgáltatás létrehozása és működtetése, a közösség képviselője a döntéshozatali folyamatban, valaminek a megszervezése, tolmácsolás, vendéglátás, stb... Sikeres cselekvés lehet egy új szempontú bemutatkozás/megmutatkozás, amely új szerepkör kialakulását segíti a közösségben. Néhányszor tanúja voltam annak, amikor marginalizált helyzetű, vagy csöndes, félrehúzódo emberek (újra) jelentőségre tehettek szert a közösségben – valakiről kiderül, hogy ért valamihez, hogy hajlandó tudását megosztani másokkal, hogy a döntéshozókkal való tárgyalás esélytelen az ő részvétele nélkül, stb. A sikeres cselekvés növeli az embereknek nem csak önmagukba, hanem a közösségükbe vetett hitét is.

A közösen feltárt problémákra a közösség mindig sokkal több megoldást képes azonosítani, mint amennyit meg tud valósítani. Ez egyfelől természetes, így van ez az élet legtöbb területén is, hiszen felismeréseink realizálásának gátat szabnak képességeink és lehetőségeink. Másfelől azonban, ha ezt a határt túlságosan korán, vagy túlságosan könnyű feladatok elvégzése után húzza meg a közösség, még mielőtt az igazán nehéz problémák kezelésébe fogna, akkor el kell gondolkodnunk azon, hogy vajon a közösségi-társadalmi adottságok, lehetőségek és veszélyek állják-e útját egy merészebb fejlesztési vonalvezetésnek? A megtorpanásnak is számos külső és belső oka lehet, pl. a helyi három szektor egyenetlen erőviszonyai, a helyi közösségi aktivisták egzisztenciális kiszolgáltatottsága a helyi munkaadóktól és a hatalomtól. De oka lehet az egyes problémák és a keletkezett konfliktusok kezelésében való járatlanság és felkészületlenség, s egyáltalán az, hogy a helyi kultúrába még nem épült be az új, civil jártasság, amelyik viszont csak tetteken keresztül erősödik meg. Többször is átéltem a perspektivikus és nagyságrendi gondolkodás hiányát, megtapasztaltam a máról holnapra élő, háztartási kiadásokban gondolkodó lakosok és a csekély összegeket beosztó (és nem gazdálkodó!) önkormányzatok félelmét mondjuk egy környezeti fenyegetettség felismerése esetén, amikor a megoldás az összes érintett szomszéd település, a kistérség összefogásával, az általuk kiismerhető nagyságrendű pénzek százszorosának elérésében rejlene. Elérhető lenne pedig, de egyszerűen nem mernek/tudnak ebben gondolkodni, nem ismerik az utakat, nincs tapasztalatuk és a döntésekhez hiányzik a helyi hozzáértés is, amely pl. egy helyi fejlesztési alap létrehozásával lehetővé tenné e tapasztalatok megszerzését és a képessé tétel folyamatossá szervezését, rendszeresen és támogatott formában hozzáférhető felnőttképzési programok keretében. Ezek a képessé tevő fel-

nőttképzési programok egyaránt fontosak lennének a képviselő-testületek, önkormányzati dolgozók, vállalkozók és az önkéntesek, szervezett civilek számára is. (Hozzáteszem, hogy ilyen alapokat nem csak az állam, vagy EU-programok által életre hívott és támogatott konzorciumok hozhatnak létre, hanem maguk a helyi közösségek is, pl. ha közösségi alapítványt hoznak létre (Csáki, és Benedek-Kovács-Scsaurszki, 2009.).

Ha a közösség megtorpant a kitűzött cél előtt, a fejlesztő vár, figyel, s ha nem történik meg a várt fordulat, akkor bizony nincs más hátra, mint fokozatosan befejezni kezdeményező, közvetítő, katalizátor, kötőszövet-jellegű munkáját és kivonni magát a közösségből. Így tesz az a fejlesztő, aki megérti, hogy a közösség önerőből „csak” ennyire volt képes meghaladni korábbi önmagát, vagy most időt kér magának. Mert gyakran csak erről van szó! Idő kell, ameddig a közösség felvállalja a mutatkozó lehetőségeket, azonosul a maga-kitűzte feladatokkal és neki mer vágni a megvalósításnak is – ha nem is a fejlesztési csomag egészéhez, hanem csak részéhez. A látszólagos befejezés realitásának elfogadása tehát nem jelenheti a fejlesztői tevékenység távlatosságába vetett hitünk megsemmisülését.

Mert az ilyen kivonulás sohasem végleges. A közösség általi fejlesztő munka nem áll le, nem fejeződik be, az általa épített intézmények működnek, elhalnak, újak keletkeznek. Vannak élénkebb és beálltabb időszakok, melyek után újra fellobban a közösségi tenni akarás és a közösség új fejezetet nyitva folytatja a megkezdett munkát.

E folytatást kívánom Önöknek!

Köszönöm a figyelmüket!”

A zárókonferencia délutánján a programban részt vevő civil szervezetek vezetői és a közreműködő trénerek osztották meg tapasztalataikat a meghívottakkal. Az alábbiakban Halmai Gáborné a közösségi tervezésben-szervezésben közreműködő facilitátor hozzászólását olvashatják.

HALMAI GÁBORNÉ: Együtt a közös úton

„Komoly szakmai kihívás és egyben lehetőség volt számomra, hogy részt vehettem a Közös Ügyeink projekt tanácsadó testületében és workshop-vezetőként is dolgozhattam a programban.

Minden alkalom, amit együtt tölthettem a helybéliekkel, új felismeréseket, sok-sok tanulságot hozott, az alkalmazott módszerek segítettek abban a meggyőződésemben, hogy bármilyen nehéz is a reménytelenségből reményt kovácsolni, a dolgok elszenvedéséből, a passzivitásból kimozdulást elérni, ez egy nagyon nehéz, de egyben sok örömet adó munka.

A projekt célkitűzései olyan ki nem mondott szükségletekre reagáltak, amelyekről már régóta folytak elméleti diskurzusok a szakmában. Böhm Antal

helyi társadalmakról szóló írásaiban többször visszatér a gondolat: „A sikeres települések sikereiket nem feltétlenül külső (állami) támogatásnak, vagy a mindenáron való megmentő akaratsnak köszönhetik, hanem azoknak a helyi (vagy kívülről jött) erőknek köszönhetik, amelyek képesek integrálni és együttes cselekvésre bírni a helység társadalmát.”

Hidy Péter a kultúráközvetítés oldaláról közelítve fogalmaz így:

„Döntő kérdés, hogy a helyi társadalmak erőterében hogyan működnek az elsődleges kultúráközvetítő csoportok (család, munkahely, lakóhely), milyen vonatkozási és tagsági csoportok alakulnak ki, hogyan tudják önmagukat közösséggé formálni, milyen értékeket közvetítenek, milyen érdeklődést tudnak artikulálni és érvényesíteni.”

A Közösségfejlesztők Egyesülete kiadványokban és mozgalmak szervezésével inspirálja az egyéneket és közösségeket, hogy tevékenyen vegyenek részt az őket érintő változások megismerésében, azokra aktívan reagáljanak, képviseljék érdekeiket saját lakóhelyükön.

A szükség, a kényszer, hogy az emberek vállaljanak felelősséget saját maguk és közösségeik ügyeiben, már többszörösen kimondatott, de mivel nagyon nehéz ennek a hogyanját megtalálni, és minden alkalommal más-más terepen kellett a módszertanát kialakítani, kevés igazán jó gyakorlat ismert, és kevés a szakmailag hitelesen bemutatott folyamat.

A Közös Ügyeink projekt ilyen. Fekete Kati, aki már több, mint egy évtizede dolgozik helyi közösségekkel, mint mindig, most is a tapasztalatokat felhasználva, speciálisan az itteni viszonyokhoz alakított programot dolgozott ki. A támogatott pályázat a civil szervezetek kapacitásépítésének témakörében fogalmazódott meg, de számtalan közösségépítési, közösségfejlesztési módszert, a közösségi tervezés egész folyamatát a cél elérésének szolgálatába állította. A helyi társadalom, és benne az ott élő ember megerősítéséhez, igényeivel való szembesüléshez, tenni akarását segítő eszközök és formák kialakításához, az ehhez terepet adó közösségek szaporodásához és erősödéséhez egyaránt kínált alkalmakat, módszereket, szakmai támogatást.

Néhány nagyon személyes, talán tanulságos momentum:

- Amikor színes újságokból kivágott képek segítségével próbáltuk segíteni a települések jövőképeinek „megrajzolását”, megdöbbenő volt, hogy milyen kevés munkára utaló cikk, fotó található ezekben, pedig szerencsére a résztvevők mindegyike fontosnak tartotta a munkalehetőségek bővítését.
- Tanúja lehettem annak, amikor egy közösségi beszélgetésben a résztvevők maguk ajánlottak társadalmi munkában segítséget egyik rászoruló társuknak, és nem a hivatalosságtól, a közmunkásoktól várták el azt.
- Megtapasztalhattam, hogy az érzéseket, kívánságokat mennyire pontosan meg tudják fogalmazni a különböző korosztályú és társadalmi helyzetű emberek egy-egy hasonlattal is, ha erre megfelelő alkalom teremődik.

- Megtanulhattam, hogy a múltból hozott emlékek alkalmasak arra, hogy motiváljanak egy jobb jövőt.
- A megalakult, újra aktivizálódott közösségek, civil szervezetek azt mutatták meg, hogyha segítséget kapnak önmaguk fejlesztéséhez, támogatást, motivációt, képzést, hálózati kapcsolódási pontokat, képesek megújulni, élni az újonnan felfedezett lehetőségekkel.

A számomra legfontosabb tanulságok:

- Nincsenek egy az egyben átvethető módszerek, hiszen mindenütt mások az emberek, mások a körülmények, előzmények, más a „közösség” összetétele, vagy éppen nagyon kevés a valódi közösségi forma – ezért rengeteg türelem és alázat kell tudomásul venni, hogy segíteni is csak akkor, és úgy lehet, ahogy az az ott élők számára elfogadható, befogadható.
- Tisztelni kell a másikat, akkor is ha más a véleménye, akkor is ha más ütemben halad, akkor is ha ellenáll – hiszen érte vagyunk ott.
- Komoly felkészülés és sok tapasztalat kell ahhoz, hogy a cél tartása mellett tudjuk az egyes alkalmakat, találkozásokat rugalmasan szervezni, úgy alakítani, hogy az ne a szakember vágyaihoz, hanem az ott élők aktuális állapotához, szándékaikhoz, aktivitásukhoz igazodjon – hiszen ők maradnak ott és jó esetben a folyamatot ők viszik tovább.
- A kis lépések is lehetnek nagyok, néha többet ér a jó motiváció, mint a kész eredmény.
- Fontosak a visszajelzések, megerősítések. Sajnos kevesen vannak hozzászokva a köszönethez, dicsérethez, sőt a segítő kritikához sem – pedig ezek viszik a dolgokat előre. Jó, ha tudunk közösen örülni az általuk megtett útnak.
- Az is fontos, hogy ne csak az aktív résztvevők ismerjék, tudják, hogy mi történik a faluban, nagyon fontos a folyamat és az elért eredmények kommunikációja a szélesebb közösség számára. A Közös Út című körjegyzőségi újság nemcsak az eredményeket rögzítette, hanem kialakított egy újfajta információs felületet, ahol sokan olvashattak, vagy adhattak hírt magukról (vehettek részt a szerkesztésben), ami további másfajta „részvételre” teremtett lehetőséget.

A közösségi munka: legyen az önkéntes vagy hivatásos, segítői vagy szakértői, a szociális munka vagy a közösségfejlesztés terepéről kiinduló, szűkebb családi vagy tágabb közösségi-települési szinten megvalósuló, soha nem tud rutinná válni. Soha nem nélkülözheti az odafigyelést, az empátiát, az őszinteséget, a kitartást, a sokoldalú megközelítést, a használt módszerek sokszínűségét, de mögöttük a szakmai felkészültséget, tudást sem.

A szolidaritással kapcsolatban fogalmazta meg Emile Durkheim:

„Egy olyan társadalom, melynek tagjait nem kapcsolná egymáshoz valamilyen tartós és szilárd kötelék, egy halom laza porhoz hasonlítana, amelyet a legkülső szél is szétszórna a négy égtáj felé”.

Hiszek abban, hogy a sokat emlegetett szociális háló mellett szükség van a közösségi kultúra előbbinél is sűrűbb szövetére, hogy ne csak porszemekként próbáljunk biztos pontokat találni. Remélem, hogy ez a projekt is egy ilyen kis szövőműhely szerepét töltötte be!”

Civil vezetők hozzászólásai

Alsómocsoládiak Baráti Köre

„A projekt a Baráti Kör életében újszerű kihívásokat jelentett. A résztvevők számára a két év sok-sok tanulságot, fejlődést hozott a civil „életvitel”, a helyi demokrácia tekintetében. Köszönjük, hogy nagyon sok értékes embert ismerhettünk meg. A jövőben céltudatosan, lényegre törően tudjuk önként vállalt munkánkat folytatni falunkban, illetve társszervezeteink bevonásával a körjegyzőség többi falujában is.

Nagy utat jártunk be, nagyon megszerettük ezt a programot. A képzéseknek köszönhetően fejlődünk, emberileg és szakmailag is felnőttünk a feladatokhoz. Hamar eltelt a több mint két év... Eredményeink elvitathatatlanok, és emellett még nagyon jól éreztük magunkat ebben a mozgalmas, tevékeny időszakban.

Köszönjük Fekete Katalin projektvezetőnek azt a sok erőfeszítést, amit az Alsómocsoládiak Baráti Körében végzett kitartó, szorgalmas munkájával a létrejött új, és a fejlődni akaró régi civil szervezetekért.”

Bódog Antal elnök

Együtt Gerényesért Egyesület

„Köszönjük Fekete Katalinnak áldozatos és kitartó munkáját. Azt, hogy az Egyesületünk létre jött. Együtt lehetett a falu népe, mindenki elmondhatta a véleményét, ötleteit: hogyan szeretné szebbé és jobbá tenni a falunkban élő emberek és gyerekek életét. A tréningek, műhelymunkák, rendezvények nagyon tanulságosak voltak és jobban összehozták az embereket. Sokat fejlődünk az együtt gondolkodás, együttműködés terén. Ez reményt is jelent számunkra, mert megértjük, ha összefogunk, sokkal több mindent elérhetünk.”

Szöllősi Ernőné elnök

Kisvaszari tapasztalatok

„Véleményem szerint, amikor elkezdődött 2008 szeptemberében a Közös Ügyeink projekt, Kisvaszar községben sok lakó számára nem volt ismert, hogy pontosan mit is takar az elnevezés maga, sőt voltak olyan emberek, akik nem is tudták, hogy egy ilyen elnevezésű projekt vette kezdetét a körjegyzőségben. Pedig a Közös Ut elnevezésű körjegyzőségi újság 2008. októberi számából hírt kaptunk róla Fekete Katalin projektvezetőtől, aki egyben a Közös Út újság főszerkesztőjeként is „funkcionált”. A projekt kezdetével „szinte” egyidejűleg indult el a körjegyzőségi újság, amely a mai napig az alsómocsoládi körjegyzőség lakóinak releváns információ- és hírforrása. Ekkor kezdődött el az öt település nem csak saját, hanem más településről való tudatos információszerzése.

Kisvaszar községben (sajnos) nagyon nehéz valamit is tenni, ezalatt értem például a gyereknapi és falunapi programok megszervezését, vagy bármilyen báli rendezvény létrehozását szórakozás, szórakoztatás céljából. A tréningekre és workshopokra is nehéz (volt) embereket „összehozni”, „toborozni”, „csalogatni”. Hozzá kell tenni, hogy Vaszaron igen magas a cigány kisebbség aránya (úgy 70%-ra tehető), de nem valószínű, hogy a roma túlsúlynak tudható be a faluban az „érdektelenség”, inkább az alacsony iskolai végzettség, munkanélküliség és ezáltal a szegénység a hátráltató tényező. Ha nincs pénz, bálba sincs lehetősége menni az embernek, mert a belépő ára nincs keret. Ezáltal megtörténik a kirekesztődés. A „gazdagok” szórakoznak, a „szegények” otthon maradnak. De ez a projekt lehetőséget adott a falu lakói számára, hogy az anyagiak háttérbe szorításával valami olyat tegyenek, ami zsebon nélkül is megoldható, illetve a projekt biztosította a tárgyi eszközöket nem csak a fejlesztő foglalkozásokra, hanem a rendezvényekre is, mint például a gyereknapi és a grillezős est. A 2010. május 30-ai gyereknapi sajnos nem zajlott le zökkenőmentesen, adódtak kisebb-nagyobb problémák. A Közös Ut Térségi Egyesület által szervezett, táborúzzal egybekötött, a sportpályán megrendezett nyárbúcsúztató rendezvényen azonban a falu szinte valamennyi gyermekes családja megjelent és augusztus 27-én nagyon jól érezte magát.

Ebből a tapasztalatból született a kezdeményezés, ami a lakosság nagy örömeire szolgált: Dicső László és Günter Löffler megalapították a Kisvaszari Gyermekéért Alapítványt. A kitűzött plakát felkeltette a figyelmet, és szép számmal jelentek meg – mind a gyerekek, mind a felnőttek – az ünnepélyes megnyitón szeptember 26-án a Kultúrteremben.

Összegezve azt tudnám mondani, hogy az emberek többségét Kisvaszar községben nem igazán hatotta át, nem érintette meg a projekt, mivel vagy nem vett részt a „gyűléseken” és nem tudta konkrétan mi az értelme, vagy egyszerűen nem is akarta megtudni mindazt, amire a trénerék játékosan rá

akarták vezetni a falu lakosságát. Volt olyan személy, akinek a játékos megoldás nem tetszett, illetve volt, akinek az időpont nem volt legtöbbször megfelelő munkájából kifolyólag. De voltak (változó létszámban) nagyon aktív résztvevők, akik hajlandóak voltak a falu jövőjének tervezésével, a problémákat megoldó projektek kitalálásával tölteni szabadidejüket. Fő célként a gyerekek esélyeinek javítását fogalmazták meg, így ért össze az igény és a lehetőség az alapítvány létrehozásával. Bízom abban, hogy az alapítvány és a Kisvaszarért Egyesület együttműködésével sikerül az elért eredményeket megőrizni és további változásokat generálni.”

Zolnai Tünde kurátor

Szalatnakért Egyesület

„A Közös Út című újságból — mely a mocsoládi körjegyzőség kiadásában öt település lakóinak közéleti hírlevele — Fekete Katalin programvezető cikéből értesültünk arról, hogy „Az Alsómocsoládiak Baráti Köre húszmillió forintot nyert a Norvég Civil Támogatási Alap pályázatán a helyi közösségek, civil szervezetek fejlesztésére, azaz falufejlesztésre.” A Közös Ügyeink program keretén belül öt községben (Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalatnak) tréningorozat indult képzések, tanácskozások, műhelymunkák szervezésével a községekben meglévő pozitív dolgok, illetve hiányosságok feltárására. Így hát elindult valami a mi kis községünkben is: a projektvezető szavait idézve „Egy merész vállalkozás arra, hogy valami megmozduljon a faluban.”

A világ rohamos fejlődése maga után vonja az emberek egymástól való elhidegülését, bezártságát, magába fordulását. A rohanásban, a pénz és munkahely utáni hajszában a legfontosabbra, az emberi értékre, az egymásra figyelésre, közös beszélgetésekre jut a legkevesebb idő. Akkor még nem is beszéltünk azokról, akik ennek a rohanásnak vétlen szenvedői, mindannyiunk életének meghatározói, a gyerekekről. Sodródni a már említett rohanó világgal, akarva-akaratlanul átveszik a szülők, felnőttek rossz szokásait. Számukra a legfontosabb, hogy legyenek olyan felnőttek, akik képviselik érdekeiket, akikhez bármikor tanácsért, segítségért fordulhatnak, s nem utolsó sorban tevékenységükkel példaképként állhatnak előttük.

2009. január 16-án elkezdődött a csoportmunka, amelyen bárki részt vehetett, aki úgy érezte, lehet ezt másképp is csinálni, lehet pozitívan gondolkodni, hiszen rajtunk is múlik, hogyan alakítjuk sorsunkat. Ehhez azonban közös munkára, egészséges vitára, szabad véleménynyilvánításra van szükség, olyan összefogásra, amely szervezett keretek között működik.

A tréningen résztvevők elhatározták, hogy egyesületet (civil szervezetet) hoznak létre az elkezdett munka folytatására, mert szeretnék a faluért, az emberekért tenni. Olyan Szalatnakért, ahol gyerek, felnőtt és idős ember is jól

érzi magát. Ez nem megy máról holnapra. Hosszú az út munkánk elfogadtatásához, az emberek szemléletének megváltoztatásához, hogy minél többen vegyenek részt ebben a tevékenységben aktív közreműködőként.

Az Egyesület alapító tagjai június utolsó hetének végén, kétnapos szervezetfejlesztő tréningen vettek részt Alsómocsoládon. A 10 alapító tag vállalkozott arra, hogy Szalatnak értékeinek feltárása, megőrzése, fejlesztése, megjelenítése és kiaknázása érdekében megismerkedjenek egy olyan módszerrel, mellyel a kitűzött feladatok megvalósítási folyamatai hatékonyabban programozhatók, a végrehajtás tudatosabb alapokra helyezhető. A tréningen megfogalmaztuk legfontosabb teendőinket, sok nehéz feladatot oldottunk meg. Egészséges, tisztázó viták, témakörhöz illeszkedő beszélgetések zajlottak. Jókedv, vidám hangulat hatotta át tudatunkat, átérezhettük, hogy jó ügyért dolgoztunk, s a falu megmaradását és fejlődését szolgáló ismeretekkel térhettünk haza.

Az Egyesület célja és feladatai:

- Szalatnak község természeti, kulturális értékeinek feltárása, megőrzése, fejlesztése,
- a közösségi összetartás fejlesztése,
- a szolidaritás, társadalmi felelősségvállalás erősítése,
- szabadidő eltöltési lehetőségek megteremtése, bővítése,
- egészségmegőrzés,
- esélyegyenlőség biztosítása,
- a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok segítése, esélyeik növelése,
- környezetvédelem,
- a község képviselő-testületével, kisebbségi önkormányzataival való együttműködés,
- kapcsolatok kiépítése és fenntartása hasonló célokat megfogalmazó, hasonló tevékenységet folytató szervezetekkel.

Ennek szellemében dolgoztunk az egyesület megalakulása óta, sok munkával, különféle rendezvények megtartásával, melybe többé-kevésbé sikerült bevonni a falu lakóit, a faluból elszármazottakat. Az elmúlt időszakot sikeresnek mondhatjuk. E munkát látva nem kívülálló szemlélőként, hanem aktív résztvevőként nyolc új tag lépett az egyesület soraiba. Tudnunk kellett, hogy a vállalt feladat teljesítése során időnként fálnak ütközünk, de elképzeléseinkben senki nem téríthet el, a nehézségek ellenére sem hátrálunk meg. A kitartó munkában a kellemes élmény, a feladat elvégzéséből adódó öröm az irányadó.

Köszönöm Fekete Katalin projektvezetőnek a fáradságos munkát, az útmutatást ahhoz, hogy egy kis községben is lehet pozitív eredményt elérni. Azt az

útmutatást, hogy a sikeresen elvégzett feladat után, akár kis dolgokból kiindulva is haladjunk a megkezdett úton, hogy az olykor nagyon nehéznek tűnő rögzös úton se hátráljunk meg, elképzeléseinket ne adjuk fel.”

Bregó Jánosné elnök

Köblényi Autósport Egyesület, Együtt a Falunkért Egyesület

„2006 végére Köblényben saját elhatározásból eljutottunk oda, hogy teljesen alulról szerveződve megalakult a Köblényi Autósport Egyesület. Fő célunk az autósport népszerűsítése, a közlekedési kultúra fejlesztése és a versenyzés volt, mindamelllett, hogy baráti-közösségi összetartozás alakult ki közöttünk. Éldegéltünk a magunk módján, kicsit elzártan ezen a zsáktelepülésen, egészen addig, amíg 2008 őszén megjelent a Közös Ügyeink projekt. A fogadtatás nagyon vegyes volt, az elején nagyon nehéz volt az emberek megmozdítása. Attól tartottak többen, hogy megbolygatja a változás az addigi életüket, és csak kevés embert, főként a baráti körömet sikerült meggyőzni arról, hogy ennek a közös munkának értelme van. Az eltelt két évben nem csak a KASE fejlődött nagyot a projekt hatására, hanem az idén tavasszal megalakult az Együtt a Falunkért Egyesület. A projekt egyik legnagyobb hozadékának azt tartom, megismertük a többi településen élőket, barátságok, partneri együttműködések alakultak ki. Jó mintákat láttunk Mocsoládon és a többi településen is, egymástól is sokat tanultunk. Azt hiszem, nem kell nagyobb bizonyíték arra, hogy valami megmozdult, mint az, hogy a falu és a közösség fejlesztésére új civil szervezetet alapítottunk.”

Dobai Attila alelnök, elnök

Kisvaszari Gyermekekért Alapítvány

„A kisvaszari kutatás eredményei és a projekt ottani tapasztalatai bizonyították, hogy ebben a faluban más módszereket kell alkalmazni, ha változást szeretnénk elérni. Arra jöttem rá itt a program folyamán, hogy feltétlenül szükség van olyan emberekre, akik jó ügyekért tudnak küzdeni. Olyan emberekre, akik elhivatottságból teszik a dolgukat, nem pénzért, vagy pozícióért. Ez egy olyan program volt, amelyben ez a feltétel megvalósult. Az én életem 20 éve folyamatosan a segítségről szól, az ifjúság, a gyerekek pedig kimondottan az a korcsoport, ahol lehet és érdemes is tenni valamit. Ha korai életkorban adunk megfelelő mintát, akkor lesz esélyünk arra, hogy a következő nemzedék már más minőségű életet éljen. A Kisvaszaron élő gyerekeknek erre nagy szükségük van. Örülök, hogy Günter Löffler személyében elkötelezett, azonosan gondolkodó társra találtam, így közösen életre hívhattuk az alapítványt, esélyt adva ezzel az ott élő gyerekeknek és fiataloknak.”

Dicső László alapító

Alsómocsoládi Sport Egyesület

„2009 februárjában alakultunk, két hónap múlva bejegyzett egyesületként működhattunk. Az Alsómocsoládi Sport Egyesület nem kimondottan csak sporttal, hanem sokkal inkább az ifjúság összetartásával foglalkozik. A sporttevékenységet az autósportra alapoztuk, amelyet többen már hosszú évek óta űzünk. A Közös ügyeink projekt abban nyújtott segítséget, hogy már induláskor megfelelően felkészültek legyünk. Egy bentlakásos képzés keretében kidolgoztuk a céljainkat, tevékenységeinket. Az egyesületben 18 tag van, a kidolgozott tervek, költségvetés birtokában jó esélyünk volt arra, hogy sikeresen induljunk. Azonban másfél év múlva újabb segítséget kellett kérnünk a projektől, mert a tagok elvárásai magasabbak voltak, mint az aktivitásuk. Ez kicsit megtorpantotta a lelkesedést, de egy újabb kétnapos tréning lehetőséget adott arra, hogy értékeljük az eredményeket, szembe nézzünk a problémákkal, erőt merítsünk a sikerekből. Megalakulásunk óta aktívan részt veszünk a település életében, bár nagyon nehéz újat hozni és rávenni az embereket arra, hogy tegyenek valamit a közösségért. Alsómocsoládon ebből a szempontból nehezebb dolgunk van, hiszen a rendezvénynaptár oly telített, hogy nagyon össze kell szednünk magunkat ahhoz, hogy innovatív programokat találjunk ki. Ehhez segítséget adott a projekt, amelyet köszönök úgy a projekt vezetőjének, mint a Baráti Kör elnökségének.”

Mühlbert Erik elnök

Közös Út Térségi Civil Egyesület

„Már a nevében is benne van a válasz – a „közös” szó –, ha nagyon egyszerűen szeretnénk válaszolni. Szerencsénkre azonban nem ilyen egyszerű megoldásról van szó. Egyesületünk a projekt eredménye, „gyermeke”, amelynek gondolata a 2009. január 31-február 1-jén tartott Térségi Civil Tanácskozáson merült fel, majd workshop keretében kidolgoztuk az alapszabályt, és júniusban megalakultunk. Jelenleg folyamatban van a bejegyzésünk. Tagjaink aktív résztvevői a projektnek, akik nagyon sokat dolgoznak, érzelmileg elkötelezettek saját falujuk fejlődése iránt.

Nagy a felelősség, szeretnénk a projektben tanultakat tovább folytatni, az öt település civil vezetőinek munkáját segíteni, koordinálni, együtt lépni tovább a civil szektorban. Az elmúlt 27 hónapban nagyon sokat tanultunk. Nyitottabbá váltunk egymás iránt, a körjegyzőség településeinek civil életét megismertük. Az alábbi területeken hatalmasat fejlődtünk szakmailag: tervezés, stratégia, pénzügyi lehetőségek megteremtése, kommunikáció, egymás segítése. Céljaink, terveink, további ötleteink vannak, hogy szebbé-jobbá-tartalmasabbá tegyük magunk, és a velünk egy közösségben élők mindennapjait.

Tudjuk, hogy az elmúlt időszak arra volt elegendő, hogy a „kis magot” elveszük. Ebből a kis magból szeretnénk egy termő fát nevelni, hogy a jövőben is szeressünk itt élni, dolgozni.”

Bódog Antalné elnök

Playback színház

A záró blokkban a projekt résztvevői, közreműködői személyes élményeiket osztották meg a jelenlévőkkel, amelyeket a Pécsi Play Back Társulat jelenített meg, tükrözött vissza ott helyben és azonnal – nagymértékben hozzájárulva ahhoz, hogy másként tekintsünk önmagunkra, a velünk történetekre, megértsük és feldolgozzuk azokat.

Kommunikáció

A projekt során öt alkalommal nyílt lehetőségem bemutatni „Közös Ügyeinket” különböző konferenciákon, tanácskozásokon. Két alkalommal a Sásdi Kistérségben, a V4-ek „Emberekkel az emberekért” konferenciáján Brno-ban, a Norvég Civil Támogatási Alap regionális tanácskozásán Pécsen, és a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének 2010. november 25-én rendezett konferenciáján.

A Közös Ügyeink 27 hónapja alatt rendszeresen tájékoztattuk a körjegyzőség lakóit a minden háztartásba ingyenesen eljutó Közös Út című havilapban (a megjelent cikkekből készült válogatást az Útmutató 84. oldalától olvashatják).

A projekt értékelése

Eredmények

- 200 bevont helyi lakó szemléletváltása és alkalmassá válása a helyi kezdeményezésekre
- Ingyenes havi körjegyzőségi újság, mint a helyi demokrácia fóruma (önkéntes helyi tudósítók)
- 6 új civil szervezet
- 1 térségi civil szervezet
- 12 „feléledt” civil szervezet
- 5 településfejlesztési terv, amely a helyi lakosság és a képviselő-testület együttműködésének eredménye
- 1 térségfejlesztési terv (az öt település lakosságának és képviselő-testületeinek együttműködése)

- A települési és térségi identitás erősödése
- Elismerések:
 1. A projekttel első helyezést értünk el Magyarországon a Visegrádi Országok „Emberekről az emberekkel” pályázatán, így a Brno-ban rendezett nemzetközi konferencián képviseltük hazánkat.
Az első helyezéssel egyidejűleg Alsómocsolád Önkormányzata elnyerte az „Emberekről az emberekkel” díjat a projekt megvalósításában nyújtott partneri együttműködésért.
 2. Az Alsómocsoládiak Baráti Köre Tűzzománc Emlékplakett elismerő díjat kapott a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségétől a helyi demokrácia fejlesztése terén elért kimagasló eredményért.

Negyedéves értékelések

Tekintettel arra, hogy modell-kísérletről volt szó, negyedévenként külső szakemberek bevonásával terveztük elemezni a projekt folyamatát, az elért eredményeket, és megoldásokat keresni a felmerült problémákra. Az első három negyedévben az ún. tanácsadó testület tagjai összeültek, a projekt összetettsége miatt azonban nem volt elegendő a rendelkezésre álló időkeret, ezért megállapodtunk abban, hogy a tanácsadó testület tagjait célirányosan, a területükre tartozó problémákkal, egyenként keressük meg, ha gondjaink adódnak. A tanácsadó testület tagjai: Bíró Boglárka romológia, Dicső László önkormányzat, Halmai Gáborné vidékfejlesztés, Strasszer Jakab gazdaság, minden segítséget megadtak a projekt sikeres megvalósításához. Önkéntes segítő munkájukért köszönet illeti meg őket.

Záróértékelés

A projekt résztvevői, a települések polgármesterei és önkéntes segítői részvételével a projekt végén összehívott találkozó célja az eredmények, a projekt folyamatának értékelése, az eredmények fenntartásának megbeszélése és a fejlesztés irányainak meghatározása volt.

A kitöltött kérdőívekre adott válaszokból összegzésként megállapítható, hogy a projekt indulásakor a településeken lakó emberek többsége (70%-a) saját bevallása szerint ismerte a projekt célját, de a fennmaradó 30% sem volt teljesen tájékozatlan, ugyan „alig”, de mégis tudtak róla. A későbbiek során már mint résztvevők is pozitívan nyilatkoztak a projekt kommunikációs tevékenységéről. A megkérdezett emberek 97%-a adott 4-es, illetve 5-ös osztályzatot az erre vonatkozó kérdésünkre.

Ugyanilyen jó osztályzatot kaptunk az események, programok helyszínének kiválasztására és a szolgáltatások minőségére vonatkozó kérdésre – különösen a vidéki helyszínekkel voltak elégedettek a résztvevők.

A nagy többség úgy gondolja, hogy a különböző képzések kiválóan szolgálták szervezetük fejlődését és a projekt maximálisan figyelembe vette a résztvevők igényeit. Saját bevallásuk szerint az emberekkel való megismerkedés, a közös beszélgetések, játékok jelentették a legnagyobb élményt számukra, annak ellenére, hogy a megkérdezettek 35%-ánál okozott némi nehézséget a projektben való részvétel – családtól vont el időt, munkaátcsoportosítással, állandó időpont egyeztetésekkel járt.

Arra a kérdésünkre, hogy a projekt milyen változást hozott a résztvevők életében, sok egyéb megemlítése mellett (a körjegyzőségben élő emberek és kommunikációs lehetőségek megismerése, tudástár bővülése, szakmai továbblépés, stb.), a megkérdezettek azt a választ adták, hogy nyitottabbak lettek. A jövőben szervezetük sikeres működtetéséhez leginkább további jó ötletekre, együttműködésre, esetlegesen mentori támogatásra és pályázatiírói tanácsokra lenne szükségük.

Folytatás

A projekt eredményeinek megőrzése, a civil szervezetek fejlesztése, együttműködésük gondozása az önkormányzatokkal hosszú távon a Közös Út Térségi Civil Egyesület fő célkitűzése, tevékenysége lesz. A jövőben önkéntes információs és tanácsadó szolgáltatásokat nyújtanak az öt település civil szervezeteinek, szoros együttműködésben az Alsómocsoládiai Baráti Körével. Egyesületünk továbbra is fontos célkitűzésének tartja a tapasztalatok átadását helyi, térségi, országos szinten egyaránt.

A fejlesztési elképzelések megvalósításában a TÁMOP Projektiroda vállal elődleges szerepet, együttműködve a Baráti Körrel és a Közös Út egyesülettel. A térség civil szervezeteinek fejlesztésében továbbra is partnerként számíthatunk a Mocsolád Civilház Nonprofit kft. munkájára.

Összegzés

A tervezéskor 22 hónapra készültem, 27 lett belőle. Miért? Mert nem úgy történt minden, ahogyan azt elképzeltem. Az előző tapasztalatok azonban csak az alapot jelentik, minden helyben dől el. Sok múlik olyan apró dolgokon is, hogy ki mutat be a polgármestereknek, vagy ki az, aki először a bizalmába fogad. Nem megy minden elsőre, többször kell próbálkozni, új utakat keresni

az emberekhez, megérteni a mozgatórugókat, feltárni a belső ellentéteket, és ez nem kis munka. Kitartást, kudarctűrést, mindenekelőtt pedig alázatot követel.

A közvetítő szakember nem azért kezd egy településen, térségben dolgozni, hogy megmutassa, mit és hogyan kell csinálni, hanem azért, hogy segítse az embereket saját szükségleteik felismerésében, vágyaik megfogalmazásában, cselekvési aktivitásuk felkeltésében, és ötleteik megvalósításában. Folyamatosan egyensúlyozva a támogatás és konfrontálás, a segítség és elengedés, a kezdeményezés és háttérbe húzódás határán. Nagyon vékony jégen kell táncolni, sokszor valahogy úgy, ahogy Zorba, a görög mondja: Táncolni kell Uram! A zene majdcsak megjön valahonnan...”

Útmutató

Ebben a fejezetben azoknak szeretnék konkrét, a gyakorlati megvalósítást segítő mintákat adni, akik elkötelezettek a demokratikus értékek mentén és céljuk az állampolgári részvétel, a demokratikus technikák fejlesztése saját településükön. Bízom abban, hogy az itt közölt tréning- és workshopvázlatokkal, konferenciák és képzések programjával, meghívókkal, esetleírásokkal és a projekt tevékenységeit megőrkítő sajtódokumentációval, képekkel komplexebb képet nyernek a folyamatról és bátorságot ahhoz, hogy belevágjanak valami hasonló, nehéz, de nagyon szép munkába.

Tréning- és workshop-vázlat minták

Az előkészítő szakasz második csapatépítő tréningjének vázlata a levezetés tapasztalataival. Tervezte és a tréninget vezette: dr. Füzesi Györgyi és Fekete Katalin.

1. Nyitókör: Hogy vagy, milyen érzésekkel érkeztél közénk?

2. Kapus játék: A résztvevők kézfogással kört alkotnak, egy társuk kimegy, amíg a bent maradók megegyeznek abban, hol lesz a kapu. Instrukció: akinél nincs kapu, az elutasítóan néz, akinél a kapu van (két játékos között), azok hívogatóan néznek. Törekedjünk arra, hogy más mimikát ne használjunk! Feladat: Menj be a körbe, minden kézfogás fal, kivéve egyet, találd meg és menj ki rajta!

Élvezték a játékot, és megfogalmazták, hogy nem könnyű feladat. Azt is ki mondta valaki, hogy nagy jelentősége van az életben annak, hogy merjünk egymás szemébe nézni és tudjunk olvasni a tekintetekből.

3. Közléssorompó demonstráció (tréneri bemutató).

Megbeszéltük a közléssorompók hatásait a beszélőre. Megfogalmazta mindenki, hogy milyen közléssorompókat alkalmaz, és milyen hatása van ezeknek a környezetére.

4. Értő-figyelem demomonstráció: egy jelentkező olyan problémáját mondta el, ami munkahelyi jellegű és többeket érint a társaságban. Az elmondott probléma már régóta feszítette az illetőt, és nagy megkönnyebbülést okozott neki, hogy elmondhatta, és senki sem szakította félbe. Ezt követően nagy körben összegyűjtöttük az értő figyelem hatásait a beszélőre.

5. Értő-figyelem gyakorlása párban, szabadon választott társsal.
Sokaknak nehezebb esett tartózkodni a közléssorompóktól. Megbeszéltük a hatékony tanácsadás, egymás megértésének szabályait.

6. Konfliktusfajták megbeszélése.

7. Értékkonfliktus kezelése, vitakultúra fejlesztése – “tollas gyakorlat”
A résztvevők kiscsoportban vitatémákat gyűjtöttek (nézetkülönbségek, konfliktusok a faluban), majd a vitatémák mentén párba rendeződtek az ellentétes véleményen levők, és megbeszélték a vitatémát, úgy, hogy csak akkor reagálhattak a másik véleményére, ha előbb visszamondták a hallottak lényegét. Csak akkor mondhatta el saját érveit, ha a társa által elmondottak lényegét hiteles visszatükrözte. A szólás jogát a toll szimbolizálta. Ez a módszer mindkét felet arra kényszerítette, hogy figyeljen arra, amit a másik mond.
Nagy körben megfogalmazták a tapasztalatok alapján, hogy mi a különbség a vita és az eszmecsere között.

8. A zárókörben többen megfogalmazták, hogy fontos dolgokat tanultak, és jól érezték magukat. Egyvalaki mondta azt, hogy többször fel akart állni és elmenni, de a végén a “tollas gyakorlat” már neki is tetszett.

Az előkészítő szakasz harmadik és negyedik tréningjén az Identity játékot¹ alkalmaztuk személyiségfejlesztő, csapatépítő módszerként.

Identity játék

A nyitókörben mindenki mondott néhány mondatot arról, hogy milyen hangulatban jött el ma.

Az Identity pszichológiai társasjáték rövid ismertetése után a játékvezetők bemutatkoztak, elmondták a játékkal kapcsolatos tapasztalataikat.

A játékszabályok ismertetése után közösen felidéztek az eddig tanult kommunikációs technikákat (értő-figyelem, én-üzenet) és összefüggésbe hozták a játékszabályokkal. Megbeszéltük, hogy a játék – az önismeret fejlesztésén és

a csoport összetartozásának erősítésén kívül – ezeknek a kommunikációs technikáknak a gyakorlására is módot ad.

A csoportképzés aszerint történt, hogy kik azok, akik jobban ismerik egymást és ezért könnyebben megnyílnak egymás előtt. A házaspárok külön csoportban akartak játszani. Tragikus emberi sorsok bontakoztak ki a válaszok nyomán. Őszinte, mély önfeltárás folyt. Egy résztvevő volt mindössze, akinek nehezebbre esett beszélnie mások előtt, de a végére ő is belejött. A második alkalommal a csoportalkotás az egymást kevésbé ismerők között történt.

Fekete Katalin: Vitakultúra fejlesztő gyakorlat

I. Cél: vitakultúra fejlesztése, tapasztalatszerzés az aktív figyelem hatékonyságáról

II. Eszköz: tollak (a résztvevők 50%-ának megfelelő számban), színes ragasztócsík/madzag/kréta

III. Levezetés:

1. A tréner előre felkészül 5-10 olyan állítással, amely általában megosztja a véleményeket. Minél provokatívabbak az állítások, annál gyorsabb a párok egymásra találása, akik vitapartnerek lesznek a gyakorlat során.
2. Példák a megosztó állításokra: halálbüntetés visszaállítása, azonos neműek házassága, abortusz engedélyezése, a házimunka egyenlő arányú megosztása férfiak és nők között, atomenergia használata, iskolai osztályzatok eltörlése, limitált alkoholfogyasztás engedélyezése autóvezetőknek, stb.
3. A tréner kettéoszt (krétával, színes szalagragasztóval, madzaggal) a teremben egy területet, a csoport tagjai egy másik ponton állnak. Az elválasztott terület egyik oldala az egyetértésé, a másik oldala az ellentétes állásponté. Semleges terület a kiindulóhely (a döntésképtelenek ott maradhatnak).
4. Instrukció: „Mondok egy állítást, aki egyetért vele, a kijelölt térnek erre az oldalára álljon, aki nem, az a másikra. Aki egyetért a halálbüntetés visszaállításával, álljon erre, aki nem, arra az oldalra.” Előfordul, hogy valaki nem tud, vagy akar dönten, ő nem megy sehova.
5. A két térfélen álló emberek párt választanak maguknak és egymással szemben leülnek a terem egy tetszőleges pontján. Akinek nem jutott pár, visszamegy a kiindulóhelyre. Ezután addig mondunk újabb és újabb állításokat, amíg mindenki párt talál magának az ellentétes véleményt képviselők közül. Mire elfogynak az emberek, mindenki elhelyezkedett egymással szemben a teremben.

6. Mindegyik pár kap egy tollat (vagy botot – ez szimbolizálja a szólásjogot), és a szabályok ismertetése után elkezdik a gyakorlatot. A gyakorlat addig tart, amíg közös álláspontra nem jutnak, vagy megállapítják, hogy megértették egymás érveit ugyan, de nem tudják meggyőzni egymást. Cél, hogy törekedjenek a közös vélemény kialakítására.
7. Szabályok ismertetése: a pár egyik tagja kifejti a választott témával kapcsolatos álláspontját, eközben a tollat a kezében tartja. Amikor befejezte, a párja visszamondja, amit hallott, majd megkapja a tollat, hogy ő is kifejtse a véleményét. A toll átadásának feltétele, hogy a partner pontosan megértse és tükrözze, amit a társa közölni akart.

IV. Feldolgozás

1. A csoport visszarendeződik az eredeti helyzetbe. Kérdés: kinek sikerült megegyeznie, kinek nem?
2. A párok beszámolója a vitáról (ügyeljünk arra, hogy olyanok is beszéljenek, akiknek nem sikerült azonos álláspontra jutniuk). Kérdések lehetnek: mennyi ideig tartott, amíg meggyőzött, közeledtek-e az álláspontok, melyek voltak a lényeges változási pontok a vita során, mi volt könnyebb: érvelni, vagy tükrözni?
3. A tanulságok megfogalmazása, feljegyzése.

Szervezetfejlesztés

Az előkészítő szakasz lezárását követően alakult új és már működő civil szervezetek (településenként egy-egy) szervezetfejlesztési hétvégén vettek részt. A program a csoport igényei szerint rugalmasan változott (érkezés, távozás), de mindegyik csoport megközelítőleg az alábbi programot teljesítette. Tervezte és a tréninget vezette: Fekete Katalin és Gonda Csaba.

Péntek

17-19	Összehangolódás, elvárások, célok, együttműködési normák és a program megbeszélése
19-20	Vacsora (svédasztal) közben egyéni feladat: Fogalmazd meg a személyes küldetésed!
20-21	Egyéni küldetések felolvasása, szervezeti küldetés megfogalmazása

Szombat

7.45	Reggeli
9-10.30	Szervezeti jövőkép kidolgozása
10.50-12.45	Stratégia célok meghatározása
13.00-13.30	Ebéd
13.30-15	SWOT analízis

15.20-17	Célok véglegesítése az alaptevékenységek és a működési menedzsment területeken
17.20-18	Felkészülés a bemutatkozásra: szervezeti kommunikáció alapjai
18-19	Az egyesület bemutatása egy lehetséges partner helyi partnerszervezetnek
19-	Vacsora, közös buli a helyi egyesülettel

Vasárnap

8.45	Reggeli
10-11.20	2009. évi szakmai terv elkészítése
11.40-12.45	2009. évi pénzügyi terv
13-14.30	Ebéd, séta a faluban
14.30-16	Feladatok megosztása, az egyes területek felelős vezetőinek megválasztása, a közös munka értékelése, programzárás

Nonprofit menedzsment tréning programja és meghívója

Kedves Civil Vezető!

Örömmel tájékoztatom, hogy a Norvég Civil Támogatási Alap által támogatott „Közös Ügyeink” program keretében az Alsómocsoládi Körjegyzőségben működő valamennyi civil szervezetnek lehetősége nyílik megszerezni mindazokat az ismereteket, amelyeknek segítségével sikeresebben működhetnek.

A július 20-24-ig tartó képzést Alsómocsoládon, a Konferencia Központban rendezzük, naponta 9-16 óráig, a következő szakterületeken:

Július 20. hétfő:	Pénzügyi tervezés, adminisztráció
21. kedd:	Forrásteremtés
22. szerda:	Humán erőforrás menedzsment
23. csütörtök:	Public Relations
24. péntek:	Marketing

Mit kell tudni a pénzügyi tervezésről és az adminisztrációról?

A témán belül tervezési módszertani ismereteket sajátítanak el a résztvevők, megtanulják a nonprofit gazdálkodás alapszabályait, a pénzügyi és egyéb nyilvántartások és elszámolások rendszerét.

Mit kell tudni a forrásteremtésről?

Ezen a napon a bevételek elemzése, a hiányzó pénzügyi források előteremtésének lehetőségeivel foglalkozunk. Megismerkedünk az adományszerzés, pályázatfigyelés és a saját bevétel növelésének fortélyaival.

Mit kell tudni a humán erőforrás menedzsmentről?

A szervezet működésének alapja a megfelelő tudással rendelkező dolgozók, önkéntesek megtalálása, főként pedig megtartása. A téma keretében ehhez kapnak módszertani és gyakorlati segítséget a résztvevők.

Mit kell tudni a public relations-ről?

Ez a magyarra lefordíthatatlan terület, a PR, a bizalomépítés művészete: a szervezetről alkotott kép kialakítása és befolyásolásának technikái alkotják a tréning tematikájának gerincét. Ezen a napon azt tanulhatják meg a résztvevők, hogy miként fogadtassuk el magunkat a környezetünkkel, hogyan érjük el a támogatásukat.

Mit kell tudni a marketingről?

A nonprofit szervezeteknek talán még nagyobb szükségük van azokra az ismeretekre, amelyek a szolgáltatások, tevékenységek értékesítéséhez kellenek. Értékesítési technikákra akkor is szükség van, ha a rendezvényeink ingyenesek, hiszen tudnunk kell, hogyan növeljük a látogatottságot, hogyan szervezzünk közönséget, hogyan jussunk el az emberekhez.

A tréning során a gyakorlati feladatokat saját szervezetükre vonatkoztatva oldják meg a résztvevők.

Tanácskozás, konferencia programok

A 2010. január 31-február 1-jén megtartott civil tanácskozás programja

Január 31.	Téma: Partnerség-építés
10-11,30 óra	Ismerkedés, célkitűzés, megállapodás az együttműködés szabályaiban
11,30-11,45 óra	Kávészünet
11,45-13,15 óra	5 civil szervezet bemutatása: Küldetés, stratégiai célok, tevékenység, az eddigi működés tapasztalatai (15 perc/szervezet)
13,30-14,30 óra	Ebédészünet
14,30-16,00 óra	A további 5 civil szervezet bemutatása (15 perc/szervezet)
16,15-19,15 óra	Beszélgető körök: minden civil szervezet kötetlen ismerkedő beszélgetést folytat a másik 9 szervezettel. Cél, hogy mindenki mindenkivel beszélgessen.
19,30-21 óra	Vacsora

Február 1. Téma: A civil szervezetek szerepe és lehetőségei települési és térségi szinteken

7,30 órától	Reggeli
9-10,30 óra	Kerekasztal beszélgetés I. – Gondolatébresztők: 1. Mire juthatnak együtt a civilek az önkormányzatokkal? Fellinger Károlyné körjegyző, a Tamási Civil Kerekasztal vezetője 2. Miben lehetnek eredményesek a civilek települési szinten? Balogh Anikó Teleházvezető (Alsómocsolád)
10.30-10.45 óra	Kávészünet
10.45-12.15 óra	Kerekasztal beszélgetés II. 1. Milyen lehetőségek vannak a kistérségi együttműködésekben? Halmai Gáborné LEADER Akciócsoport helyettes vezető 2. Miben segít a CISZOK? Fűri Ildikó, a Baranya Megyei Civil Szolgáltató Központ vezetője
12.30-13.30 óra	Ebédészünet
13.30-14.00 óra	A Reneszánsz Élménybirtok megtekintése
14.00-15.30 óra	Kerekasztal beszélgetés III. 1. Hogyan gazdálkodjunk eredményesen? Győrffy Gyula IFU Civil Számadó Szolgálat vezetője 2. Miért jó civil közösségben dolgozni? Fekete Katalin projektvezető, ABK Közös Ügyeink
15.30-16.00 óra	Tapasztalatok összegzése, zárás

A projekt zárókonferenciájának programja

9.30-tól	Érkezés, regisztráció
10.00	Köszöntő – Dicső László polgármester Bódog Antal egyesületi elnök
10.15	A Közös Ügyeink projekt bemutatása – Fekete Katalin projektvezető
10.30	A helyi demokrácia – Dr. Pallai Katalin szakértő
11.00	A civil szervezetek szerepe a térségfejlesztésben – Váradi Monika szociológus, MTA RKK
11.30	Közösség és részvétel – Vercseg Ilona tiszteletbeli elnök Közösségfejlesztők Egyesülete, ELTE oktató
12.00-13.00	Ebédészünet
13.00	Tapasztalatok megosztása – a projekt résztvevőinek hozzászólásai
14.15-14.30	Kávészünet
14.30	Élmények megosztása – Pécsi Playback Színház
16.00	Összefoglaló, zárszó – Pálvölgyi Péter DemNet

Közérzetfelmérés

2009 november – kutatási eredmények

Azzal a szándékkal adom közre a Szekszárdi Mentálhigiénés Műhely szakemberei által elvégzett kutatás kivonatát, hogy érzékelhető legyen, milyen környezetben kezdtük el a közösségi tervezést a projektben eltelt egy év után. A kutatási jelentést Holdházy Erika öntötte végső formába. Az eredmények közlésében a települések nevének említése nélkül, a felismerhetőségre vonatkozó részek elhagyásával, a legfőbb jellemzők megosztására törekedtem.

1. Település: Érdekes eredményt hozott az utolsó kérdés kapcsán felmért cselekvési aktivitás. A lekérdezettek közül senki sem válaszolt úgy, hogy aktívan részt venne a problémák kezelésében, annak ellenére, hogy az előző kérdésnél nem egy olyan téma merült fel, ami több mint 60 százalékos elégedetlenséget jelzett. A nagymértékű cselekvési passzivitás helyi okainak feltérképezése jelen kutatásnak nem volt célja, a jelenség azonban összecegenget egyrészt azon magyarországi tendenciával, mi szerint az egyén nem szívesen szól bele közügyekbe. Ez egyrészt következhet az egyéni kompetenciák hiányából, vagy azok feltételezéséből, továbbá abból a jelen társadalomra maradt mentalitásból, ami az állampolgárt gyerekként, saját- és közössége dolgaiba beleszólni nem képes tagként aposztrofálja. A 100%-os cselekvési passzivitás további okai közt a közvetlen környezettel való összehasonlítás által okozott feszültséget, frusztrációt is valószínűsíthetjük. Az emberek többsége nagyon kedves, készséges, nyitott, barátságos volt, de nagyon zárkózottan, maguknak élnek, nem a közösségért. Ez szépen elválík a kérdőív statikus és dinamikus szempontok szerint összeállított kérdéseinél.

Kezdeményezni a falu ügyeiért senki sem hajlandó, az ötleteiket sem tudják, hogy hol lehetne előadni. Szinte minden problémára az önkormányzattól várnak lépéseket, tenni nem hajlandóak annak ellenére sem, hogy az említett problémákat a helyi közösség túlnyomó többsége érzékeli.

Az önkormányzattól való feltétlen segítségvárás értékelhetjük egyrészt történelmi hagyatékként, de a környező települések aktívabb önkormányzataival való összehasonlítás eredményeként is (relatív depriváció).

2. Település: A megkérdezettek túlnyomó többsége elégedett a falu vezetésével, a polgármesterrel, akit a többség maguk közül valónak tart. A mintába kerültek 10 %-a azonban úgy érzi, hogy a településen klikkesedés és kivételezés van. Véleményük szerint van egy belső kör, amelybe akik beletartoznak több támogatást, segítséget kapnak az önkormányzattól.

A különleges, szép természeti környezet, a csend, a nyugalom, mely e település jellemzője, ami különösen fontos mindenki számára. A munkanélküliség hasonló méretű, mint más aprófalvas térségekben, de ennek ellenére a több-

ség véleménye az, hogy aki akar, tud dolgozni. Többen a közbiztonság romlásáról nyilatkoztak.

A megkérdezettek 37%-a elégedetlen a fiatalok helyzetével, akik munkalehetőség és jobb létfeltételek reményében nagyobb városokba vándorolnak. Mivel a településen sem iskola, sem óvoda nem működik, ezért a még itt lakó ifjúság is máshova ingázva éli meg a szemléletét meghatározó éveit, melynek következménye lehet, hogy kötődései is más településen alakulnak ki. Többen jelezték az igényt a közösségi tér létrehozására az ifjú generáció számára. A megkérdezettek 66%-a változtatna a közlekedési viszonyokon, azon belül a bekötőutak állapotán.

3. Település: A településen az egészséges, hagyományos magyar falusi mentalitás még fellelhető, de önmagától már csak akadozva működik. A falu szerkezete is megváltozott, a közösség fele gépkocsival jár, ők máshol, olcsóbb helyeken vásárolnak. A lakosság deprivált, kevésbé tehetős része sérelmezi ezt az egyenlőtlenségi helyzetet. A válaszokból kitűnik, hogy a megváltozott viszonyokkal a település vezetése nem tud mit kezdeni. Mutatja ezt, hogy a megkérdezettek legnagyobb arányban (20,8%) az önkormányzaton, annak összetételén, vagy működésén változtatnának. Sok embernél a kiégettség, a fásultság, a bénultság jelei mutatkoznak. A faluban nincsenek meg azok az intézmények, amelyek segíthetnék az egészségesebb szemlélet formálását. A válaszadók többsége szerint jelen van irigység, kétszínűség, rosszakarat, ugyanakkor szenvednek ettől, és szeretnék változtatni rajta, de nincs, aki élére álljon a folyamatoknak.

A fiatalok helyzete ellentmondásos, hiszen elmondásuk szerint tenni szeretnének településükért, szeretnek itt élni, és szeretnék megmenteni a falut, ha hagyják nekik. Több esetben verbalizálódott a vélemény, miszerint azt érzik, a felnőttek szándékosan nem hagyják őket érvényesülni.

Senki nem vár költséges, nagy változtatásokat, de azt igen, hogy megcsilanjon a remény, és elkezdődjön valami. Ehhez – úgy érzik – szükség lenne a vezetőség (önkormányzat) cseréjére, megújítására. Többen kifejtették, hogy szívesen részt vennének különböző közösségi megmozdulásokban, ugyanakkor többször is hangot adtak a közösségen belül, a faluban tapasztalható érdektelenségnek.

Mindent összevetve a település helyzete a nehézségek ellenére reményt keltő, de ahhoz, hogy a falu megtartó ereje és eltartó képessége növekedjen, valóban nagyarányú, alapvető változások szükségesek. Alsómocsolád jó példa számukra, de többen kicsit hitetlenkedve, irigykedve nézik. Szeretnék is az újat, ugyanakkor félnék is tőle, hogy nehogy túl gyors, vagy túl nagy legyen a változás.

4. Település: Az interjúalanyok 90 %-a elégedetlen az önkormányzati döntésekkel, de falugyűlésre, közmeghallgatásra, fórumokra nem megy el, nincs jelen. Azt mondják, nincs haszna. A polgármestert személy szerint nem bírálják, de nem is dicsérték. A falubusz nem mindig megbízható, közlekedésében nem mindig számíthatnak a szolgáltatásra. A válaszokból kitűnik, hogy kivételzés jellemző a "bennfentesek" javára: aki közel van a tűzhöz, az melegszik. Az elégedetlenségi mutatók egyértelműen jelzik, hogy munkalehetőség nincs, rossz a közlekedés, az orvosi rendelőbe időpontra lehet csak bejutni. Az orvos csak a felnőtt betegeket tudja ellátni, mert nem gyerekgyógyász. A védőnő is ritkán jár a faluban. Iskola, óvoda nincs, a bejárás nehézkes.

Pozitív kezdeményezések azért vannak, tervezik, hogy újraindítják a mezőgazdaságot, telkek-, kertek művelését. Helyi piacot terveznek, hogy ne kelljen hipermarketbe menni.

A diákok elégedetlenek a szórakozási lehetőségek korlátozottságával. Az új kezdeményezésekkel kapcsolatban megoszlanak a vélemények: még nem fogták föl azok jelentőségét. Az megkérdezettek szerint ellentétek vannak a falu végén lakók a szűkebb vezetőség között.

Többen sérelmezték a kapcsolatok beszűkülését, az informális- és formális kapcsolatteremtési lehetőségek korlátait. Munkanélküliségre, válás után ismerkedési nehézségre, lakhatási problémákra panaszkodtak a legtöbben. Külföldi munkára többen gondolnak, vagy várják, hogy tavasszal talán könnyebb lesz.

5. Település: Az emberek nagyon szegények. Vannak olyan utcák, ahol a házak nagy része elhanyagolt, sok a felújításra váró épület, de nagyon nehéz a megélhetésük. A közterületek szemetesek, piszkosak. Nem láttunk olyan házat, ahol művelnék a kertet, és mindössze 1 helyen foglalkoznak állattartással. A porták rendezetlenek, nincsenek melléképületek, járda, árok, nincsenek padok, fák.

A játszótér nagyon sivár, nem is használják a gyerekek. Elmondásuk szerint sok a romboló ember, sok az alkoholista. A fiatalok közül is többen fogyasztanak kábítószer, féltik a kisebb gyerekeket, nem engedik őket sötétedés után az utcára. A lakosság nagy része igen pesszimista, szinte depressziós, belenyugodtak a semmittevésbe, nem kívánnak közösségbe menni, változtatni saját életükön. A nők egy kicsit pozitívabban látják az életet, mint a férfiak. Sok esetben a napi étkezések is veszélybe kerülnek, ennivalóra már nem marad pénz. Van olyan család, ahol a krumplit is luxusnak tartják, húst csak nagyon ritkán esznek.

A válaszokból kitűnik, hogy az itt élők igénye inkább a mindennapi élet nagyon alapvető elemeire vonatkozik, pl. közbiztonság, egymás megbecsülése, munkahely, kulturált környezet, állattartás, földművelés, jobb megélhetés.

A megkérdezettek 18%-a válaszolt úgy, hogy nincs olyan, amivel elégedett lenne, még a saját családjában sem. A többség az intézmények működésével kimagaslóan elégedett.

Alapvetően azért vannak építő jellegű gondolatok: templomtér kialakítása, mint központi hely, turizmus fejlesztése, környezet tisztaságára jobban ügyelne, védené, a gyerekek számára mindent szeretnének. A változtatás reményét az utókorban látják, a gyerekeket szeretnék megváltoztatni, olyan példákat eléjük állítani, „hogyan lássák a szépet, a jobbat”. Nem túl meggyőzően, de minden családban szeretnének segíteni, és tenni is. Legtöbbször a fizikai társadalmi munkát ajánlották fel. Aki foglalkozik valamivel, pl. állattartás, átadná tudását, tapasztalatát. A közösségi összefogást igénylik, nagyon alacsony szinten tudják elképzelni, főleg az apró és óvodáskorú gyerekeken keresztül igénylik a programokat, ebben látják a reményt.

Esetleírások

Fekete Katalin: Közmeghallgatás – esetleírás

Egy 500 fő alatti kistelepülésen az állampolgári részvétel erősítését célzó program keretében a település lakói egy több lépésből álló felkészítő szakaszt követően, közösségi stratégia-tervezési folyamat keretében elkészítették a falu jövőképét és fejlesztési tervét. Mivel a program célja az állampolgárok és képviselő-testületek közötti kapcsolat és együttműködés fejlesztése is, a lakossági elképzeléseket közmeghallgatás keretében tervezték bemutatni, összegyűjteni egyrészt a település képviselőivel, másrészt pedig a közösségi tervezési folyamatban addig nem részt vevő polgárokkal. Ennek érdekében a polgármester közmeghallgatással egybekötött falufórumot hívott össze, amelynek egyetlen napirendje a település fejlesztési tervének kidolgozása volt.

A közmeghallgatásra a kistelepülés 60 lakója ment el, helyet foglaltak a nézőtárszerűen berendezett teremben. Gyanakvással töltötte el őket, hogy szemben mindössze egy kisasztal volt négy székkal, amelyen a polgármester, a településen már több mint másfél éve dolgozó közösségfejlesztő és két, a programban közreműködő facilitátor (a csoportmunka folyamatát segítő szakember) foglalt helyet. Négy képviselő a széksorokban ült, ők a már másfél éve tartó közösségi tervező folyamat aktív részesei voltak. Az alpolgármester nem ült be a csoportba, megállt a széksorok mellett. A polgármester köszöntötte a falu lakóit, ismertette a napirendet, majd átadta a szót a közösségfejlesztőnek, egyben felkérte a közmeghallgatás levezetésére. Ő miután ismertette a levezetés módszerét, bemutatta a felkért csoportvezetőket. Eközben már morajlás hallatszott a széksorokból, majd amikor a facilitátorok kér-

ték a résztvevőket a terem átrendezésére és az első gyakorlathoz, mintegy 20 ember (köztük az alpolgármester is) elhagyta a termet, mondván: ők nem ezért jöttek ide, hanem azért, hogy a problémáikat elmondják: a közmeghallgatásnak ez a rendje – hangoztatták felháborodva.

A munka elkezdődött: a bevezető-felhangoló szakasz után 5-6 fős csoportokban foglalkoztak a falu problémáit megoldó fejlesztési javaslatok kidolgozásával. Rövid idő múlva visszajöttek azok, akik elmentek sérelmezve, hogy ez nem közmeghallgatás, követelve, hogy legyen minden úgy, ahogyan régen volt. A szakemberek és a csoport tagjai kitartottak az álláspontjuk mellett, kérve őket, hogy csatlakozzanak a kiscsoportok munkájához, tervezzenek megoldásokat a problémáik megszüntetésére. Volt, aki élt a lehetőséggel, de olyan ember is volt, aki nem tudott alkalmazkodni az új helyzethez és sértődötten távozott. A munka befejeztével volt olyan helyi lakos, aki elmondta: először ő is kiment, de amikor látta, hogy panaszkodás helyett a problémák megoldására irányuló elképzeléseken dolgoznak a csoportok, tett egy próbát és bent maradt, amit nem bánt meg, sőt értelmes munkában vett részt. A negyven résztvevő szerint sokkal többet ért panaszkodás helyett a megoldáson dolgozni.

Egy másik, 800 fős településen külső szakértőt keresett meg egy újonnan megválasztott polgármester azzal, hogy a kampányában ígéretet tett az emberek bevonására az őket érintő döntésekbe. Mivel nem tudta, hogyan fogjon hozzá, segítséget kért. A szakértő javasolta, hogy a szokásos éves beszámoló tárgyában összehívott közmeghallgatáson kezdjék meg a munkát: töltsön a polgármester fél órát a beszámolóval, majd adja át a szót neki. Amikor a külső szakértő (aki nem ismerte a helyi lakosságot) átvette a szót, megkérte az embereket, hogy keressenek közösen választ arra a kérdésre, hogy mitől lenne jobb a településen élni. A jelenlévőket csoportokra osztotta, akik jó hangulatú munkájuk során nagyon sok jó ötlettel járultak hozzá a közösségi tervezés megalapozásához. Mintegy fél óra alatt 50 kisebb-nagyobb problémát feltáró, megoldó javaslat született.

A közmeghallgatás végén nagyon örültek az emberek, hogy kíváncsiak voltak a véleményükre, jól érezhették magukat és kérték, hogy máskor is találkozzanak. Egy képviselő elmondta: nagyon félt attól, hogy csoportalakítás helyett felállnak az emberek és hazamennek, de nagyon örül, hogy nem így történt. Mivel mindenki sajnálta, hogy „csak” 60 fő volt jelen, a szakértő (aki a csoportmunkát vezette) felajánlotta, hogy minden háztartásba eljuttat egy kérdőívet, hogy legyen mindenkinek lehetősége hozzáadni javaslatait a közös munkához.

Fekete Katalin: Közösségi tervezés

Egy 2000 lakosú településen magánalapítványt hoztak létre a helyi értékek, emlékek feltárásáért és a település jövőjéért.

Az alapítvány kuratóriuma 11 tagú volt, egyikük egy konferencián találkozott egy szakemberrel, aki egy másik településen lezajlott közösségi tervezési folyamatról tartott előadást. A kurátor eldöntötte, hogy erre nekik is szükségük van, majd egy megfelelő pályázati kiírással kereste meg a fejlesztőt, így nyertek forrást a 8 hónapig tartó folyamat lebonyolítására.

A program kezdeményezője az alapítvány volt, stábját 4 kurátor, a teleház és a helyi tévé munkatársai alkották. Problémájuk az volt, hogy a helyi döntéshozók nem, vagy csak nehezen, sok küzdelem árán adtak helyt szándékaiknak: teleház, kulturális szolgáltatások, közösségi tevékenységek, helyi kábel-tévé, kulturális örökség feltárása, elhelyezése, települési nagyrendezvények fejlesztése. A korosztályban vegyes összetételű, mintegy 6 fős helyi csapat és a helyi döntéshozók (élükön a polgármesterrel) elképzelései között mély szakadék húzódott. A harcok azonban nem jelentek meg kibékíthetetlen személyes konfliktusokban vezetői szinten.

A fejlesztési folyamat a polgármester felkeresésével kezdődött, aki nem látta meg a lehetőséget a részvételi folyamatban, nem vált elkötelezetté, de nem is akadályozta a munkát. Többszöri találkozást, személyes részvételt követően is mindössze annyit vállalt, amennyi feltétlenül szükséges volt, és mindenki érezte, hogy nem szívügye a közös tervező munka, nem partner a részvételi demokrácia fejlesztésében.

A folyamat ezt követően 12 helyi, különböző iskolai végzettségű, korú és nemű, a célokkal azonosulni tudó lakos képzésével kezdődött meg: 40 órában facilitálást tanultak, közben megkezdődött a település lakóinak bevonása. A helyi szervező csoport (akik facilitátorokká is váltak), kiegészülve az alapítvány kuratóriumának további 3 tagjával, kidolgozta a program alapvető kommunikációs elemeit: név, logo, mottó, időszakos hírlevél és megkezdődött a lakosság tájékoztatása, bevonása.

A következő három hónapban hetente két alkalommal (kedden és csütörtökön) különböző célcsoportokat hívtak meg probléma-feltáró beszélgetésekre. Az alkalmanként kétórás beszélgetések célja kettős volt: 1. Az emberek felkészítése a közösségi együttlét kultúrájára; 2. Válaszok gyűjtése arra a kérdésre, hogy mitől lenne jobb a településen élni? A találkozó célcsoportjai a pedagógusok, a vállalkozók, a képviselők és hivatali dolgozók, az üdülőtulajdonosok, a legnagyobb mezőgazdasági cég dolgozói, az elszármazottak, a fiatalok, a civil szervezetek, a nyugdíjasok, a munkanélküliek, a kismamák, és az inaktívak (nem dolgozók, ám ellátásban nem részesülők) voltak és két alkalommal olyanok, akik egyik célcsoportba sem tartoztak. A találkozókon össze-

sen 672 probléma gyűlt össze, amelyeket a helyi szervezőcsoport elemzett és csoportosított.

Az eredményt hírlevélben tudatták a falu lakóival, egyúttal meghívták őket a települési jövőkép- és programtervező hétvégére. Péntek délutántól vasárnap délutánig 60-120 fő dolgozott együtt. Pénteken 120 fő, 10 fős csoportokban 12 települési jövőképet tervezett. A munkában részt vett a polgármester is, a helyi képviselők és a hivatal dolgozói azonban részlegesen, vagy egyáltalán nem voltak jelen. Többségükben nem kapcsolódtak be a folyamatba, passzív ellenállásukból azt érezték a helyi szervezők, hogy támadásnak élik meg a programot.

A hétvége következő két napjában fejlesztési célokat és prioritásokat határoztak meg a falu lakói és 5 elszármazott, valamint néhány üdülőtulajdonos. Összesen 8 területen: településkép, idegenforgalom, kultúra, közösségi élet, oktatás, sport, örökségvédelem, munkahelyteremtés dolgoztak ki 64 fejlesztési programot, projektet, akciót. Vasárnapra az egyes fejlesztési területeknek gazdája is lett: összesen 6 terület talált vezetőre, akik bevont társaikkal együtt a következő két hónapban projekttervezési és pályázatírási tréningen vettek részt.

A program a választás évében, júniusban ért véget külső szakmai tanácsadói szinten. A program aktivistái, résztvevői közül többen indultak az őszi helyhatósági választásokon, mindegyiküket megválasztották. Elérték a kétharmados többséget, ezzel feladatellátási szerződést tudtak kötni az alapítvánnyal a közművelődési és könyvtári alapfeladatok biztosítására. A polgármestert lecserélték. Az új polgármester azóta is együttműködik a változást, fejlődést akarók csapatával, köztük az alapítvánnyal. Mára a kitűzött célok többsége megvalósult, a település sikeres helyi televíziót, teleházat, országos és nemzetközi rendezvényeket valósít meg.

Közmeghallgatás, 2010. június 7. Alsómocsolád

Mit?	Kivel?	Mikor?
Mázsaház felújítása	Önkormányzat	2011
Virágos porták (buzdítás: díjjal)	ASE	Folyamatos
Önkéntes napok/takarítás	Falu lakossága	Rendszeresen
III. SZABADIDŐ, SPORT		
Off Road verseny	Sportkör	2010-ben
Kerékpár túra	Lakossági bevonással	Minden év tavasza, vagy ősz eleje
Kenu verseny a tavon	Lakosság - ASE	2010 nyara
Focicsapat alakítása	ASE – Ginzer Jani	2010 ősze
Autós ügyességi verseny	ASE	2011 tavasza
Sport nap	ASE, DAGYIÖK, Civilek	2010
Gyalogtúrák	ASE + Civilek	2010
Jóga	Lakosság	Folyamatos
Idősek játszótere	Önkormányzat	2010
Fitness	Önkormányzat	2010
Bakancsos csapat	Civilek	2010
IV. TURISZTIKAI VONZERŐ		
Komplex programkínálat bővítése (Turizmus – öko, bakancsos, biciklis, gyalogos)	7 Patakgyöngye Natúr-park	2012
Kerékpár út, sétáló utak kialakítása	Önkormányzat, pályázat	2011
Tutaj	Alsómocsoládi Községfejlesztő és Szolgáltató Kht.	2011
InfoPont Kialakítása (állomás: Mocsolád Megálló)	Önkormányzat, MÁV, önkéntesek, civilek	2012
Pihenőhelyek kialakítása (temető, Faluház felé vezető út)	Önkormányzat, Fafaragó tábor	2011 nyara
Helyi értékek leltározása, bemutatása	Civil összefogás	2010 júliusa
Turista útvonal, kilátó megépítése	Önkormányzat	2012 decembere
Csónakázó tó kialakítása	Alsómocsoládi Községfejlesztő és Szolgáltató Kht.	2010 augusztusa
Óshonos állattartás	Pandúrné	2010 tavasza
Kemencés kenyér sütése	Falusi asszonyok	2011 nyara
Kerékpár út Bikal felé	Önkormányzat, Puchner Kastély	2015 tavasza
Mocsoládi napok rendezvény, elszármazottak napja(i)	Baráti Kör	2012 nyara
Falumúzeum	Önkormányzat, Baráti Kör	2011
Lovarda, állatsimogató	Önkormányzat, környékbeli állattartók	2012

Közmeghallgatás, 2010. június 7. Alsómocsolád		
Mit?	Kivel?	Mikor?
Szakácskönyv (mocsoládi ételek, sütemények)	Önkormányzat, lakosok, idősek	2011
Falubejárás, Civil „Sziget”	Önkormányzat, civilek	2011
Kilátó	Önkormányzat	2010
Fürdő komplexum (helyi melegvíz)	Vállalkozások, pályázat, Önkormányzat	2014
Rétes fesztivál	Lakosság	Folyamatos
V. EGÉSZSÉGES, KÖRNYEZETTUDATOS ÉLETMÓD, KÖRNYEZETVÉDELEM		
A gyerekek környezettudatos magatartásra nevelése	Óvoda, Iskola, DAGYIÖK, Teleház	Folyamatosan az év második felétől – szeptember
Egészségterv (átfogó)	Teleház	Folyamatosan
Előadások (egészséges életmóddal kapcsolatban)	Lakosság, Önkormányzat szervezésében	Folyamatos
Lakosság növelése	Fiatalok, betelepülők	Folyamatos
Komposztáló „sziget”	Önkormányzat, Idősek otthona, Falugazda Szociális Szövetkezet	Augusztustól
Lakossági komposztáló ládák	Civilek	2011. március
Napkollektor, biomassza kazán	Idősek otthona	2011 tavasz
Hulladékgyűjtő sziget bővítése	Önkormányzat	2011
Szelektív hulladékgyűjtés/házanként	Falu lakossága/önkormányzat	2010
Kiadványok – Hogyan éljünk környezettudatosan	Önkormányzat	2011
Lakossági hőszigetelési program	Önkormányzat	2011 nyara
Egészségnap (képzés, beszélgetés)	ASE, DAGYIÖK, Önkormányzat	2010
Egészség Klub	Képzett, szakirányú vezető	2011
Falusi mozgás programok	Lakosság, Önkormányzat	2011 tavasza
Korcsoporra szabott sport, mozgás	Önkormányzat, civilek, lakosság	2010
VI. Gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés		
Rekreációs Központ	Szakember, helyi munkaerő	Következő 20 évben
Csomagoló üzem (Sorsfordítóra építve)	Lakossággal (hozzáértő szakemberekkel)	2011
Bio étel ellátás (zöldség, gyümölcs, hús)	Szociális Szövetkezet, lakosság	2015 tavasza
Befektetők vonzása, befektetési stratégia készítése	Önkormányzat	2011 tavasza
Ipari park kialakítása	Önkormányzat	2011 tavasza
Szociális gazdaság fejlesztése	Önkormányzat	2011 tavasza
Kapcsolattartás meglévő vállalkozásokkal	Önkormányzat	2011 tavasza
Helyi piac – zöldségek árusítása, komplett	Szociális Szövetkezet, Önkormányzat, lakosság, civilek	2014 tavasz

Közmeghallgatás, 2010. június 7. Alsómocsolád		
Mit?	Kivel?	Mikor?
Képzés a helyi munkaerő piacra (kertész, zöldség-növénytermesztő, állattenyésztő)	Külső képző	2011 tavasza
Készség-, képességfejlesztő programok	Önkormányzat	2011
Tanácsadás	Teleház	2010
Reintegráció/munka – képzések	Önkormányzat	2011
Munkának megfelelő védőruha biztosítása	Önkormányzat, munkáltatók	Folyamatos

Közmeghallgatás Gerényes, 2010. 06. 14.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
I. KULTÚRA és KÖZÖSSÉG		
Táncsoport (néptánc, aerobik)	–*	–
Természetjárás, túrázás	–	–
Sport (foci, kugli, tenisz)	–	–
Közbiztonság erősítése (lopások, betörések ellen)	–	–
Klubok létesítése (Nyugdíjasok, Ifjúsági)	–	–
Szent Iván éj, falunap, idősek napja, Szüreti bál, Tökfesztyívál, Mikulás, Karácsony, Adventi készülődés, Karácsonyi látogatás	EGE	Még az idei évben
Békésebb egymás mellett élés	Több beszélgetés egymással, Fórumok	Folyamatosan
A falu jövőképeének megálmodása	Falu lakóival	Folyamatosan
II. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD		
Mozgás	Falu lakóival	Folyamatosan
Sport	EGE, Szakemberekkel	Folyamatosan
Étrend változtatás	EGE, Szakemberekkel	Folyamatosan
Ismeretterjesztő előadások	Előadók	Folyamatosan
Rendszeres szűrővizsgálatok	Szakorvos	Folyamatosan
Cigaretta mellőzése 16 év alatt	Felnőttekkel	Folyamatosan
Higiénia	Lakók otthon	Mindig
Gyógynövények megismerése, alkalmazása	EGE: előadások, tanácsadás	Egy éven belül

- * A résztvevők nem töltötték ki ezt az oszlopot

Közmeghallgatás Gerényes, 2010. 06. 14.

Mit?	Kivel?	Mikor?
III. FALUKÉP		
Csatornázás/árok tisztítás (mederlapozás)	Lakók (önkormányzat)	–
Virágosítás	Mindenki a saját maga	Minél előbb
Játszótér	Önkormányzat, civil szervezet	–
Hirdető táblák helyreállítása	Polgármesteri hivatal	–
Homlokzat felújítások	Pályázat	2011-től
Padok kihelyezése (buszmegállóba is)	Polgármesteri hivatal	–
Több szemetes	Önkormányzat	–
Saját terület tisztán tartása akár felszólítás vagy büntetés árán	Saját maga mindenki, Önkormányzat	–
Járdák felújítása	Pályázat (önkormányzat, EGE)	–
Parkosítás, társadalmi munka	Falu lakóival, Önkormányzattal	Még az idei évben
Örökzöldek a főutcára (Kossuth)	Önkormányzat, lakók	–
Vízvezető árkok rendbe tétele	Pályázat, Önkormányzat	1 éven belül
Fűnyírás/Új fűkaszák vásárlása/nagyobb teljesítményű	Saját portáját mindenki, ne a közmunkásokra várjon	
IV. MUNKAHELY		
Szociális szövetkezet zöldségtermesztés	Szövetkezettel	Egész évben
Feldolgozó üzem, zöldség feldolgozás	Szövetkezettel	2011-ben
Falusi turizmus	Falu lakóival	2014-től
Kisebb vállalkozás	Vállalkozásokkal	2012-től
Szakképzés	Munkanélküliek	2011-től
Munkába járás megoldása (Dombóvárra Vásárosdombóig)	Önkormányzat	
Gyógynövénygyűjtés (Bodza, Kamilla, Hárs)	Szövetkezet, lakók	Folyamatosan
Helyi vállalkozók támogatása	Önkormányzati és lakossági megrendelések	–
Közmunka program tervezés	Önkormányzat	Azonnal
Elegendő eszköz (nagy teljesítményű gépek)	Önkormányzat	Azonnal

Falugyűlés Kisvaszar, 2010. június 4.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
I. KÖZÖSSÉG, KULTÚRA, MŰVELŐDÉS		
Kultúrház nyitva tartása több alkalommal	Lakosság, polgármester	idén
A falu népének többszöri összehívása	Polgármester	idén
Lakók toborzása, aktivizálása, ösztönzése	Lakók, polgármester, Testület	2011-2012
Falunap (fellépők: Nótár Méri, Junior, Fekete szemek, Dögös Robi, Stefanó)	Falu lakói	2010 augusztusa
Főzés (versenyszerűen, szabadtéri, díjakkal)	Falu lakói	2010 augusztusa
Kirándulás (gyerekeknek)	Falu lakói	2010 augusztusa
Egész napos gyereknap (sok ajándék, tűzijáték)	Falu lakói	2010 augusztusa
Szépségverseny (gyerekeknek)	Falu lakói	2010 augusztusa
Trombita verseny	Gyerekek egymás közt	2010
Szüreti felvonulás	Lakók	2010 ősze
Tehetséggutató gyerekeknek	Gyerekek, felnőttekkel	2010
Ügyességi felmérés, oktatás gyerekeknek	Gyerekek, felnőttekkel	2010
Karácsonyi, nőnap műsorok	Gyerekek, szülők	2010
Varró szakkör, táncoktatás fiataloknak	Lakosság, polgármester	2010
II. ÉLETMÓD, EGÉSZSÉG		
Tüdőszűrés, rákszűrés, elsősegély oktatás	Polgármester, testület	Évente
Közös kirándulás az erdőben	Lakosok	Havonta
Futás, sétálás, biciklizés	Civil szervezet	Tavasszal, nyáron
Falubusz (mindenki tudjon Pécsre menni)	Minisztérium	2010
III. KÖRNYEZET, FALUKÉP		
Virágok, gyümölcsfák ültetése, megóvása	Lakosság összefogása	2010
A rongálások megakadályozása (Polgárőrség felélesztése)	Polgármester	2010
Utak (bicikli út kiépítése, templomtér)	Minisztérium, pályázat	2010
Lakások tatarozása (szebb házak)	Polgármester, közcéli munka	2010-2011
IV. SZABADIDŐ, SPORT		
Női foci	Férfiak	Nyáron
Erdőjárás, túra	Gyerekek, felnőttek	2010
Fitness klub (nőknek, férfiaknak)	Lakosok	2010
Foci Kupák (nős – nőtlen férfiak)	Falu lakói	2010 augusztusa
V. MUNKA		
Falusi turizmus (Vaszari szafari)	Falu lakóival	Ha lehet azonnal

Falugyűlés Kisvaszar, 2010. június 4.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
Munkahelyteremtés (kutyatáp üzem, közeli településeken)	Környező cégek	Azonnal
Több közcélú munka	Bárkivel	Azonnal
Mezőgazdaság, állattenyésztés	Falu, polgármester, testület	2011.
Szociális Szövetkezet	Lakók	2011-2012.

Falufórum Köblény, 2010. június 11.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
I. TELEPÜLÉSKÉP, ÚTHÁLÓZAT, TÖMEGKÖZLEKEDÉS		
Közterület folyamatos karbantartása, fejlesztése	Önkormányzat + civil szervezetek, lakosság	2010 ősztől
Újtelep út	Pályázat	2010 ősztől
Sportöltöző felújítása	Önkormányzat + civil önkéntes munka	A lehető legkorábban
Járdatakarítás télen	Lakosok	2010 téltől
Támfalak építése	Önkormányzat	Felmérést követően nyertes pályázat esetén
Új járdák építése és régiek felújítása	Önkormányzat + lakossági önkéntes munka	2011
Zúzalék a sportpálya felé, villanyoszlop	Önkormányzat	2012
Vonat menetrend és a falubusz összehangolása (járat biztosítása a diákoknak)	Önkormányzat	2010 ősztől
II. KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÁSOK, NÉPESSÉGMEGTARTÓ ERŐ, VONZERŐ NÖVELESE		
Nyugdíjasok segítése a házkörüli munkában	Önkormányzati közmunkások, szociális gondozók, Együtt a Falunkért Egyesület	Folyamatos
Magán bölcsőde létesítése	Magánszemélyek	
Falubusz célszerű használata (helyi közösségek, egyesület szállítása)	Önkormányzat	2010
Saját áram – megújuló energiaforrások	Magánszemélyek + Önkormányzat	2015
Rászorulóknak segély-szállítmányok	Egyház	Folyamatos
Közmunka	Önkormányzat	Folyamatos
Hólapátolás	Önkormányzat (közmunkások a rászorulóknak előtti takarításuk el a havat)	2010
III. Sport, szabadidő, egészséges életmód, kultúra		
Öltöző + villanyvilágítás + közvilágítás	Önkormányzat + Civilek	2012
Ifjúsági Klub	Önkormányzat + Civilek	2013

Falufórum Köblény, 2010. június 11.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
Szakkörök, kézműves foglalkozások gyerekeknek, fiataloknak	Civil szervezetek	2012
Rákmegelőzési program	Civilek	2011
Falubusszal kulturális programok vidéken	Önkormányzat + lakosok	2010
Szűrési vizsgálatok	Önkormányzat + Vöröskereszt + Rákellenes Liga	2010
Előadások a helyes táplálkozásról	Önkormányzat + lakosok	2010
Közeledési kultúra	KASE, rendőrség, civilek	2010
Szűrési vizsgálat (szem, vérnyomás, cukor)	Önkormányzat	Folyamatos

Falugyűlés Szaltnak, 2010. június 10.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
I. FALUKÉP, KÖRNYEZET		
Idős emberek portáinak rendbe vételéhez segítség	Segélyezettek, kozhasznúak bevonása, fiatalok	Havonta 1-1 idősnél, 2-3 nap
Szelektív hulladék gyűjtése	Lakosság	Minél előbb
Állomás felújítása, fejlesztése (védett váró), szabadidő park létesítése az állomás környékén	Önkormányzat, Civil szervezetek, Lakosság	2012
Pincesor rendbetétele, népszerűsítése	Lakosság, Önkormányzat	2012
II. SPORT, SZABADIDŐ		
Ili focicsapat utánpótlás szervezés, nevelés	Köblény, Bikal, Kárász, Magyaregregy – Egyesületek + önkormányzati támogatás	2010
„Wandern” túra (bakancsos, biciklis) útvonalak kialakítása, rendbehozása, túrák szervezése	Környező települések civil és önkormányzati szervezeteivel összefogva	2011
Kosárlabda, méta, sport napok	Környező településekkel összefogva civil szervezetek	2010
Játszóház, játszótér	Szaltnakért Egyesület, Faluszépitő Egyesület	2010-2011
Barátság nap szervezése	Civilek, települések lakói	2011
Teleház, telekuckó vezető megbízása, a működés biztosítása	Önkormányzat	2010
III. KULTÚRA, KÖZÖSSÉG, OKTATÁS		
Kézműves oktatás – kézművesház létesítése	Önkormányzat, helyi és a környező falvak kézművesei, egyesület(ek)	Minél előbb
Önálló helyiség a fiataloknak	Képviselő-testület és fiatalok	2010
Idősek napközbeni ellátása	Önkormányzat (kistérség)	2010

Falugyűlés Szalatnak, 2010. június 10.		
Mit?	Kivel?	Mikor?
Települési rendezvények szervezése, közművelődési szolgáltatás + feladatellátási szerződés	Testület, civil szervezet: Szalatnakért Egyesület	2011
IV. VEGYES		
Egészségprogramok, szűrések	Önkormányzat	2010
Szociális földprogram kiszélesítése	Önkormányzat	folyamatos
Polgárórség létrehozása	A falu lakói	2011
Faluőr (településőr) alkalmazása	Testület/munkaügyi központ	2011
Túraútvonalak létesítése	Civil szervezetek	2012
Falusi hírlevél (havi)	Polgármester	2011
Munkahely teremtés: Szociális Szövetkezet	Magánemberek + polgármester	2011
Párkapcsolati rehabilitációs központ + iskolaépületben	Önkormányzat, TÁMOP Iroda, szakemberek, szakmai szervezetek	2013-2015

Körjegyzőségi (térsegi) tervezés 2010. július 19.

Projektötletek, javaslatok, közös megvalósításra ajánlott ügyek

1. Helyi értékek leltározása,
2. Idősegi stratégia és cselekvési terv készítése,
3. Körjegyzőségi Hivatal működésével kapcsolatos kívánságlista, panaszfal (elégedettségmérés),
4. Terített asztal (falusi ételek) népszerűsítése,
5. Települések tisztán tartása,
6. Gyalogtúrák szervezése,
7. Csomagolóüzem létesítése (Sorsfordító-Sorsformáló programhoz kapcsolódva),
8. A „velünk élő (településeinkre költözött) külföldiek kultúrájának megismerése,
9. Települési-térsegi szakácskönyv,
10. Rétesfesztivál,
11. Ifjúságpolitikai koncepció és cselekvési terv,
12. Virágos porták-tiszta udvar rendes ház mozgalom,
13. Tökfesztivál – a „legtökösebb település” kiválasztása,
14. Közös szervezett szakképzés,
15. Közös gyereknap,
16. Kiadványok arról, hogyan élünk környezettudatosan,
17. Bio-étel ellátás,

18. Szelektív hulladékgyűjtés (környezetvédelem a mindennapokban),
19. Múltidéző beszélgetések,
20. Helyi piac-piacok létrehozása (zöldség, hús, feldolgozott áru),
21. Vasútállomások rendbetétele (esőbeálló Köblény-Szalatnak),
22. A közösség erejének mérése,
23. Együttműködési munka,
24. Falusi kulturális seregszemle,
25. Csónakázó tó kialakítása,
26. Rekreatív központ,
27. Olvasótábor,
28. Erdei iskola településenként,
29. Falubejárások kölcsönösen,
30. Civil sziget,
31. Önkéntes munka jutalma a „legaktívabb-díj létrehozása”
32. Kerékpártúra, falusi „mozgásprogramok”, táncoktatás szervezése,
33. „Egy irányba húzni” szemléletformáló programok,
34. Idős emberek portáinak rendbetételéhez segítség,
35. Közös körjegyzőségi ünnepek évente,
36. Szent Iván éj,
37. Diákok felkészítése az életre,
38. Falvak közötti vetélkedők más-más település szervezésében,
39. Adventi közös készülődések, karácsonyi látogatások,
40. Vonat és falubusz összehangolása (leginkább Köblény-Szalatnak),
41. Egészségprogramok, szűrések,
42. Ifjúsági klub,
43. Kézműves oktatások,
44. Szemétszedés, illegális hulladék lerakóhelyek felszámolása,
45. Családi nap,
46. Lakosság növelése.

Együtt a Közös Úton — egy helyi újság hiteles története

Fellinger Károlyné körjegyző írása

A projekt elsődleges, írásos kommunikációs eszköze a Közös Ügyeinkkel egy időben induló, a célcsoportot teljes egészében lefedő körjegyzőség havilap volt. Nagy lehetőség volt ez a folyamatos kapcsolattartásra, örömmel vállaltuk az együttműködést: míg a nyomdai előállítás költségeit a körjegyzőségi költségvetésből fedezték, a szerkesztését önkéntes munkában végezte a projektvezető és a koordinátor. Az első évben ez a teljes szervezést is magában foglalta, a második évtől a hivatal segítséget adott Zolnai Tünde személyében, aki egy év alatt fokozatosan átvette a szerkesztéssel kapcsolatos feladatok egy részét. Az újság helyi tudósítói a projekt résztvevőiből kerültek ki, így hatványozódott a befektetett energia, multiplikálódott a hatás.

Az információ a mai világunkban életünk igen fontos része. Vallják sokan: hatalom. Ez az én értelmezésemben azt jelenti, aki előbb és több információhoz jut, előnyösebb helyzetben van embertársaihoz, környezetéhez képest.

A számunkra fontos információkat ma már nagyon sok helyről csipegethetjük össze: internet, rádió, televízió, újságok, szomszédasszony, szórólapok, stb. Ebben a bőséges választékban — úgy gondolom — különleges jelentősége és helye van a helyi lapoknak. Örülünk, ha egy-egy ismerős arcot, netán családtagjainkat látjuk viszont az újságban, vagy olyan esemény fotóját, leírását, amelynek mi magunk is részesei voltunk.

Részben ezektől a gondolatoktól vezérelve indult útjára 2008 őszén, októberben a Közös Út című körjegyzőségi havilap. A másik nyomós okot a Corvinus Egyetem diákjainak felmérése szolgáltatta. Az öt település lakosságának véleményét összefoglaló tanulmányuk azt mutatta, szükség van a térségben egy információt nyújtó, adó, egymásról is hírt hozó kiadványra.

Az ötletgazda Dicső László polgármester, és végül is a lap tervezését, beindítását, a munka dandárját felvállaló a projektvezető, Fekete Katalin volt. A felelős kiadói megbízást körjegyzőként én magam igen nagy örömmel vettem, hiszen korábbi állomáshelyeimen, Regölyben és Nagykönyiban is „csináltunk” újságot a lakosság örömeire és megelégedésére. Arról nem is beszélve, hogy lakóhelyemen, Tamási helyi újságjában, a Tamási Tájban vagy az évente megjelenő Tamási Kalendáriumban is szívesen írogatok.

Az első szerkesztőbizottsági ülés 2008 szeptemberében volt. Meglehetősen szép számban ültük körül az emeleti tanácskozó körasztalát Mocsoládon. Minden települést 1-1 fő képviselt. Fekete Katalin ismertette elképzeléseit az újság szerkezetére vonatkozóan. Ötletesnek, jónak találtuk, és persze fenntartás nélkül elfogadtuk, hiszen hozzá nem értvén, jobb ötletünk nem volt.

Mindenki megkapta, vállalta a személyre szóló feladatot. A projektvezető széleskörű kapcsolatai révén megszervezte a nyomtatást is Szekszárdon.

Közben a Körjegyzőségen elindítottuk az Országos Széchenyi Könyvtárnál a lap hivatalossá tételét, a nyilvántartásba vételt, ami sikeres volt. Fekete Katalin időközben a költségek csökkentésére alkalmas pályázatot is talált. Elkészítette a pályázatot, a Körjegyzőségen felszereltük a szükséges mellékletekkel és útjára bocsátottuk. Az eredmény: 2009. évre 400 000 forintot nyertünk a Nemzeti Kulturális Alaptól.

Közben a munka egyre gördülékenyebben folyt. Minden hónap 10-éig érkeztek a szerkesztőségi e-mail címre a legfrissebb hírek minden településről, az aktuális információk, vagy a képes beszámolók egy-egy jelentős eseményről. Minden szerkesztő-bizottsági összejövetelen először összeállítottuk a havi újságot, majd megterveztük a következő havit. Nem volt mindez egyszerű feladat, számba kellett venni egy hónapra előre a történéseket, eseményeket, a fontos információkat és persze figyelemmel lenni arra is, hogy valamennyi településről szóljon hír, ha lehet, azonos súllyal szerepeljenek a lapban. Az sem volt utolsó szempont, hogy a lap hasábjai is megteljenek.

Természetesen nem ment minden simán és egyszerűen. Olyan időszak is volt, amikor „elfogytunk” a szerkesztő-bizottsági ülésről. Ebben semmi furcsaság nincs, hiszen valamennyi tudósító a napi munkája, családi és egyéb teendői mellett, térítésmentesen végezte az újságírást. Gyakran kellett találgatónak is lennünk, hogy időben eljussanak az újságok valamennyi településre, az időjárás viszontagságai ellenére is. Minden településen megszerveztük a kézbesítő hálózatot is ahhoz, hogy azonos időben és gyorsan megkapják az újságot a települések lakói.

A munkában sokat segített és emelte is az újság színvonalát a projektvezető által „kitalált” és véghezvitt újságíró tanfolyam. Kapcsolatai révén neves újságíró oktatókat hozott Alsómocsoládra, akik szombatonként bevezették az érdeklődőket az újságírás rejtelseibe. A végén a kitartóak — meghitt kis házi ünnepség keretében — megkapták a „Helyi Tudósító” igazolványt. A 2009-es esztendőt egy évértékelő, Karácsony előtti összejövetellel zártuk.

Jóleső érzés volt megtapasztalni, hogy pályázat nélkül is, 2010. évben is minden hónapban elkészült és eljutott hozzánk ez a számunkra nagyon kedves lap. Jómagam is, mint anya a gyermekét dédelgettem, hiszen amíg tehettem, bábáskodtam felette. Ma már minden hónap 20-a táján nap mint nap izgalommal nyitom fel a postaládám fedelét és várom, hogy megérkezzen és hozzon minél több új és hasznos információt.

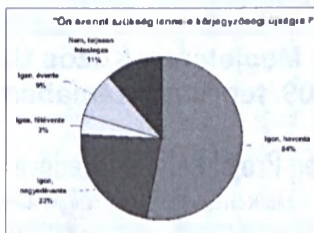
KÖZÖS ÚT

2008. OKTÓBER

ALSÓMOCOLÁD, GERÉNYES, KISVASZAR, KÖBLÉNY, SZALATNAK TELEPÜLÉSEK LAKÓINAK KÖZÉLETI HÍRLEVELE

Tisztelt Olvasó!

Kérték, hát itt van! Ilyen egyszerű, csak akarni kell. A körjegyzőség valamennyi településén végzett közvélemény kutatás adatai szerint ugyanis az öt település (Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény, Szalatnak) lakóinak 89%-a igényli az újságot. Abban már megoszlanak a vélemények, hogy milyen gyakorisággal, de a többség (54%) havonta szeretne tájékozódni a mikrotérség érintő hírekről, eseményekről.

A szerkesztőbizottság öt tagja egy-egy település képviselőjeként önkéntesként, ellenszolgáltatás nélkül végzi munkáját. Gerényesen Kovács Adrienn, Kisvaszaron Zolnainé Pozsonyi Gabriella, Köblényben Klesch Csaba, Szalatnagon Rózsár Ildikó, Alsómocsoládon pedig Keszler Bernadett várja a híreket, lakossági hirdetéseket, ötleteket, véleményeket és írásait is. Célunk, hogy ez a lap Önökről szóljon, ehhez pedig az kell, hogy ne csak olvasói, hanem írói is legyenek a hírlevélnek. Az első lépést megtettük: elkészült a próbaszám, hogy aztán a továbbiakban az olvasók igényei alapján készüljön el havonta az újság, amely az öt település minden háztartásába ingyenesen eljut.

Készséggel adunk tájékoztatást, válaszolunk olvasói kérdésekre, megjelentsük olvasói leveleket, közreadunk helyi recepteket, tanácsokat, bemutatunk érdekes embereket, tudósítunk különleges eseményekről.

Abban a reményben indítjuk útjára az újságot, hogy Ön is társunk lesz a „Közös úton”!

Szerkesztő Bizottság

Új program a mikrotérségben

Közös ügyeink – kiútkeresés a Norvég Civil Támogatási Alap segítségével

Mi ez a program? Egy merész vállalkozás arra, hogy valami megmozduljon a faluban. Miért merész? Talán azért, mert az elmúlt évtizedekben leszoktak az emberek arról, hogy beszélgessenek egymással. A fiatalabbak pedig még nem szoktak rá. Sokan őrizzük még a téli esték hangulatát, amikor átjöttek a szomszédok, az asszonyok kötöttek, a férfiak borozgattak, a gyerekek meg sok régi történettel, anekdotával lettek gazdagabbak. Kártáztunk, malmoztunk, kukoricát morzsolgtunk, babot válogattunk, közben tanultuk az életet.

Nagyot fejlődött azóta a világ. A városiak azt sem tudják, ki lakik mellettük és a falusiak sem járnak már szomszédolni. Nincs hol tanulni egymástól, műlnak az évek, elfelejtődnek az értékek, elfelejtünk beszélgetni, közösségekben élni.

Lehet, hogy mindez eszembe sem jutott volna, ha az utóbbi nyolc évben nem találkoztam olyan faluközösségekkel, akik tenni akartak saját magukért, a település fejlődéséért. Öt településen vezettem már sikeres falufelújító programokat, mielőtt azok tapasztalataira építve, mégis másként, a helyi lehetőségekből kiindulva terveztem programot az Alsómocsoládi Körjegyzőséghez tartozó kistelepülések életének jobbítására.

Az Alsómocsoládiak Baráti Köre húszmillió forintot nyert a Norvég Civil Támogatási Alap pályázatán a helyi közösségek, civil szervezetek fejlesztésére, azaz falu-fejlesztésre.

Nem akarunk egyszerre és gyorsan hatalmas változásokat. Nem gondoljuk, hogy néhány együtt töltött estétől megfordul a világ. De azt igenis gondoljuk, hogy több ember többre képes. Hisszük, hogy az emberek szeretnek együtt lenni, figyelni egymásra és érdeklő őket a közösség sorsa. Tudjuk, hogy van véleményük, és ha megtalálják hozzájuk az utat, szívesen el is mondják azt. Egy hónapja, hogy megkezdődött az útkeresést Önökhöz: Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalatnak lakóihoz. Sokukkal már találkoztunk, hogy közösen tárjuk fel a hiányosságokat, amelyek aztán kibővülve, elérendő céllá, megvalósuló programokká válnak 2010. júniusáig, a projekt befejezéséig. Addig azonban hosszú utat járunk be: képzéseket, tanácskozásokat, műhelymunkákat szervezünk, hogy segítsük, erősítsük Önöket vágyaik, céljaik megfogalmazásában és elérésében. Kérem, éljenek a lehetőséggel, csatlakozzanak a programhoz!

Fekete Katalin
programvezető

Lendületes évet zárt a KASE

A 2006. áprilisában bejegyzett Köblényi Autósport Közhasznú Sportegyesület sikeres 2008-as évet tudhat maga mögött. Az előző év még gondokkal terhelttel kezdődött, hiszen a 2007-ben megvásárolt BMW E30-as autók átalakítása versenyzésre, forrás hiányában hosszadalmasnak tűnt.

Júliusban ismét megtartottuk a KASE napot a köblényi foci-pályán. A forró napnak megfelelő volt a hangulat is, a résztvevők és vendégek száma meghaladta a 200-at, ami a falunk lélekszáma ismeretében tekintélyesnek mondható! Ilyenkor a benzinfüstön és a családi hangulaton kívül fontos szerepet kap a közlekedési ismeretek ápolása és mélyítése, amihez ismételt nagy segítséget nyújtottak a Komlói Rendőrkapitányság közlekedési rendőrei. A forró hangulatot a várakozó türelmetes elviselhetőbbé, a minden korosztályban sikert aratott habparttyal. A napot szabadtéri bálal zártuk.

Augusztusban rendezték meg az I. KASE főzőversenyt, ami első nekifutásra nemzetközivé sikeredett – köszönhetően szalatinaki holland versenyzőinknek. A 16 csapatot felmutató és rendkívül jó hangulatú rendezvénynek biztos a folytatása: az előzetesen bejelentkezett csapatok száma már meghaladja a tavalyit,

várhatóan a hollandon kívül a német és a finn konyha is képviseltetni fogja magát. Októberben két finn vállalkozó járt villám-látogatáson egyik egyesületi tagunknál. A rövid idő ellenére sor került az egyesületi tagokkal egy bemutatkozó beszélgetésre is. Mivel mindketten vállalkozásaikon keresztül is régóta közeli kapcsolatban állnak az autózással, a szimpátia gyorsan kialakult. Nem várt módon a barátságukat 1000 eurós adománnyal is nyomtatékosították, valamint egy ígérettel, hogy 2009-ben visszatérnek hozzánk Harri Rovannerä-vel, aki ötszörös rally csapatvilágbajnok.

Novemberben a szintén már hagyományosnak mondható búcsúbálra került sor a faluházban. A közel 120 főnek a jó zenét és hangulatot Kinczli Csaba biztosította. Az évet a köblényi kultúrházban zárta a csapat mintegy 35 fő igen lelkes dévbúcsúztatóval.

Az év során sikerült megteremtünk a feltételeit, hogy a 2009-es Rally Sprint bajnokságban a Kleri Gábor – Végh Csaba páros végre az új autóval álljon rajthoz és lehetőség szerint a legtöbb pontot begyűjtve elégedetten zárhassuk ezt az évet.

Külön köszönetet érdemelnek nagylelkű támogatóink: Köblényi Sportkör, Köblényi Község Önkormányzata, ifj. Fülöp János, id. Tiber László, Köblényi Kőszá Söröző, Cseke Tibor és Rita, Mezei Imre, Lovász Levente BMW szerviz, Digistar Kft. Pécs, Ojala Machine Oy, Kuljetus Priuska Oy, Vadgesztenye Panzió Magyarereggy, Németh László Gumisműhely Szászvár.

Dobai Attila

Bemutatkozik a Kisvaszarért Egyesület

A Kisvaszarért Egyesület 2008. januárjában alakult 16 fővel. Alapszabályukban megfogalmazták, hogy többek között kulturális, településfejlesztési, hagyományörzési céllal hozzák létre az egyesületet. Olyan emberek alapították meg, akik valamilyen módon tenni szeretnének lakóhelyük jobbá tételéért.

Eddig két sikeres pályázatuk volt, egyik a nyár végi parlagfű-mentesítési, a másik a Maholnap Alapítvány pályázata. Jelenleg folyamatban van a játszótér felújítására beadott pályázat elbírálása.

Az egyesület már három sikeres kulturális rendezvényt tartott. Először úgy mond „összeszoktatási” céllal egy Mikulás-bált rendezett. A lakosság egy része húzódzkodott ettől, mivel nagyon régen volt településünkön hasonló rendezvény, de a szilveszteri- és a farsangi mulatságra már szívesen jöttek, hajnalig állt a bál.

Az egyesület vezetésének terve, hogy minden lehetséges dolgot megpályázzon, amire szükség lehet egy ilyen kis településen, mint Kisvaszar.

-zpg-

Megjelent a Közös Út 2009. februári számában

Lezárult a Norvég Projekt első negyedéve

Az Alsómocsoládiak Baráti Körének elnöksége február 4-én tartott ülésén Fekete Katalin projektvezető beszámolóját értékelte a Norvég Civil Támogatási Alap finanszírozásával megvalósuló „Közös Ügyeink” program első negyedéről. A projektvezető elmondta, hogy bár az eredeti ütemezéshez képest mintegy hathetes csúszással kezdődtek a felkészítő tréningek, ez nem okoz gondot, hiszen párhuzamosan megkezdődött a civil szervezetek fejlesztése is, amelyet a projekt későbbi szakaszára tervezett. Február utolsó hétvégéjén a Köblényi Autósport Egyesület tagjai töltöttek három napot Alsómocsoládon, amelyen az egyesület hatékonyabb működésével foglalkoznak, őket márciusban az Alsómocsoládiak Baráti Köre követi. Február közepére három településen: Gerényesen, Kisvaszaron és Alsómocsoládon is lezárul a projekt előkészítő szakasza. Köblényben és Szalatinakon is elindult a program ez év januárjában. Az új pályázati kiírásra ugyan nem pályázhatnak a tavalyi nyertesek, de a Baráti Kör felajánlja segítségét mindazoknak, akik élnek az új kiírás lehetőségeivel.

-ba-

Megjelent a Közös Út 2009. februári számában

Megjelent a Közös Út 2009. márciusi számában

Közös ügyeink

Egy kivételével minden faluban lezárult a *Közös Ügyeink* program 4 foglalkozásból álló előkészítő szakasza. Közlényben úgy döntött a csoport, hogy nincs szükség a harmadik és negyedik foglalkozásra, így ott nem került sor a többi településen nagy sikert aratott *Identitásjátékra*. Azonban a projekt következő szakaszában, amely a helyi civil szervezetek fejlesztésében és újak alapításában nyújt segítséget, a Köblényi Autósport Egyesület elenjáró volt. Ők voltak az elsők, akik Alsómcsoládán egy hétvégén át dolgoztak az egyesület megújításán. Őket a március 5-én 22 fővel megalakult Együtt Gerényesért Egyesület követte 20-21-22-én, majd a hónap utolsó hétvégéjén az Alsómcsoládiak Barátai Kőre tölti három napot a szervezet fejlesztésével. A szintén tíznapos Alsómcsoládi Sportegyesület is él a lehetőséggel, velük az időpont és helyszín egyeztetése még folyamatban van. A két új egyesületnek gratulálunk, jó munkát, sikereket, közösségi élményeket kívánunk!

A program a Norvég Civil Támogatási Alap finanszírozásával valósul meg.

tett volt a programunk, mivel 9 órától délután hatig csak a kétóránkénti tízpercesek és egy déli szendvicsszünet alatt lazíthattunk. A programunk határa után is munkával folytatódott: a frissen megalakult Alsómcsoládi Sportegyesület tagjai számára egyórás bemutatót tartottunk a KASE múltjáról jelenéről és jövőkéپرől. Az este végül lazítással zárult KARAOKE PARTY-n mélyítették az

Kemény munka – Nagy lehetőségek

A Köblényi Autósport Egyesület 11 tagja feleltelen hétvégét töltött Alsómcsoládán február 27. és március 1. között. A Norvég Civil Alap támogatásával Fekete Katalin tanácsadó-tréner vezetésével szervezettefejlesztési tréningen vehettünk részt, amiben Katalin társaként Gonda Csaba tréner is-merhettük meg.

A vendéglátás fantasztikus volt, a szállásunk is a vendégházban mindenkinek tetszett.

A hétvége kökemény munka volt: pénteken délután 5-re értünk oda, félórával később már az „iskolapadban” ültünk és később végeztünk, mint ahogy a „Kapucinus” bezárt. Másnap igazán feszí-

hosszú távú terveit. A szervezeti felépítés és az egyesületen belüli munkamegosztás terén is sokat fejlődöttünk. Az i-re a pontot egy pályázati terv elkészítése tette fel. Vasárnap egy agyilag lefáradt, de új jövőképpel gazdagabb csapat tért haza. Köszönjük Katalin, Csabának és az alsómcsoládiaknak ezt a felejtethetetlen hétvégét!

KASE

Megjelent a *Közös Út* 2009. márciusi számában

Közös Ügyeink Program

Az elmúlt hónapban folytatódott a meglevő és az újonnan alakult civil szervezetek fejlesztése. Három egymást követő hétfőn az Együtt Gerényesért Egyesület, az Alsómocsoládiak Baráti Köre és az Alsómocsoládi Sport Egyesület lépett a Közlényi Autósport Egyesület nyomdokaiba.

Levél a távolmaradóknak

Kedves Baráti Kör Tagok!

Bevezetődül, Szatszokvanszky Imréné, Kati néni leveléből szeretnék idézni: „Csodálattal olvasom, hogy megint milyen nagy jelentőségű terveik vannak, s ahogy a falu lakosságát – főleg fiataljait is ismerem – meg is valósulnak.”

Kedves Kati néni! Megtisztelő számunkra levele, ezek a szavak nagy erőt adnak nekünk. Kívánunk Önnek és családjának nagyon jó erőt, egészséget! Sok szeretettel üdvözljük és várjuk továbbra is tagjaink sorában!

A továbbiakban szeretnénk megosztani Veletek a 2009. március 27-29-ig tartó szervezetejlesztő tréning eseményeit. Nagy érdeklődéssel készülünk a három napra: értékeltük a visszaérkezett kérdőíveket, s fontolgattuk, hogy kik jönnek,

milyen lesz a munka. Aztán elérkezett az idő és péntek délután négy órakor 11 taggal és 2 trénerrel birtokba vettük a Konferencia Központot, hogy elkezdjük a munkát. A nap végére már kirajzolódott a múlt. Szép munka volt, néha megható pillanatokkal, a tudattal, hogy van múltunk, erőnk, hitünk megújulásra, tanulásra, fejlődésre.

Szombaton újabb csatlakozott tagokkal következett a jövőkép kialakítása. Merész és bátor álmok délcél, majd ebéd után a Közös Ügyeink Program, további feladatainak előkészítése. Mindenki lelkesedéssel ölelt, ki optimista, ki borúlátóbb volt. A teleírt papirokkal már „betapétáztuk” a falakat – jó érzés, haladunk előre. Értjük, tudjuk, mit kell tennünk! Feladatunk van és lesz bőven, meg kell valósítanunk a terveinket, hisz mindenünk adott hozzá! Befogadók vagyunk, fejlődünk kell, szeretjük a szervezetünket, segítenünk kell a tagjainknak, és bízunk mi itt egymásban és nem utolsósorban Bennetek, akik a Tagjaink vagytok! Hiányoztok, jó lenne ha még több gondolat, emberi érzés, élmény tenné színesebbé a sok-sok munkát!

Vasárnap reggel szembesültünk a legnagyobb feladattal: tervezünk meg az el-

következő három évet! „No most mi lesz? – nem kis fába vágjuk a fejszénket!” – mondtuk.

A csoportmunka összesítése közben történt. A legnagyobb érték és élmény az volt, hogy egymásra találtak a gondolataink. Két év múlva, pontosan 2011-ben 25 éves lesz szervezetünk, az Alsómocsoládiak Baráti Köre... Felnőtt korba lépünk, további munkánkhoz Rátok, Kedves Tagjaink van a legnagyobb szükségünk.

Vigyünk együtt tovább nagy múltú szervezetünket a Ti igényeitek szerint, komoly és kitartó munkával. Bizzunk magunkban, fogjunk össze, szeressük és tiszteljük kis falunkat, tervezzük tovább együtt a jövőnket!

A további hatékony együttműködés reményében szeretettel és baráti üdvözléssel a vezetőség nevében:

Bódog Antal, elnök

Fantasztikus hétvégénk

Első közös hétvégénk, melyre Fekete Katalin projektvezető hívott meg minket Egyházasközsérra, a Szuppáncsics Lovasudvar szállójára, mindannyian kellemesen emlékszünk vissza.

Április 3-4-5-én fantasztikus, felejthetetlen és tapasztalat szerzésben gazdag napokat töltöttünk el.

A trénernek (Katinak és Csabának) köszönhetően megterveztük az egyesület stratégiáját a következő három évre és az idei év programjait. Segítettek bennünket saját belső értékeink feltárásában és megerősítésében.

Teljesen új irányt mutattak nekünk az egyesületünk szervezésében, célok, programok tervezésében, a munkálatokban és ezek megvalósításában. Az Alsómocsoládi Sport Egyesület 2009. évi rendezvényei közül a legnagyobb figyelmet és munkát a Sportnapra fordítottuk, melynek kidolgozunk részletes lebonyolítását. Voltak kétségeink induláskor, de minden megváltozott a tapasztalatban és tudásban gazdag segítőinknek köszönhetően.

Alsómocsoládi Sport Egyesület

Néhány gyerek nem akadály

Amikor alakuló ülésünkön, március 5-én lehetőséget kaptunk a szervezetejlesztési tréningre, nem tudtuk, hová tegyük gyermekeinket egy egész hétvégére március 20-22 között. De kiderült: minden megoldható. Mig mi dolgoztunk, a Baráti Kör tagjai mindent megtekertek azért, hogy felejthetetlen élményben legyen részük.

A hétvége folyamán megalkottuk szervezetünk jövőképét, kitűztük stratégiai céljait. Miután elemeztük céljaink megvalósulásának realitását, megterveztük az azok eléréséhez szükséges lépéseket, a humán- és pénzügyi erőforrásokat. Egyesületünk célja, hogy Gerényes ápoli, kultúralt megjelenésű település legyen, ahol a gyerekek és fiatalok helyben találhatnak művelődési, szabadidős lehetőségeket, érdeklődésüknek megfelelő, alkotó tevékenységeket. Célunk, hogy az itt élő emberek igényeinek felkeltését, szemléltetését változását szolgáljuk. Amíg mi okosodtunk, a gyerekek is jól szórakoztak. Pénteken számítógépeztek, fogócskáztek, bújócskáztek. Szombaton papírsárkányt készítettek, játszótéren voltak, rajzoltak. Vasárnap a húsvéti készülődés jegyében hímestojásokat, ablakdiszt és nyuszifészket készítettek - köszönjük Bódogné Erzsikének! Kicsik és Nagyok egyaránt jól érezték magukat ezen a hétvégén, ami nemcsak hasznosan, hanem jó hangulatban is telt.

- ml -

A program az EGT/ Norvég Finanszírozási Mechanizmus és az OKOTÁRS Alapítvány és partnerei támogatásával valósul meg

Megjelent a Közös Út 2009. áprilisi számában

Igazgatóból elnök

Új civil szervezet alakult Szalotnokon

Bregó Jánosné az egyesület elnöke

A Közös Ügyeink program első tréning-sorozatának résztvevői elhatározták, hogy egyesületet hoznak létre a közösen elkezdett munka folytatására. A Szalotnoki Egyesület elnökének Bregó Jánosné, alelnökének Hermann Mártonné, titkárának pedig Vörös Balázs Mariannát választották. Ez alkalomból kerestem fel lakásán az elnököt.

– Mondanál magadról és családról egy pár szót?

– Két felnőtt fiam van, Krisztián és Norbert. Már dolgoznak, de mindketten velünk élnek. A fiúk és a férjem késő délután érnek haza a munkából. Este van együtt a család. Nyugdíjas pedagógus vagyok. Vezetem a háztartást, kertészkedem, szeretem a virágokat.

– Pedagógusként dolgoztál – hol és mennyi ideig?

– 1973-ban kerültem a szalotnoki általános iskolába matematika és kémia sz-

kos tanárként. 2005-ig, az intézmény megszűnéséig dolgoztam ott, ebből tizenegy évig voltam az iskola igazgatója. Nagyon szerettem tanítani, gyerekekkel foglalkozni.

– Az iskola bezárása után mihez kezdte?

– Nyugdíjas lettem, majd nagy örömmel egy felnőttoktatási projekt keretében taníthattam alapfokú számítástechnikai ismereteket. A program öt hónapig tartott, amin 57 szalotnoki hallgató vett részt.

– A Szalotnoki Egyesület elnökének választották. Mit gondolsz erről?

– Elsősorban nagyon nagy megtiszteltetés. Váratlanul ért, hogy a tagok egyöntetűen engem választottak meg elnöknek. Köszönöm a bizalmat. Számomra nagy kihívás, új feladat. Szeretnék a faluért, az emberekért tenni. Olyan Szalotnaktól szeretnék, ahol gyerek, felnőtt és idős ember is jól érzi magát.

Csóke Illdikó

6

Közös Út

Összefogás a kisvaszari közösségért

Kisvaszaron 2009. május 4-én megalakult a Kisvaszari Közösségért Egyesület.

– Hogyan jött a gondolat, hogy egyesület alakítsatok? – kérdeztem Horváth Imrénét, az Egyesület elnökét.

Már régen megfogalmazódott a fejembem, hogy a Nagycsaládosok Egyesületét megalakítsuk, de sajnos ez nem jött létre, mivel az éves tagdíj összegét a falu lakossága sokallta, aztán az egészségi állapotom is közbeszólt. De ez év május 4-én végre sikerült megalakulnunk Kisvaszari Közösségért egyesület néven.

– Miért alakult az egyesület?

A gyerekek, fiatalok jobb jövője miatt. Nem mindegy, hogy milyen környezetben és társadalomban nőnek fel és fejlődnek. Fontos a falu tisztasága és a gyerekeknek meg kell tanulniuk: a kuka azért van, hogy a szemetüket abba dobálják bele, ne pedig az utcára szórják el, ne törjék le a virágot, ami a falut ékesíti.

– Mi a célja az Egyesületnek?

Horváth Imréné Kata, a Kisvaszari Közösségért Egyesület Elnöke

A falu lakói – mind a gyerekek és fiatalok, mind a felnőttek – önálló, felelős élet-

vitelre képes állampolgárrá váljanak. Képzésekkel, értékek közvetítésével, foglalkoztatási és szociális programokkal, adományozással, rászorulóknak segítségével szeretnénk hozzájárulni az életmód megváltoztatásához a közösség és összetartozás érdekében. Célja még az egyesületünknek, hogy a szórakozás biztosítva legyen, a megfelelő mozgás, egészséges életmód és táplálkozás adott legyen.

– Vannak tervek, elképzelések?

Igen. Képzések, rendezvények szervezése, foglalkoztatási és szociális programok megvalósítása, adományozás a rászorulóknak részére.

– Hány tagja van?

– Jelenleg 14 tagból áll, alelnöke Orsós József, a titkár Hörnyéki Bernadett.

– Csatlakozásra van lehetőség?

Természetesen. A csatlakozás lehetősége a falu lakóinak adott. De csak az a személy csatlakozzon, aki valóban az egyesület tagjává akar válni és számíthatunk a munkájára.

Zolnai Tünde

Megjelent a Közös Út 2009. júniusi számában

Civilként „Közös Ügyeink”-ért

Július 20-24-ig tartott Alsómocsoládon az a non-profit menedzsment képzés, amelyen nekem is – mint az Alsómocsoládért Alapítvány képviselőjének –, lehetőségem volt részt venni. A képzés célja olyan ismeretek átadása volt, melyek segítségével a körjegyzőség civil szervezetei hatékonyabban és sikeresebben működhetnek.

A tréningre a körjegyzőség területén működő valamennyi civil szervezet meghívást kapott, azonban nem mindenki élt a lehetőséggel.

A képzés hétfőtől péntekig tartott. Minden napon újabb és újabb szakterületekről tanultunk, amik bár különállóak, mégis kapcsolódnak egymáshoz. Elmélyítettük a pénzügyi gazdálkodásról eddig megszerzett alaptudásunkat, tanultunk új forrásteremtő módokról, most már értjük, hogy mit jelent a PR és marketing és megtudtuk, hogy a humán erőforrás ismeretek miért is annyira fontosak. Hasznos és gyakorlati tudásra tettünk szert, amit remélhetőleg jól

fogunk hasznosítani a saját szervezetünkben, legyen az régebbi vagy újonnan alakult.

Bár a reggel kilenctől délután négyig tartó képzés igencsak igénybe vette a társaságot a harmincöt fokos hőségben, azért mégsem panaszkodtunk, hiszen jó közegben, nagyszerű trénerök között lehettünk. A Fekete Katalin és Bodonyi Iván vezette képzés által alkalmunk nyílt új embereket megismerni a körjegyzőségből, elsajátítani az alapokat a menedzsment területén és gyakorlati példákon keresztül betekintést nyerni, hogyan is lehetne jobb, hatékonyabb a szervezeti munka. A megszerzett tudás mellett új kapcsolatok is kialakultak mind egyéni, mind szervezeti szinten.

Volt, aki az egész héten ott volt, mások érdeklődésüknek, területüknek megfelelően választottak ki egy vagy két napot, aminek a témája megfogta őket és úgy gondolták, hogy érdemes arról kicsit többet megtudni. Így mindennap láthattunk új arco-

Érdekes tréningfeladat

kat, de ez a legkevésbé sem befolyásolta a képzés zökkenőmentességét. Mindenki gyorsan fel tudta venni a fonalat, és talán nem is alakult ki bennük semmiféle hiányérzet. Akik végig jelen voltak, azok teljes és átfogó képet kaptak a civil szervezetek létrejöttéről, munkájáról, működéséről.

A tudás mellett rengeteg élménnyel is gazdagodtunk és a sok mókára, kacagásra még sokáig hosszú ideig emlékezni fogunk. Köszönjük a szervezőknek és a segítőknek!

Dicső Martina

Tréning – avagy ülő edzés kipukkadásig

A Szaltnakért Egyesület alapító tagjai június utolsó hétvégéjén szervezett fejlesztő tréningen vettek részt Alsómocsoládon. A 10 alapító tagból kilencen vállalkoztak arra, hogy Szaltnakért értékeinek feltárása, megőrzése, fejlesztése, megjelenítése és kiaknázása érdekében megismerkedjenek egy olyan munkamódszerrel, mellyel a kitűzött célok megvalósítási folyamatai hatékonyabban programozhatók, a végrehajtás tudatosabb alapokra helyezhető.

A tréningen megterveztük az egyesület céljainak eléréséhez szükséges lépéseket: az egészséges életmód, a környezetvédelem, az oktatás-kultúra, a sport, az együttélés, közös cselekvés területén. Céljaink kortól, végzettségtől, nemzetiségtől függetlenül mindenki számára lehetőséget nyújtanak arra, hogy kiegyensúlyozott, jó légkörben élő, a jövőért együttműködni képes emberek találjanak békés otthonot ebben a „Szaltnak” táblákkal határolt térben.

Terveink sokrétűek: mivel sok az idős, beteg ember, fontos az egészségmegőrzés. Ezt segítenék a rendezvények, vagy alkalmasszerűen szervezett napokon végrehajtott szűrésekkel, mérésekkel.

Szeretnénk a helyi szokásoknak megfelelő és az évszakokhoz illeszkedő – azaz a kertben található – nyári, őszi és téli étellel az egészséges életmódhoz segítő úton botorkálni. Terített asztal programunk keretében erről szeretnénk gondolatainkat elméleti és gyakorlati módon kicsélni, bővíteni.

A portákon belül és kívül az évek alatt sokat szépült minden ház, udvar, a parkosítás. De az utcán és a falu külső területein még van tennivaló. A környezettudatosság elterjesztése, az ilyen magatartás szerinti életmód a jövő elengedhetetlen szükségessége.

Sor kerül a 2008-as számítógépes képzésben részt vettek tudásának szinten tartását célzó további ismeretfrissítésre.

Az óvoda és az iskola bezárta kapuit. Talán az egyesület segítségével mégis lesznek közreműködők, akik Anyák napján, illetve mikuláskor és karácsonykor műsorral emelik az ünnepek hangulatát. Az ünnepi pillanatok a gondolati kapcsolatokkal segítik közelebb hozni az embereket egymáshoz.

A sport fontos az egészség megőrzésben. Eddig is volt évente két-három sport rendezvény. Szeretnénk, ha több és többféle verseny lenne.

Az alapító tagok úgy gondolják, ezeket a célokat érdemes időt és energiát á-

Felfrissülés a szünetben

dozni. Az egyesület együttműködik a falu, a körjegyzőség és a régió egyesületeivel. Minden érdeklődőt, segíteni szándékozót nagy örömmel várunk sorainkba, hiszen munkánknak csak akkor van értelme, ha a kitűzött célokat a falu lakóival együtt tudjuk megvalósítani.

Tagdíjat fizetünk, számítunk adományozókra, a vállalkozókra és minél több együtt gondolkodóra. Szeretnénk megnevezni az elszámoltakat jó ügyeink szolgálatához, melyhez ötletükkel, pályázati információval rendkívül hasznos segítséget tudnak nyújtani. A falunkban ház-lal rendelkező külföldiek is fontosnak tartjuk megnevezni a célok érdekében.

Terveink között szerepel, hogy a Falunap lebonyolításában az Önkormányzatnak segítséget nyújtsunk. A szép környezet megteremtéséért a Faluszépítő Egyesülettel karöltve segítjük neves napjainkon (Falunap, Búcsú).

Két nap alatt sok nehéz feladatot oldottak meg az „önszanyargatók”: egészséges, tisztázó viták, témakörhöz illeszkedő beszélgetések zajlottak.

Az ilyen elméleti anyaggal fűszerezett tréninghez nem szokott társaság igen fáradtan tért haza esténként, ugyanakkor jókedv és vidám hangulat hatotta át tudatukat, mert most már átérzhették, hogy jó ügyért tett vállalásainkat megkönnyítők, a falu megmaradását és fejlődését szolgáló ismeretekkel térhettünk nyugovóra.

Azaz mégse, most a cselekvés ideje jön... Szaltnakért Egyesület

Megjelent a Közös Út 2009. augusztusi számában

Telített asztal

Reformételek és sütemények kínálták magukat

Ínycsiklandó falatok csábítottak kóstolásra

Október 16-án, 18 órakor tartottuk meg a „telített asztal” nevű rendezvényünket. Hagyományos, régen elfelejtett, különleges és reform ételeket, süteményeket kóstolhattak a jelenlévők. Ízelítő a kínálatból: hagyma, tárkonyos csirke, gyümölcsleves, cigány lecsó, túró gombóc, töltött rántott gomba, kaszínótojás, padlizsán krém, juhsajtos puliszka, babos tészta, cukkinis, padlizsános penne; finomabbnál finomabb cukros és diabetikus sütemények. A kóstoláson és az izletes ételeken kívül mindannyiunkban nyomot hagyott az a pár óra, amit együtt töltöttünk, beszélgettünk. A sikerre való tekintettel, azzal váltunk el egymástól, hogy ez volt az első, de nem az utolsó „telített asztal” rendezvényünk.

Szalatnakért Egyesület

Konferencia a jobb együttműködésért

Az előadás hallgatói hasznos ismeretekre tettek szert

A Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás elnyerte az Államreform Operatív Program támogatását „A leghátrányosabb helyzetű kistérségek fejlesztési és együttműködési kapacitásainak megerősítése” című program megvalósítására (ÁROP 1.1.5/C). E program keretében a második konferencia megszervezésére került sor

október 22-én, a helyszín Gödre önkormányzatának vendégháza volt, ahol a meghívott előadók és a résztvevők az esélyegyenlőség és a közösségfejlesztés témaköreit járták körül.

Az esélyegyenlőségi politika elveit, jogszabályi környezetét Billus Daniela, az SZMM Esélyegyenlőségi Főosztálya-

nak vezetője mutatta be, a minisztérium által támogatott Esélyházak hálózatát a Szekszárdon működő Esélyház vezetője és két munkatársa képviselte. Nagyon tanulságos volt, hogy a minden megyeszékhelyen működő hálózatról a jelenlévők túlnyomó többsége még soha nem hallott – a konferencia egyik tanulsága éppen az volt, hogy az információáramlás, az együttműködés hálózatainak kialakítása mennyire fontos. Andl Helga az oktatási esélyegyenlőség megvalósításának problémáiról tartott előadást, amelyhez a jelenlévő intézményvezetők is megjegyzéseket, kiegészítéseket fűztek.

A közösségfejlesztés alapjairól Versecg Ilona, a Közösségfejlesztők Egyesületének alapítója, tiszteletbeli elnöke tartott íhletett, inspiráló előadást, végül a jelenlévő civil szervezetek képviselői, köztük is elsősorban az alsómocsoládi körjegyzőség településeiről nagy számban megjelentek, osztották meg tapasztalataikat egymással és az előadókkal, a beszélgetést Dandé István vezette. A jelenlévők egybehangzó véleménye szerint meg kell erősíteni a civil szervezetek térségi hálózatát.

Fekete Katalin

Megjelent a Közös Út 2009. novemberi számában

Közös ügyeink civil szemüvegen át

2010. január 31-én és február 1-jén közös tanácskozásra invitálta az Alsómocsoládiak Baráti Köre a Közös Ügyeink programban részt vevő öt településen aktívan tevékenykedő civil szervezetek képviselőit.

Legnagyobb örömünkre minden településről elfogadták a meghívást a szervezetek, így az első napon egy nagyon színes és tartalmas ismerkedési-, csapatépítő tréning valósult meg.

A nap folyamán megismertük a részt vevő tizenegy szervezet céljait, tevékenységét, jövőképét, örömeit, problémáit; valamint ötletekkel, kipróbált módszerek és tapasztalatok kicserélésével nyújthatunk segítséget egymásnak a jövőbeni munkához. A nap formális részén túl a szünetben és

Gondolatébresztő előadás

este folytatott beszélgetések is nagyon hasznosnak bizonyultak, hiszen a szervezetek mögött megbújó emberek gondolatának és motivációjának felszínre kerülése megerősítette a résztvevőket abban, hogy civil-

nek lenni igenis jó, érdemes fáradságot nem ismerve, szabadidőt, energiát, gyakran anyagi eszközöket is belefektetni a tagok által kijelölt közös cél elérésébe.

Folytatás a 4-5. oldalon

Közös ügyeink civil szemüvegen át

Folytatás az 1. oldalról

A második nap folyamán a remek gondolatébresztők és az azok kapcsán kialakult párbeszéd segítségével kitekintést kaptunk a működési területünk tágabb környezetében zajló folyamatokra, az azokban rejlő lehetőségekre. Feller Károlyné Körmegyeri Asszony felvázolta, hogy a civil szervezetek hogyan tudnak egy település irányításának döntés-előkészítési és döntéshozatali folyamatába aktívan bekapcsolódni, erre milyen törvényadta lehetőségek nyílnak és miért fontos a társadalmi szerepvállalásnak ez a kevésbé elterjedt szegmense. Jömagam megoszthatam a többiekkel a települési keretek között folyó civil munka tapasztalatait, a társadalmi szervezetek egymásra épülését, a közös munka szépségeit és buktatóit egyaránt. Külön élményt jelentett számomra az, hogy a résztvevők értő figyelemmel kísérték a mondanivalómat, sok kérdést intéztek hozzám illetve előremutató felvetéseket fogalmaztak meg. Ezt követően Halmi Gáborné LEADER Helyi Akciócsoport alelnök ismertette az operatív tervezés és vidékfejlesztés adta lehetőségeket kistérségi szinten,

majd Prucsiné Fűrő Ildikó, a Baranya Megyei Civil Szolgáltató Központ vezetője adott átfogó képet a megye társadalmi szervezeteiről és az őket támogató szervezett szolgáltatásokról. A lehetőségek megismerését követően a kötelezettségek egyikeként, a pénzügyi számviteli feladatok pontos és precíz ellátásának fontosságára tértünk rá Györfy Gyula, az IFU Civil Számadó Szolgálat vezetője segítségével.

A nap zárásaként az új, vagy rendszerezett tudásoktól zsongó fejfel szervezetenként elkülönülve összefoglalót és továbblépési javaslatokat fogalmaztunk, majd osztottunk meg egymással. Az összefoglalók kiemelték a szervezők gondos munkáját, a helyszín nagyon kellemes és inspiráló voltát, a javaslatok pedig a szervezett keretek között folyó közös munka, egy a civil szervezetekből létrejövő térségi civil szövetség életre hívásának igényét, bizonyítva evvel azt, hogy Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalotnak települések civiljeinek van és a jövőben is lesz KÖZÖS ÜGYE!

Balogh Anikó

Megjelent a Közös Út 2010. februári számában

Együtt a falunkért

Ezen a néven új civil egyesület alakult Köblényben. Az egyesület célja összefogni azokat a köblényi illetőségű embereket, akik a település és az ott lakók fejlődését szem előtt tartják és azért képesek tenni. Számos területen szándékozunk tevőlegesen jobbit szándékkal fellépni: kultúra, sport, településfejlesztés. A céljaink eléréséhez szeretnénk pályázati úton is forrásokat teremteni. A Közös Ügyeink projekt keretében eddig is sok segítséget kaptunk abban, hogyan tudunk mi, civilek együtt gondolkodva, együtt cselekedve egy olyan fejlődési utat találni, ami előre viszi a helyi közösségi életet és javítja a hétköznapijainkat. Célunk fel támasztani azt a kulturális működést, ami az elmúlt években tetszalott állapotban leledzett, illetve időnként néhány lelkes lakos önkéntes munkájának köszönhetően létezett.

Az egyesület megalakítása már az elmúlt év vége felé megkezdődött. A karácsonyi és szilveszteri sürgés-forgás és a disznóvágási szezon következtében a tisztségviselők megválasztására január 28-án került sor, ahol az egyesület tagjai elnöknek Dobai Attilát, elnök-helyettesnek Elter Tiborné Angelát, titkárnak pedig Kleriné Takács Andreát választották meg. Az alakuló ülés le-

vezetésében Fekete Katalin segített. A találkozónk hivatalos részén túl örömmel vettük, hogy vendégünk, Bódog Antalné Erzsike mesélt a huszonnégy éves Alsómocsoládiak Baráti Köre életéről, tapasztalatairól, amik számunkra is hasznosak lehetnek működésünk során.

Január 31. és február 1. között az egyesületünk képviselőjében Kleriné Takács Andrea titkár vett részt a bikali Puchner kastélyszállóban tartott térségi civil tanácskozáson, ahol a körjegyzőség településeiben működő egyesületekkel volt lehetőség alaposabban is megismerkedni. A résztvevők számos előadáson hasznos információkat hallhattak, amelyek a civil szervezetek működését, gazdálkodását és együttműködését is segíthetik a jövőben.

Egyesületünk nyitott minden köblényi számára. Szeretettel várjuk közénk továbbra is mindazokat, akik úgy érzik, hogy együtt könnyebben és jobban tudunk megoldást találni a mindennapjainkat érintő kérdésekre. Működésünkről szeretnénk folyamatosan hírt adni a Közös Út oldalain is.

Dobai Attila az egyesület elnöke

Az első születésnap

2010. március 6-án ünnepelte fennállásának egy éves évfordulóját az Együtt Gerényesért Egyesület. Kisebbség-nagyobb zökkenőkkel, és számos sikeres programmal a háta mögött a tagság nagyon bizakodva néz a jövőbe. Természetesen a tagság és a vezetőség összefogó munkájával. Egy éves működésünk alkalmából szerveztük születésnapi partinkat, amely a résztvevő tagok és a meghívott vendégek elmondása szerint nagyon jó hangulatban zajlott. A köszöntő beszédet este hat órakor Mezei Lujza tolmácsolta. Ezután következett a vacsora, amiért külön köszönet illeti Csordás Sándornét! A finom babos káposztáért a tagoknak nem kellett fizetni. Italt mindenki hozott magával, kedve szerint. Az est fénypontja és legnagyobb meglepetése Alsómocsoládról érkezett. Bódogné Erzsike egy hatalmas tortát süített az évforduló tiszteletére. Az Alsómocsoládiak baráti körének vezetője Bódog Antal adta át, és amíg a tűzijáték el nem aludt, a boldog születésnapot kezdetű dalocskát énekelte a társaság Fekete Katalin vezetésével. Velünk mulatott még Pataki László, a Közös Ügyeink program új munkatársa.

Minden szervezőnek köszönjük áldozatos munkáját. Kíváncok még sok-sok sikeres évet az egyesületnek!

Mezei Gyula

Együtt fűjják

Megjelent a Közös Út 2010. márciusi számában

Emberekről az emberekkel díjat nyert Alsómocsolád Önkormányzata

Az ország legjobbja lett a Közös Ügyeink projekt

Első díjat nyert az Alsómocsoládiak Baráti Körének Közös Ügyeink című projektje a Celodin Nonprofit Kft. „Emberekről az emberekkel” elnevezésű pályázatán. A baráti kör ezzel a partnerségben megvalósuló programmal terjesztette fel a község önkormányzatát a díjra. A programmal Magyarországot képviseli majd Brnóban, a viseigrádi országok hasonló projektjeit bemutató áprilisi konferencián. Fekete Katalin projektvezető szerint a Közös Ügyeink igazi értelme, hogy megmutassák: lehet együtt működni.

– Mivel segíti a projekt a helyi demokráciát?

– Az a célja, hogy az öt településen, Alsómocsoládon, Gerényesen, Kisvaszaron, Köblényben és Szalotakon élők tudatos állampolgárokká váljanak, felelősen gondolkodjanak a saját településükről – mondta a projektvezető. – Községi részvételen alapuló településfejlesztési programot tervezünk. Célunk, hogy az emberek ne elszennvedői legyenek a képviselő-testületi döntéseknek, hanem elgondolkodjanak azon, hogy mit szeretnének a településen, és ezt beszéljék meg a képviselőkkel. Közös fejlesztési elképzelések alakuljanak ki, és terveink szerint ezek megvalósításában is együtt tudnak majd dolgozni.

– Mióta, milyen forrásból dolgozik a baráti kör a projekten?

– 2009. szeptember 1-jétől 27 hónapon át a Norvég Civil Alapból hozzávetőleg húszmillió forintos támogatásából valósítjuk meg. A projekt önrészét a Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ foglalkoztatási támogatása és a baráti kör önkéntes munkája adja.

– Hogyan néz ki a gyakorlatban egy ilyen partnerségi projekt?

– Az előkészítő szakaszban arra törekedtünk, hogy csapatépítő tréningeken bevonjuk a helyieket a közös gondolkodásba. A következő szakaszban civil szervezetek alakultak, mindegyiknek volt szervezettefejlesztése. Most a civilekkel és a települések lakóival leültünk megtervezni a települések jövőképét. Ezeket egyeztetjük a képviselő-testületek elképzeléseivel, ebből lesz egy-egy településfejlesztési terv, amelyek megvalósításában aktívan részt vesznek majd az emberek. Januártól működöttünk egy állampolgári és civil információs központot is.

– Milyen eredményeket tudnak felmutatni, és mit vár a hátra lévő időszakban?

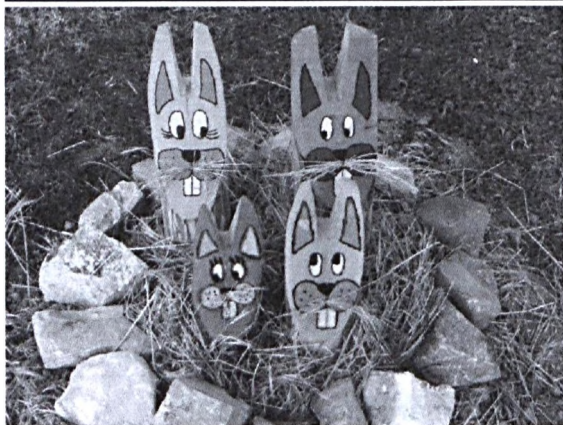
– Eddig öt civil szervezet alakult, és még alakul egy, a térségi civil szövetség. Szépen lassan elindult egy szemléletváltás, az emberek elkezdtek másképp gon-

dolkodni, még ha eleinte egy-két településen nagy is volt az ellenállás. Minden közösségben van egy komoly aktív mag, 20-30 fő, akik tudnak és akarnak tenni valamit magukért és a helyi közösségért. A projekt igazi értelme, hogy megmutassuk: együtt lehet működni és együtt lehet gondolkodni.

TF

Cseh példa nyomán alapították a díjat

A Celodin Kft. a díjjal évről évre a helyi demokráciáért és a példaértékű civil együttműködésért tett erőfeszítéseket ismeri el. A pályázatot önkormányzatok, többcélú társulások, kistérségi szövetségek számára, közösségi részvételen alapuló és non-profit szervezetek bevonásával megvalósuló partnerségi projektek bemutatására írják ki. A Celodin a Csehországban öt éve sikeres közösségi részvétel díját szeretné meghonosítani Magyarországon. A kiírás a Nemzetközi Viseigrádi Alap támogatásával megvalósuló projekt része.

Az Alsómocsoládi Sport Egyesület a falu lakói és a vendégségbe látogatók öröme, a falu központi részeire készített egy-egy nyuszi családot Húsvét ünnepére, a tavasz beköszön-te alkalmából. A Nyuszikat fából faragták, arcukat megfestették. Az ASE ezzel ajándékozta meg és szépítette a falut. Gratulálunk a kitűnő ötlethez és köszönjük!

Megjelent a Közös Út
2010. áprilisi számában

Hol PING, hol PONG...

Két nappal az 1848-as szabadságharc 162. évfordulója előtt, a szalattaki – és más illetékességű – ifjak Szitó Tamás és Szauer Zoltán vezetésével jól szervezett versenyen álltak asztalhoz, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy megmutassák: ki tud több pontot gyűjteni (1848-ban csak tizenkettőt jutottak) a tavalyi PING után, az idén megtartásra került PONG bajnokságon.

A küzdelemben tizenhárom versenyző – köztük két leány – kapkodó levegővétellel gyűjtögette a pontokat a közel fél napig tartó küzdelemben.

A versenyt, mint ahogy a szabadságharcot, nem szalattaki, hanem egy eltávozott (nem önként, a felesége vitte) VOLT SZALATNAKI, most alsómcsofoládi, RAUSCH TIBOR nyerte, ki a kiképését annak idején Szalattak határán belül szüleitől kapta, ma a családját és önmagát menedzseli.

Neki és az összes résztvevőnek gratulálunk, köszönjük a versenyzést.

Utóirat: nehéz dolog a pontgyűjtés, mert itt nem is sikerült elérni – még a második próbára sem – a tizenkét pontot.

Terülj, terülj asztalkám!

Emlékeznek gyerekkoruk mesevilágából a Grimm testvérek legszebb meséire? Abból is a fenti címűre, ahol az asztalos legény varázsszavaira az asztalka rogyásig megtelt a finomabbnál finomabb ételekkel. Március 26-án este a Szalattakért Egyesület Telített Asztal programján ez a mese valósággá vált.

A varázsszavak egy részvételre invitáló felhívásban sorakoztak. A hívó szóra jöttek mindazok, kiket a program megértett, akik nem sajnálták szabadidejüket a reggeltől estig tartó főzőcskézésre, sütésre. Emelkedett izgalmi szinten alkottak, izleltek, kóstolgattak, csomagoltak, majd tálaltak...

Pillanatok alatt megtöltöttük a húsvéti hangulatba öltöztetett asztalokat a finomabbnál finomabb ételekkel, nyálákságokkal. Az est meglepetéseként két fiatalember elkészített ételével is büszkélkedhettünk. Kleri Kristóf 4. osztályos tanuló és Tóth Zoltán dekoratív és ízes ételeket készített.

Gyermeki izgalommal, a szemek sarkából mért figyelemmel, tölcsérre formált fülekkel – hogy a leghalibb dicsérő, bíráló megjegyzés is rögzítésre kerüljön – figyelték az alkotók az érdeklődő jelenlévőket, kiknek a látványra önkéntelenül is duzzadni kezdtek izlelőbimbóik...

Elérkezett végre a beteljesülés ideje. A köszöntő és a „Jó étvágyat kívánok” elhangzása után megszűnt számunkra a világ, önfeledten átadtuk magunkat az élvezeteknek. Csak ettünk, ettünk, mintha életünkben nem láttunk volna ételt. Arcunkról elszállt a

várakozás keltette belső feszültség, helyette az elégedett mosoly lett az uralkodó. A külső szemlélő falánkságnak hiheti az összefüggés első negyedóráját, mert mindenki mindenhol szeretne kóstolnivalót szerezni, s ez bizony tolongásnak is tűnhet.

Ez a reakció nem az éhség kielégítésére, annál inkább a más által, másképp elkészített ételek iránti kíváncsiságra, azaz szellemi éhségérzetünk jóllakatására szolgált. Ez a reakció a társadalmi fejlődés egyik negatívumát, az emberi kapcsolatok elapadását, az elmagányosodást tükrözi, miközben tevékenységünk, annak sikere közösségi szinten – pl. a falunkban – nyerhet elismerést. Mindez jól érzékelteti, mennyire fontosak számunkra a közös cselekvések, kapcsolatok, az egymással való közös időtöltés, a... és sorolható a folytatás.

A mesével kezdtem, azzal is fejezem be. Amíg a mesében megtelt az asztal, a mi asztalunkon legnagyobb örömünkre egyre inkább fogytak a finom falatok, üresek lettek az edények. Rossz belegondolni, mit gondolhattak rólunk a kisebb zugokban megbúvó, maradékra váró hangyák, mert nekik még morzsa sem jutott.

Köszönetet mondok mindazon felnőtteknek, gyerekeknek, az ismételt visszaterő köblényi Kleri & Kleri párosnak, a holland vendégeknek, akikkel együtt egy nagyon kellemes estét tölthetünk el. Még be sem zárult mögöttünk az ajtó, máris többen megkérdezték, mikor lesz a legközelebbi főzés ideje? A feltett kérdésre csak egyféleképpen lehet felelni: Lesz folytatás!

Bné

Megjelent a Közös Út 2010. áprilisi számában

Körjegyzőségi nap Gerényesen

Második alkalommal került megrendezésre a Körjegyzőségi nap május 1-jén, amit idén Gerényes szervezett.

A délelőtti labdarúgó bajnokságon az első helyezett Köblény csapata lett, a 2. Gerényes, a harmadik Szalatnak, a negyedik helyen pedig Kisvaszar végzett. Szőlősi Ernőné köszöntője után, 10 órakor kezdetét vette a főzőverseny. Itt az első helyezést Kisvaszar kapta, másodikként a KASE végzett, a harmadik helyezést Gerényes Önkormányzata szerezte meg, negyedik Csordás Sándorné lett.

A főzőversennyel egyidőben zajlott a tekebajnokság és a Biztos Kezdet Gyerekházban a játszótér. A koradélután kezdődő kulturális programokon először a Gerényesi Five Girls csoport lépett fel. Őket követték a szép számmal összegyűlt édesanyjukat, nagymamájukat köszöntő gerényesi és szalatnaki gyerekek. Az anyáknapjának műsorra heteken át készültek a kicsik a versek megtanulásával, ami nem volt hiábavaló, mert megható, és felejthetetlen percekhez szereztek anyukájuk, és nagymamájuk számára. Fellépett még többek között az Alsómocsoládi Sunshine Táncscsoport és az Ezüst Idő Énekkar.

A délután a Civil Sziget programmal folytatódott, amelynek keretében tevékenységüket bemutató tablókát állítottak ki a Körjegyzőség civil szervezetei, valamint májusfát állítottak. A civil májusfára felkerültek az egyesületek, önszerveződő csoportok szalagjai, termékei, majd a jókedvű csoport közösen állította a – Kleri Gábor fáradtságos munkájával kiásott – gödörbe az együttműködésüket jelképező fát.

A nap folyamán többször volt szerencsekerék, itt az első tizenöt jelentkező megpörgethette a szerencsekereket, majd a kérdésekre helyesen válaszolókat sörrel, virslivel illetve üdítővel jutalmazták. Az eredményhirdetésen mindenki büszkén vette át jól megérdemelt jutalmát, emléklapját. A gerényesi focicsapat a második helyezéért elnyert kupát felajánlotta Csordás Tamás emlékére.

A hosszú, fárasztó nap bállal zárult, ahol a talpalávalóról a Forever zenekar gondoskodott. A sikeres rendezvény megvalósításáért köszönet a Gerényesi Önkormányzatnak, az Együtt Gerényesért Egyesületnek, és a Körjegyzőséghez tartozó településeknek az aktív részvételért.

Mezei Gyula

Nem csak a kormányt, a fakanalat is ügyesen forgatja Kleri Gábor

Közös műsorral készültek anyák napjára a szalatnaki és a gerényesi gyerekek

Nagy sikert arattak a mocsoládi lányok

Szalatnak lett az első

Megjelent a Közös Út 2010. májusi számában

A civilek összefogtak!

Linda is hozzájárult a játszóház sikeréhez

Vendégségben Gerényesen

Örömmel fogadta a Köblényi Autósport Egyesület csapata a meghívást a II. Körjegyzőségi Napra Gerényesre. Meglepetésként csapatunk a versenyautóját is bemutatta a helyszínen, amit a nap folyamán kicsik és nagyok egyforma kíváncsisággal nézegettek, próbálgattak. A nap jó alkalmat teremtett más körjegyzőségi egyesület tagjaival találkozni, oldott hangulatú beszélgetéseket folytatni. A focikupa, kugli verseny, májusfa-állítás és a főzőverseny is mind újabb élményeket szerzett számunkra. A főzőversenyen egyesületünk elnöke meglepetésként megmutatta, hogy nem csak az autó kormányát, hanem a főzőkanalat is hatékonyan tudja forgatni. Eredményünk a megtisztelő 2. hely lett. Kovács Oszkár, a Gerényesi Szociális Szövetkezet elnöke külön programot is biztosított nekünk: bemutatta a szövetkezet földjeit, mesélt az elért eredményekről és jövőbeli terveikről is. Szép példáját láthattuk a helyi összefogásnak, ami a remények szerint gazdaságilag is eredményes lesz. Sok sikert kívánunk nekik! Számunkra nagy élmény volt az egész nap, külön köszönetet érdemelnek a szervezők a jól felépített programért és a szíves fogadtatásért!

Dobai Attila

Megjelent a Közös Út 2010. májusi számában

Szalatnaki győzelem a köblényi főzőversenyen

Negyedik alkalommal szervezett főzőversenyt a Köblényi Autósport Egyesület május 8-án. A sokak által az eddigi legjobbnak tartott rendezvényen több mint 150 fő vett részt. A versenyen induló 13 csapatból a szalatnaki Vörös-Gázszi Team kapta a legjobb ételnek járó elismerést. Őket követte a nagyhajmási Horgász Vadász Mix csapat, a harmadik helyen a Szalatnakért Egyesület végzett. A nap során több program is szórakoztatta a vendégeket, még ha a főzés is volt a főszerep. A Főzőverseny-Kupa a focistáknak és a nézőknek is egyaránt élménydús perceket szerzett, eredmények: 1. Szalatnak, 2. Egyházaskozár, 3. Köblény. A foci-kupa szünetében, és azután is, Köblényben ritka élményt nyújtott a Pécsi Ércbányász Makett Klub hat tagja modell repülőikkel és autóikkal. Igéretük szerint a KASE napon is viszontláthatjuk őket, amikor még a robbanómotoros nagyméretű gépeiket is bemutatják. A modellezőcsapat meghívásáért külön köszönetet mondunk Széll Norbertnek. Mühlbert István íjászati bemutatója és kipróbálási lehetősége szintén sok érdeklőt vonzott.

A kellemes időjárás nem csak a főzésre és szórakozásra nyújtott jó alkalmat, hanem egyéb kötetlen találkozókra is. Nagy örömmel köszöntöttük az Szalatnakért Egyesület és az Együtt Gerényesért Egyesület tagjait, valamint az Alsómocsoládi Falugazda Szociális Szövetkezet ügyvezető elnökét is. A nap folya-

mán folytatódott az egy héttel korábban, Gerényesen megkezdett együttgondolkodás a kistérségi egyesületek és szociális szövetkezeti együttműködés lehetőségeiről is.

DA

Közös Út

7

Térségi civil egyesület alakult

Egy álom valósult meg ismét Alsómocsoládon, amikor május 18-án megalakult a „Közös Út” Térségi Civil Egyesület. Régi vágya volt az öt falu civil szervezeteinek, hogy az összefogást még szorosabbá tegyék, hivatalossá váljon a közös munka. Az ülés számos kérdésre adott választ, a megjelentek elnököt, elnökségi tagokat, majd felügyelő bizottságot választottak. A hivatalos rész lezárta után pedig feszitelen beszélgetésbe kezdve a közelmúlt élményeit mesélték egymásnak, amihez a jó hangulatot egy kis hazai is biztosította. Elnöknek Bódogné Erzsikét (Alsómocsolád), elnökségi tagnak Bregó Jánosnét (Szalatnak), Dobai Attilát (Köblény), Kovács Oszkámét (Gerényes) és Zolnai Tündét (Kisvaszar) választották az egyesület tagjai – törekedve a települések arányos képviselésére. Felügyelő bizottsági tagsággal Elter Tibornét, Mezei Lujzát és Mihályi Györgynét bízták meg az új egyesület tagjai.

Bódogné Antalné elnök

PL

Köszönet a támogatásért

Kisvaszaron gyereknapot szerveznek május 30-án a szülők Fekete Katalin, a Közös Ügyeink projekt vezetőjének segítségével. Ezúton szeretnénk köszönetet mondani a támogatóknak: Amerza Ferencnének, Csák Istvánnak, Günter Löfflernek – Kovács Mónikának, Imhoff Tibornak, Hörnyéki Ferencnek, Tkálec Istvánnak, Zolnai Sándornak, hogy anyagi hozzájárulásukkal segítik a rendezvény létrejöttét. Külön köszönet Kisvaszar Község Önkormányzatának, a Kisvaszari Cigány Kisebbségi Önkormányzatnak és a Kisvaszarért Egyesületnek a pénzületi segítségnyújtásához, a könyvtárnak, és nem utolsósorban mindazoknak a szülőknek, akik részt vesznek a Gyereknapi megszervezésében és lebonyolításában!

A szervezők

Megjelent a Közös Út 2010. májusi számában

Újabb lépés a fejlődés útján

Új tagok az egyesületben

Idézet a Szalatakért Egyesület 2009. évi beszámolójából: „2009. január 16-án elkezdődött a csoportmunka, amelyen bárki részt vehetett, aki úgy érezte lehet ezt másképp is csinálni, lehet pozitívan gondolkodni, hiszen rajtunk is múlik, hogyan alakítjuk sorsunkat. Ehhez azonban közös munkára, egészséges vitára, szabad vélemény-nyilvánításra van szükség, olyan összefogásra mely szervezett keretek között működik. Szeretnénk a falucrt, az emberekért tenni. Olyan Szalatakot, ahol gyerek, felnőtt és idős ember is jól érzi magát. Ez nem megy máról holnapra. Hosszú az út munkánk elfogadtatásához, az emberek szemléletének megváltoztatásához, hogy minél többen vegyenek részt ebben a tevékenységben aktív közreműködőként.”

Egy év telt el az Egyesület megalakulása óta sok munkával, különféle rendezvények megtartásával, melybe többé-kevésbé sikerült bevonni a falu lakóit, a faluból elszármazottakat. Az elmúlt időszakot sikeresnek mondhatjuk. E munkát látva nem kívülálló szemlélőként, hanem aktív résztvevőként szeretne soraink közé tartozni: Cseke Tiborné, Fülöp Árpád Zoltánné, Kiss Adrienn, Obert Adél, Obert Kitti, Sillei Dorottya, Tóth Györgyi, Tóth Zoltán. Ők Belépési Nyilatkozat beadásával tudatták, hogy a SZALATNAKÉRT EGYESÜLET tagjai kívánnak lenni. Az Egyesület elveivel, célkitűzéseivel egyetértének. Alapszabályát megismerték, az abban foglaltakat elfogadják, vállalják a tagdíj (100 Ft/hó) befizetését.

Sok sikert kívánok az Egyesületben való munkájukhoz, az aktív közreműködéshez! Kérem az Egyesület tagjait, fogadják szeretettel az új tagokat, segítsék munkájukat, beilleszkedésüket, hogy megtalálják számításukat kis közösségünkben!

Bregó Jánosné, elnök

Árvizveszély Gerényesen

Sajnos, mi gerényesiek is érintettjei lettünk a katasztrofális időjárásnak. A rengeteg esőzés miatt itt is több helyen nagy károk keletkeztek. Az elázott talaj miatt falak dőltek ki, udvarokat árasztott el a víz. Így volt ez Rapp Sándorné Bözsi néninél, ahol homokzsákok segítségével tudták megakadályozni a víz pusztítását. Bántó Istvánnál a melegágyat is ellepte a víz. Szomszédja segítségével sikeresen hártották el a veszélyt. Köszönjük mindazoknak, akik segítséget nyújtottak a rászorulóknak!

Balogh Szilvia

Elkészült az egyesületi logó

A szimbólum görög szó, jelentése: melléállítás, összevetés, egybeesés, ismertetőjel. Olyan, sajátos lelki tartalmat érzékeltető jel, amely képzeletársítás folytán nemcsak a kifejezendő fogalmat helyettesíti, hanem vele kapcsolatban különböző érzéseket, hangulatokat, gondolat sorokat tud felidézni, tehát sürítettén tükrözi a valóságot.

A kéz rendkívül gazdag mozgásra képes. Ujjainkat külön-külön be tudjuk hajlítani, szét tudjuk nyitni. Képesek vagyunk megmarkolni, megfogni tárgyakat, és ebben különösen nagy szerepe van hüvelykujjunk oppozíciójának (a tenyérrel szembeforduló behajlítás), ami egyesek szerint az ember fejlődésében fontos átlomás volt az állatvilágból való kiemelkedésben. Az emberi kézzel nagyon sok mindent, szinte minden érzelmet ki lehet fejezni. A logón szereplő egymás mellé helyezett nyitott tenyér jelenti, hogy várunk, nyitott vagyok az új dolgokra, soraimba fogadlak.

A két kéz által közbezárt templom a szalatkai templom szimbóluma. A templom a keresztény kultúrában Isten háza, valamint a kulturális élet egyik alapköve. Olyan intézmény, épület, amely minden közösségben megtalálható, és mégis, mindenhol más. A hit háza, vagyis ebben az esetben a szalatkai katolikus templom.

A templom nemcsak a hit háza, hanem történelmi és művészettörténeti jelentősége is van, hiszen a faluban nincs más intézmény, mely ilyen nagy múltra tekinthet vissza. A falunkban a templom egy olyan hely, ahol a régi időktől napjainkig a kultúra is fontos szerepet töltött be. Meg kell látni a fantáziát az épületben, a szellemiségben, ami körülengi, ami miatt nemcsak egy templom a sok közül, hanem annál sokkal több. A templomot a lakosok emelték, és nemcsak azért, hogy imádkozhassanak benne, hanem, hogy megmutassák, mennyire össze tudnak fogni, ha egy közös céljuk van.

Ebben a szellemben dolgozzunk mi is, kis közösségben – összefogással a falu jövőjéért!

BE

**Megjelent a Közös Út
2010. júliusi számában**

A dolgok rajtunk is múlnak.....

A Közös Ügyeink projekt egyik trénerként az előző hónapokban több alkalommal voltam együtt azokkal, akik vállalták, hogy részt vesznek abban a folyamatban, ami a falujuk, térségük jövőjének megtervezéséről szól. A közös munka során felelevenítettük a múltat, kerestük azokat az emlékeket, melyek idekötötték, itt tartották az embereket: Alsómocsolád, Gerényesen, Kisvaszaron, Köblényben és Szalatkán.

Sok szép emlék, érték elevenedett meg a beszélgetéseken. Kiderült, hogy mindegyik településen van mire büszkének lenni, amikor a régi időkre, vagy akár a közelmúltra néztünk vissza. A körjegyzőség települései abban is hasonlóak, hogy ma bizony sok minden hiányzik, mint ahogy az ország más kistérségeiben is. Kevés a munkalehetőség, sokaknak gond a mindennapi megélhetés, nehéz eljutni az iskolába, a munkába, megtrikáltak a közös kulturális, szórakozási alkalmak.

Készülnek a programjavaslatok

Sokan maguk sem hisznek abban, hogy van lehetőség ezen változtatni, akik csak „elcsenvedik” ezt az állapotot, és úgy érzik, ők maguk semmit sem tehetnek ez ellen. Akik viszont eljöttek, sok-sok olyan javaslatot is megfogalmaztak, ami nem a pénzen múlik, amihez nem külső segítség kell, hanem együttgondolkodás, odafigyelés, egymás segítése, közös szándék és akarat.

A programban létrejöttek olyan szervezetek, akik magukra vállalták, hogy a közösség érdekében dolgoznak, maguk is hoz-

Kupaktanács

zájárulnak ahhoz, hogy megelevenedjenek régi szokások, hogy Anyák Napján, vagy Gyermeknapon újból lehessen közösen ünnepelni. Ők és a már évek óta meglévő szervezetek azért dolgoznak, hogy legyenek olyan helyek és alkalmak, ahol a kicsik, a fiatalok és a felnőttek jól érezhetik magukat. Felismerték, megtapasztalták, hogy közös munkával akkor is szebbé tehetik a települést, az ott élők életét, ha erre nem lehet pénzt találni.

Sok közös ügyünk van.

Születtek olyan elképzelések, amelyek azt fogalmazták meg, hogyan lehet kihasználni a szép természeti környezetet, újból művelni a kerteket, vigyázni nemcsak a saját, hanem a közös értékekre is. Akik eljöttek, nem tervezők, nem fejlesztő szakemberek, de ismerik és szeretik a településeiket, szeretnék, ha barátságosabb, biztonságosabb lenne, több lehetőséget tudna nyújtani a megélhetéshez és a kapcsolódáshoz is.

Fellingerné Irénkétől is ezen a napon búcsúztunk.

Úgy érzem, már önmagában az is, hogy fiatal és idősebb, polgármester, nyugdíjas, munkanélküli, vagy éppen a településre költözött új lakó együtt gondolkodik, közösen tervez, elhatároz dolgokat, nagyon fontos. Fontos, de nem szokás. Egyszerűbb azt hinni, hogy majd valaki megoldja a dolgainkat. Pedig a tapasztalatok éppen azt mutatják, hogy ahol nagy a szükség, ott még inkább fontos, hogy ne csak azt tudjuk megfogalmazni, hogy mi a baj, hanem azt is, hogy mit szeretnénk és mit tudunk közösen tenni a változásért, a szebb életért.

Úgy érzem, talán ezek a beszélgetések, közös tervezgetések a résztvevőkben is megerősítették: a dolgok rajtuk is múlnak. Jó lenne, ha ezt minél többen megértnék...

Halmi Zsuzsa

Megjelent a Közös Út 2010. augusztusi számában

Magasra csaptak a lángok Kisvaszaron

A Térségi Civil Egyesület augusztus 27-én, 19 órakor szalonnasütőtűs-beszélgetős estet szervezett a fiataloknak a kisvaszari sportpályán. A falu apraja jelen volt a nyárbúcsúztatón. A rendezvényt az egyesület elnöke Bódog Antalné, Erzsike nyitotta meg. Az ünnepi megnyitóval egy-

idejűleg a tábornűz is lángra lobbant, ami Kalányos Józsefnek köszönhető. A gyerekek szórakoztatásáról Bódog Kata és Kiszler András gondoskodott. A fiatalokkal énekeltek, játszottak amíg megsült a vacsora. Akkor a tűz köré ültek, és ettek, ittak az apróságok. A rendezvény megvalósítását segítők részesültek a grillerekből, sőt a gyermekeiket elkísérő néhány szülő is. A nyárbúcsúztató kellemes, családi légkörben telt el. Köszönet a támogatásért: a Pick Szeged Alsómocso-ládi Gyáregységének, Bagdán Leventének, Kása Lajosnak, Kalányos Józsefnek, Hörnyéki Istvánnak és nem utolsó sorban a kisvaszari köz-munkásoknak.

Zolnai Tünde

Megjelent a Közös Út 2010. szeptemberi számában

A kisvaszari gyermekekért

A kisvaszari gyermekek esélyeinek növeléséért alapítvány létesült szeptember 26-án, 16 órai kezdettel a kisvaszari kultúrházban. Günter Löffler és Dicső László alapítók jóvoltából, akik 100-100 ezer forintot ajánlottak fel A Kisvaszari Gyermekekért Alapítvány javára.

Folytatás a 7. oldalon

A kisvaszari gyermekekért

Folytatás az 1. oldalról

Az ünnepélyes keretek közt zajló rendezvényt Fekete Katalin nyitotta meg. Benne fogalmazódott meg elsőként az alapítvány létrehozásának gondolata – tenni akarás azokért a kisvaszari gyermekekért, akik hátrányos helyzetűek, nehéz körülmények között élnek. Az alapítvány lehetőséget biztosít arra, hogy egy másfél év múlva pályázatot nyújtsanak be, ezzel elérve a gyerekek életkörülményeik javítását.

A zsűfőlség megítélésében házbán a Dombóvári Ifjúsági Fúvósok Tücsökzenekara lépett fel Kiszler András karmester vezényletével. Őket követte a Galéria 5.5 Dombóvár színjátszócsoporthoz tartozó előadása. Mindkét produkció nagy tetszést aratott a közönség soraiban.

Köszönet az Alsómocsoládi Baráti Körnek a felajánlott labdáért, a Kisvaszarért Egyesületnek az édességek, rágcsálmivalok hozzájárulásáért és végül, de nem utolsósorban az alapítók-

nak: Dicső Lászlónak és Günter Löfflernek az alapítvány megalakulásának lehetőségéért, mert nélkülük nem jöhetett volna létre a segítő szervezet, amely A Kisvaszari Gyermekekért Alapítvány nevet viseli. A kuratórium tagjai: Gruber Marianna és Zolnai Tünde, elnöke Fekete Katalin.

327

A szülők és a gyerekek is jól szórakoztak.

Alapítók és kurátorok

A meglepetés-koncerten Kiszler András karmester vezényelte a dombóvári fúvósokat.

**Megjelent a Közös Út
2010. októberi számában**

Befejezéséhez közeledik a Közös Ügyeink

– Állampolgári részvételen alapuló térségfejlesztés az Alsómocsoládi Körjegyzőségben projekt

2010. október 29-én az alsómocsoládi Konferencia Központban megrendezésre került a Közös Ügyeink Projekt zárókonferenciája. Meghívót kaptak a térség önkormányzatai, civil szervezetei, vezetői, támogatók, partnerek. Jelenlétükkel sokan, mintegy nyolcvanra megtisztelték a rendezvényt.

Folytatás a 4. oldalon

Pálvolgyi Péter DemNet, Fekete Katalin ABK

Befejezéséhez közeledik a Közös Ügyeink

– Állampolgári részvételen alapuló térségfejlesztés az Alsómocsoládi Körjegyzőségben projekt

Folytatás az 1. oldalról

A délelőtt komoly szakmai munkával telt, melynek keretein belül Fekete Katalin, a projekt vezetője bemutatta a projektet és annak eredményeit, a meghívott előadók pedig a program három dimenzióját: a helyi demokrácia fejlesztését, a civil szervezetek szerepvállalását a településfejlesztésben és a program közösségfejlesztő szerepét elemezték, hazai és külföldi gyakorlatok alapján.

A helyi demokráciáról Dr. Pallai Katalin önkormányzati szakértő osztotta meg velünk tapasztalatait az Európai Unión belüli, illetve Dél-amerikai példán keresztül. Kiemelte a projekt jelentőségét, az állampolgári részvétel felelősségét, elismerően szólt a projektben belül elért eredményekről. A civil szervezetek szerepéről a térségfejlesztésben Váradi Mónika szociológus beszélt. Kiemelte a „hálózatosság”, azaz a civil szervezetek közötti együttműködés szerepét a pénzszerzés, a gesztorság területén is. Az elmúlt két év munkáját azzal értékelte, hogy a körjegyzőségen belüli civil szervezetek működését támogatni kell, a szakértelmet és a tudást ide kell hozni, a megkezdett értékes együttműködést folytatni kell. Vercseg Ilona ELTE oktató, a Közösségfejlesztők Egyesületének tiszteletbeli elnöke a Közép-Kelet európai országokban végzett kutatások eredményeivel szemlétette az állam-

polgári aktivitást. Ezek alapján kiemelte, hogy Magyarország elmaradt a fejlettebb államoktól. A gyors fejlődés eszközei közül legfontosabbnak a segítő foglalkozásokat, a „kivülről jött ember” szerepét, önmagunk fejlesztését, a feladattal, az állampolgári felelősségvállalással való közösségi azonosulást tartja. Gratulált Fekete Katalinnak, és a programban résztvevőknek.

A délutáni program a projektben résztvevő civil szervezetek vezetőinek bemutatkozásával kezdődött, majd a vendégekkel együtt újra átéltük az elmúlt két év eseményeit. A tapasztalatok megosztása, a feladatok átbeszélése nagyon hasznos volt minden résztvevő számára. A civil vezetők magukénak érzik a projektben elért eredményeket, a mindennapjaikban tovább kívánnak dolgozni, folytatni a megkezdett munkát, együtt haladni a Közös Úton – mint ahogy ezt a vágyukat fejezi ki a Térségi Civil Egyesület neve is. Közösségi élményeik fejlesztéséhez egy-egy, a programban megismert Identity játékot kaptak a civil szervezetek vezetői a projekt vezetőjétől.

Az élmények megosztásában, az elmúlt két év örömeinek és nehézségeinek feldolgozásában a

Pécsi Playback Színház előadása segítette a résztvevőket. Felszabadultan, jókedvűen elevenítette fel a közönség az emlékeztető pillanatokat, cseményeket – jól szórakozva azok tanulságain. Pálvolgyi Péter, a DemNet vezetője a projektet támogató Norvég Civil Alap képviselőjében azzal zárta a konferenciát, hogy most ugyan lezárul egy finanszírozási időszak, de van remény a folytatásra.

Az Alsómocsoládiak Baráti Körének nevében ezúton köszönjük Fekete Katalinnak, Alsómocsolád Községnek, a Körjegyzőség településeinek, hogy részesei, illetve befogadói lehettünk a projektnek. Nagyon sokat tanultunk, fejlődtünk a két év során. Kedves Kati, nagyon szépen köszönjük!

ABK

Megjelent a Közös Út 2010. novemberi számában

Képek a projekt életéből

Identity játék

Csoportalkotás — összeillik?

Értékgyűjtés Gerényesen

Első workshop Köblényben

Problémagyűjtés Kisvaszaron

Értő figyelem gyakorlat Szalatnagon

Menedzsment képzés: az adományozás szobra

Térségi tanácskozás Bikalon

Jövőképek bemutatása Alsómocsoládon

Mi illik hozzám? – gyakorlat a vezetőképzésen

**A zárókonferencia előadói (balról jobbra):
Vercseg Ilona, Váradi Monika Mária, Fekete Katalin, Dr. Pallai Katalin**

Zárszót mond Pálvölgyi Péter, a DemNet képviselője

Közönség-részlet a zárókonferencián

Bódog Antal, a Baráti kör elnöke átveszi a TÖOSZ-díjat a helyi demokrácia fejlesztésében elért kimagasló eredményért

A projekt résztvevői

Alsómocsoládiak Baráti Köre

Elnök: Bódog Antal

Alelnök: Varsányi Gyuláné

Elnökségi tagok:

Bandi István

Bódog Antalné

Dudás Zoltánné

Győri Béláné

Habler Emil

Vincze Andor

Projektvezető: Fekete Katalin

Projekt koordinátorok:

Keszler Bernadett 10 hónap

Boór Bernadett 2,5 hónap

Pataki László 9 hónap

Bauer Réka 3 hónap

Alapítvány Alsómocsoládért

Elnök: Balogh Anikó

Kurátorok:

Ginzer Jánosné

Veréb Zoltánné

Alsómocsoládi Ezüst Idő Énekkar

Vezető: Novák Lászlóné

Művészeti vezető: Mühlbert Józsefné

Alsómocsoládi Foltvarró Klub

Vezető: Mihályi Györgyné

Alsómocsoládi Sport Egyesület

Elnök: Mühlbert Erik

Alelnök: Hajnal Gábor

Titkár: Bálint Noémi

Demokratikus Alsómocsoládi

Gyermekek és Ifjúsági

Önkormányzat

Ifjúsági polgármester: Taller Marietta

Képviselők:

Novák Orsolya,

Vajda Zsolt

Együtt Gerényesért Egyesület

Elnök: Szöllősi Ernőné

Alelnök: Ádám József

Titkár: Léder Szilveszterné

Együtt a Falunkért

Egyesület (Köblény)

Elnök: Dobai Attila

Alelnök: Elter Tiborné

Titkár: Kleriné Takács Andrea

„Életet az éveknek”

Nyugdíjas Klub

Vezető:

Vettró Imréné

Novák Lászlóné

Gerényesi

Falufejlesztő egyesület

Elnök: Gálné Govnik Margit

Elnök helyettes: Laskai Andrea

Titkár: Kovács Oszkárné

Kisvaszarért Egyesület

Elnök: Tkálec István

Elnökségi tagok:

Csák Ivett

Zolnainé Pozsonyi Gabriella

Kisvaszari Gyermekeért Alapítvány

Alapítók:
Dicső László
Günter Löffler
Elnök: Fekete Katalin
Kurátorok:
Kovácsné Gruber Marianna
Zolnai Tünde

Köblényi Autósport Egyesület

Elnök: Kleri Gábor
Alelnök: Dobai Attila
Titkár: Ripl József

Őszi Fény Alapítvány (Alsómocsolád)

Elnök: Dicső László
Kurátorok:
Balogh Anikó
Gulyás Orsolya
Dávidné Varga Rózsa
Rausch Imre

Szalatnakért Egyesület

Elnök: Bregó Jánosné
Alelnök: Hermann-né Szakál Éva
Titkár: Vörösné Balázs Marianna

Trénerek, facilitátorok:

Bodony Iván
Dr. Czirmai Ildikó
Dr. Füzesi Györgyi
Fekete Katalin
Gonda Csaba
Halmai Gáborné
Konkoly Zoltán
Óry Beáta
Pontyos Tamás
Rózsa Katalin

Tanácsadó Testület:

Bíró Boglárka
Dicső László
Halmai Gáborné
Strasszer Jakab

Önkéntes segítők:

Bódog Antalné
Bregó Jánosné
Dobai Attila
Fellinger Károlyné
Kovács Oszkárné
Mihályi Györgyné
Szöllősi Ernőné
Zolnai Tünde

Együttműködő partnerek

Polgármesterek

Dicső László Alsómocsolád, Léder Szilveszter Gerényes,
Kovács Mónika Kisvaszar, Kiss Gyula Köblény, Bregó János Szalatnak

Szervezetek

Baranya Megyei CISZOK
Ifjúsági Unió Szekszárd
Kisvaszari Cigány Kisebbségi Önkormányzat
Mentálhigiénés Műhely Szekszárd
„Mocsolád-Civilház” Nonprofit Kft.

Túrának indult – egyesület lett belőle!

Történt egy kora őszi napon, hogy Gerényes akkori polgármestere megkérdezte, lenne-e kedvem részt venni egy jó kis túrán az alsómocsoládi erdei tornapályán. Természetesen a meghívást elfogadtam, és három barátnőmmel, na meg a polgármester úrral elindultunk... Szabadidőruha, sportcipő, hátizsák. Az Alsómocsoládi Konferencia központba mentünk, mondván, innen indulunk. Bementünk. Mindenki kurtán-furcsán nézett ránk, többen megkérdezték, hova megyünk, mi ez a furcsa öltözet? Mi is nagyot néztünk, mert a teremben mindenki szépen, elegánsan volt felöltözve. Rőgtön kiderült, hogy ma itt nem lesz semmiféle túra – illetve elkezdődik egy, de nem abban az értelemben, ahogy mi elképzeltük. Derülünk is rajta nagyot még ma is, ha eszünkbe jut. Akkor ott Alsómocsoládon történt valami! Jött egy apró természetű, törékeny hölgy, és elkezdett beszélni csupa nehezen érthető dologról. Állampolgári részvételen alapuló akármiféle??? Első nekifutásra nem sok mindent értettem, de valahogy éreztem, hogy jó dolog lesz ez, csak várjuk ki a végét!

És a képzeletbeli túra elkezdődött, ami megváltoztatta az életem, és még sok más emberét is. Embereket toboroztunk a faluban, jöttek is első alkalommal, szép számban. Fekete Kati akkor jött hozzánk először. Elmesélte, hogy miről fog szólni a mi közös munkánk, ami elindult Gerényesen, Alsómocsoládon, Köblényben, Kisvaszaron, és Szalatnokon. Az első alkalom után sokan meghátráltak. De szerencsére maradtunk elegendően ahhoz, hogy a munka folytatódjon. Jöttek a tréningek egymás után, sok játék, vidámság, és komoly munka. Egyre erősödött bennünk az a gondolat, hogy együtt kell maradnunk, össze kell tartoznunk. Egy cél, közös érdek: GERÉNYES ÉBREDJEN FEL! Legyen végre olyan, amilyennek mi szeretnénk: összetartó közösség, tiszta, virágos, vidám. Szeressen mindenki itt élni, a fiatalok ne akarjanak elmenni. Vártam minden egyes alkalmat. Vajon ma mit tanulunk? Mit játszunk? Mert játszani jó! Összehozza a közösséget, Kati ezt jól tudta, tudja. Amikor a lendület néha alábbhagyott, valami jó kis játékot kitalált, ami feldobott bennünket, és folytattuk a közös munkát.

Az egyik ilyen tréning alkalmával kimondtuk: egyesületet akarunk alapítani. Az elképzelést tett követte: megalakult az Együtt Gerényesért Egyesület. Szervezetfejlesztő tréningen, Alsómocsoládon eltöltöttünk három csodás napot. Megalkottuk a jövőképünket, kialakítottuk a stratégiánkat. Aztán egyik képzés követte a másikat. A tudás és a tapasztalat egyre halmozódott. Számmomra a civil ügyintéző alapképzés volt az, amit a legjobban tudok hasznosítani. A képzések és tréningek alkalmával újabb és újabb emberekkel ismer-

kedtem meg. Sok hozzám hasonlóan gondolkodó embert tudhatok a barátomnak azóta. Eljárunk egymás rendezvényeire, keressük egymás társaságát. Mindig vártuk a következő alkalmat, hogy együtt legyünk, tapasztalatot cseréljünk. Létrehoztunk egy térségi egyesületet is, Közös Út névvel.

Ez a 2 éves program utat nyitott a világra. Megtanultam, hogy összefogással tudunk maradandót alkotni. Merjünk álmodni, és ha felébredünk, induljunk el az álomhoz vezető úton. Ezt tanította Kati. Együtt gondolkodni, cselekedni, példát mutatni másoknak. Hiszem, hogy egyre többen csatlakoznak majd hozzánk, remélem, a felnövő új nemzedék már egy összetartó közösséget alkot! A Kati által tanított közösségkovácsoló játékokat a mai napig szívesen játszom a gyerekekkel. Mikor egy születési buliban nem csak táncolni, hanem játszani is akarnak, akkor tudom: jó úton haladunk. Keresik egymás társaságát, remek közösség lesz belőlük.

2010 novemberében véget ért a képzeletbeli túra. A megszerzett tudást és szemléletet kamatoztatva 13 bátor barátommal létrehoztunk egy új egyesületet. Büszkén állíthatom: mi mertünk nagyot álmodni! Megcsináltuk! Büszke vagyok tagtársaimra, mert megtanulták, hogy ne hátráljanak meg, álljanak ki az igazukért, harcoljunk együtt azért, hogy mindenki számára jobb legyen.

Kedves Kati! Ezt neked köszönhetjük. Ha akkor azon az őszi napon nem jössz, mi most a képzeletbeli állóvízben úsznánk, ahogy eddig is tettük. De jöttél, köszönjük! Köszönjük a tudást, tapasztalatot, amit átadtál. Köszönjük a sok energiát, amit nem kíméltél. Amikor szükségünk volt rád, jöttél, erőt adtál, biztattál, bátorítottál. Kívánom, hogy ezt a fajta szemléletet minél több közösségnek tudd átadni! Legyen hozzá erőd, kitartásod! És ha néha kicsit beszélgetnél, mi itt leszünk. Ha szükséged lesz ránk a munkád során, segítünk a megszerzett tapasztalatainkkal. Számíthatsz ránk!

Kovács Oszkárné titkár
Gerényesi Falufejlesztő Egyesület

Miért készült?

Már a projekt tervezésekor elhatároztam, hogy ha nyer és megvalósul, közzéteszem egy zárókiadványban. Egy olyan módszertani összefoglalóban, ami nem csak a sikerekről, hanem a buktatókról is beszámol. Több mint másfél évtizedes szakmai tapasztalataimat összegeztem a Közös Ügyeink programban, ez azonban nem volt elég. Folyamatos tanulásra, megújulásra, problémamegoldásra volt szükség ahhoz, hogy megszülessenek az eredmények.

Ezzel a kiadvánnyal azoknak a döntéshozóknak, szakembereknek szeretnék segítséget nyújtani, akik hisznek az együttműködés, az összefogás erejében akár tanulják, régóta művelik, vagy most kezdik hivatásukat egy-egy településen, városrészen.

Ajánlom polgármestereknek, képviselőknek, kultúraközvetítőknek, szociális munkásoknak, közösségfejlesztőknek, ifjúsági szakembereknek, pedagógusoknak, civil szervezeteknek, állampolgároknak – egy fejlettebb társadalom, minőségibb élet reményében.

Fekete Katalin